

w
a
o m
g
r h f n
t h n j
s b s e
g
e

Programmabegroting
2016–2019

**Programmabegroting
2016 – 2019
Gemeente Tytsjerksteradiel**

1.1 Inhoudsopgave

1.2 Inleiding.....	5
Visie en programmaplan	7
2.1 Algemene toelichting	8
2.2 Ontwikkelingen na vaststelling perspectiefnota	8
2.3 Demografische ontwikkelingen	14
2.4 Voortgang realisatie ombuigingsoperatie	14
2.5 Toelichting niet-beleidsrelevante ontwikkelingen	15
2.6 Besluitvorming	16
Programma's	17
3.1 Algemeen bestuur.....	18
3.2 Openbare orde en veiligheid	21
3.3 Infrastructuur.....	23
3.4 Economische zaken	25
3.5 Onderwijs	27
3.6 Welzijn.....	29
3.7 Sport.....	31
3.8 Werk en Bijstand	33
3.9 Milieu.....	35
3.10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	37
3.11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	40
Paragrafen.....	45
4.1 Weerstandsvermogen.....	46
4.2 Onderhoud kapitaalgoederen.....	54
4.3 Bedrijfsvoering.....	58
4.4 Verbonden partijen	61
4.5 Grondbeleid	65
4.6 Treasury.....	69
4.7 Lokale heffingen	74
4.8 Rechtmatigheid.....	81

Bijlagen	83
5.1 Politieke termijnagenda en collegeprogramma	84
5.2 Totaaloverzicht reserves en voorzieningen	92
5.3 Analyse verschillen per programma	96
5.4 Eenmalige kosten en opbrengsten	101
5.5 Kunstgrasvelden	103

1.2 Inleiding

Wij bieden u hierbij de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017–2019 aan. In deze programmabegroting worden in hoofdlijnen het beleid en de daarbij behorende financiële middelen voor de komende jaren per programma gepresenteerd.

Wij kunnen u een sluitende begroting voor 2016 aanbieden, zowel op basis van de meicirculaire als de septembercirculaire 2015. De economie is weer aan het groeien. Volgens de troonrede wordt het herstel niet alleen gedragen door de export, maar ook door factoren als een groeiende consumptie, aantrekkende bedrijfsinvesteringen en een krachtig herstel in belangrijke sectoren als de bouw en de woningmarkt. Voor het eerst in lange tijd komen de groeiprognoses weer boven de twee procent en ontwikkelen de overheidsfinanciën zich in de goede richting.

Wij blijven ons richten op het leveren van een duurzame bijdrage aan het voorzieningenniveau in de gemeente. Daarnaast willen wij perspectief geven aan de mensen die het nodig hebben.

Raadsbehandeling

De behandeling van de begroting vindt plaats in de raadsvergadering van 5 november 2015. Wij vragen u in het kader van uw voorbereiding op de programmabegroting 2016 (technische) vragen zoveel mogelijk voorafgaand aan de raadsbehandeling te stellen. Wij verzoeken u deze vragen uiterlijk 30 oktober a.s. in te dienen bij dhr. A.J. van der Ploeg. Dit kan zowel per e-mail (ajvanderploeg@t-diel.nl), als telefonisch (0511 - 460 571). De vragen zullen worden geregistreerd en uitgezet in de organisatie. De beantwoording van deze vragen zal in eerste instantie alleen gericht zijn aan de vraagsteller. De vraagsteller kan aangeven of hij/zij de beantwoording van de vragen ook aan de overige raadsleden wil doen toekomen. Voor zover naar aanleiding van de vragen sprake is van politieke relevantie dan zullen wij dit meenemen bij de behandeling in de raad.

Burgum, 12 oktober 2015

Het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel

Visie en programmaplan

2.1 Algemene toelichting

In dit hoofdstuk worden in hoofdlijnen de opbouw van de programmabegroting en de belangrijkste kaders voor de komende periode toegelicht.

Opbouw programmabegroting

In dit deel van de programmabegroting (Visie en programmaplan) worden in hoofdlijnen de gehanteerde uitgangspunten en de ontwikkelingen vanaf en na vaststelling van de perspectiefnota geschetst, die hebben geleid tot het (financiële) meerjarenperspectief.

Ten opzichte van de uitgangspunten bij de perspectiefnota 2016–2019 (voorjaar 2015) zijn er op meerdere onderdelen veranderingen geweest, die wij in dit hoofdstuk onder paragraaf 2.2 nader toelichten. In paragraaf 2.3 vindt u een toelichting op de demografische ontwikkelingen en onze eerste stappen om te komen tot een samenhangend beleid voor dit thema. In paragraaf 2.4 vindt u een toelichting op het volgen van de voortgang van de realisatie van de ombuigingsoperatie. In paragraaf 2.5 wordt een toelichting gegeven op de niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. Paragraaf 2.6 bevat de besluitvorming over deze programmabegroting, inclusief de programma's (hoofdstuk 3), de paragrafen (hoofdstuk 4) en de bijlagen (hoofdstuk 5).

Kaders

Startpunt voor het beleid in 2016 is de politieke termijnagenda van de raad. Aan het begin van de bestuursperiode 2014–2018 heeft de raad met het opstellen van de politieke termijnagenda aan ons duidelijke politieke prioriteiten meegegeven. Vervolgens is de politieke termijnagenda meegenomen in de opstelling van het collegeprogramma 2014–2018, "Fan âld tinken nei nij dwaan", waarin een aantal ambities voor de komende periode werd meegenomen.

Voor de in de politieke termijnagenda en het collegeprogramma genoemde prioriteiten en uitgangspunten verwijzen wij naar bijlage 5.1. Hier is ook de planning voor de komende jaren opgenomen. De komende periode zal 'beleidsluw' zijn. Op basis van het vastgestelde pakket van ombuigingsmaatregelen zal bepaald beleid worden beëindigd of anders ingevuld.

2.2 Ontwikkelingen na vaststelling perspectiefnota

Algemeen

In de perspectiefnota 2016–2019 zijn de (voorlopige) kaders voor de begroting 2016 en verder vastgesteld. In de huidige bestuursperiode is weinig ruimte voor het opzetten van nieuw beleid. Het accent ligt op het realiseren van forse ombuigingen op de gemeentelijke activiteiten en op het zoveel mogelijk in stand houden van bestaande voorzieningen.

In de voorbereiding van de begroting 2016 is nadrukkelijk vanuit deze kaders gewerkt. De tijd heeft echter niet stilgestaan tussen het behandelen van de perspectiefnota 2016–2019 (voorjaar 2015) en het samenstellen van deze begroting. De ontwikkelingen worden in de volgende paragraaf toegelicht.

Ontwikkelingen

Samenwerking met Achtkarspelen

Vanaf 1 januari 2016 zal de gezamenlijke werkmaatschappij van de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel operationeel zijn. De door de beide gemeenteraden afgesproken onderdelen van de bedrijfsvoering en dienstverlening worden dan door tien nieuwe teams uitgevoerd. Op basis van de in juni 2015 vastgestelde begroting van de Werkmaatschappij 8KTD wordt in deze begroting rekening gehouden met de bijdrage aan de Werkmaatschappij 8KTD.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Onze begroting is zowel op basis van de meicirculaire als de septembercirculaire sluitend voor het begrotingsjaar 2016. Volgens de septembercirculaire 2015 gaan de gemeenten er de komende jaren licht op vooruit. Dit is een positieve boodschap. Het gemeentefonds en het provinciefonds ontwikkelen zich evenredig met de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Anders gezegd, geeft het rijk meer geld uit, dan neemt ook de algemene uitkering van de fondsen toe. Bij een afname van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven geldt het omgekeerde. De groei of krimp van de fondsen als gevolg van deze normeringssystematiek wordt accres genoemd.

Wij lijken nu eindelijk na een aantal jaren van de trap af een beetje de trap op te gaan. Een waarschuwing is echter wel op haar plaats: "Bijna niets is zo onvoorspelbaar als de uitkering uit het gemeentefonds".

Een tamelijk onverwachte meevaller betreft de toevoeging aan het gemeentefonds uit het btw-compensatiefonds. Omdat gemeenten naar inschatting van het ministerie van Financiën de komende jaren minder btw declareren bij het rijk dan het daarvoor geldende plafond, krijgen ze dat niet gedeclareerde deel in het gemeentefonds gestort. In 2016 gaat het om een bedrag van 130 miljoen euro. In 2017 is het wat minder, maar het loopt daarna weer op tot 122 miljoen euro in 2019.

Navraag bij de provincie leverde het positieve bericht op dat wij de uitkomsten van de septembercirculaire mogen gebruiken voor onze begroting 2016 en verder. Mede met het oog op de gepresenteerde saldi bij de perspectiefnota 2016–2019, het niet te voorbarig willen opvoeren van aanvullende maatregelen voor het sluitend maken van de begroting vanaf 2018 én de positieve signalen over de ontwikkeling van de economie hebben wij er voor gekozen om de septembercirculaire 2015 als uitgangspunt te nemen.

	2016	2017	2018	2019
Saldo begroting op basis meicirculaire 2015	3.000 V	564.000 N	460.000 N	482.000 N
Effect septembercirculaire 2015	204.000 V	213.000 V	475.000 V	519.000 V
Saldo begroting op basis van septembercirculaire 2015	207.000 V	351.000 N	15.000 V	37.000 V

Strategie perspectiefnota 2017–2020

In de perspectiefnota 2016–2019 werd met betrekking tot de te volgen strategie voor de begroting aan de raad voorgelegd dat:

- al bij de vaststelling van de begroting 2015–2018 in november vorig jaar bleek dat ondanks de bezuinigingen er een tekort in de toen vastgestelde meerjarenbegroting bleef staan van circa een half miljoen euro per jaar voor de jaren 2016 tot en met 2018;
- bij het werkelijk optreden van de geschetste financiële ontwikkelingen van de perspectiefnota 2016–2019, een nieuwe bezuinigingsronde onontkoombaar zou worden;
- we bij de bespreking van de perspectiefnota te maken hadden met een aantal onzekere factoren voor de financiële ontwikkelingen:
 - Sociaal domein / decentralisaties
 - Herverdeling gemeentefonds
 - Effecten van landelijk economisch herstel en de doorwerking daarvan voor de gemeentelijke inkomsten via het gemeentefonds zijn nog niet duidelijk
 - Wijziging van het belastinggebied van de gemeenten.

Vanwege deze onzekere factoren en om te voorkomen dat er vroegtijdig zou worden besloten tot aanvullende maatregelen om de meerjarenbegroting in evenwicht te brengen, is met de raad afgesproken om nu bij de begrotingsbehandeling de geactualiseerde ontwikkelingen opnieuw te beoordelen.

Op basis van de doorrekening van de meicirculaire 2015 is voor het jaar 2016 een sluitende begroting mogelijk maar blijven we voor het perspectief van de jaren 2017 t/m 2019 per jaar ongeveer een half miljoen euro nadelig uitkomen. Op basis van de septembercirculaire 2015 ziet het perspectief er een stuk gunstiger uit met enkel nog een nadelig saldo voor het jaar 2017.

In verband met de al genoemde onzekerheden willen wij de ontwikkelingen rondom de herverdeling van het gemeentefonds, de ontwikkeling van het gemeentefonds zelf en de eerste financiële rapportages over de nieuwe taken uit de decentralisaties kritisch volgen.

Wij zien in deze geactualiseerde ontwikkelingen op dit moment geen aanleiding voor het voorbereiden/treffen van aanvullende maatregelen.

Wij verwachten dat door het economisch herstel er de komende jaren weer sprake zal zijn van "het samen-trap-op-effect", waardoor de noodzaak voor aanvullende maatregelen wellicht geheel vervalt. Bij bespreking van de perspectiefnota in het voorjaar van 2016 kunnen we de situatie opnieuw actualiseren en beoordelen wat dat gaat betekenen voor het financieel perspectief van de periode 2017–2020.

In het overleg met de raad is de jaarlijkse herbeoordeling van het financieel perspectief bij de perspectiefnota "zwaarwegend" voor het uitzetten van lijnen richting de eerstvolgende programmabegroting. Het gaat dan om het maken van keuzes omtrent het wel of niet noodzakelijk zijn van aanvullende maatregelen en om de ruimte voor nieuw beleid.

Om deze reden is het van belang dat de inhoud van de perspectiefnota zo betrouwbaar mogelijk is. Daarvoor is het mee kunnen nemen van geactualiseerde cijfers op basis van de jaarlijkse meicirculaire van inhoudelijke meerwaarde voor de behandeling van de perspectiefnota.

Om de inhoudelijke bespreking van de perspectiefnota te kunnen voeren op basis van zo actueel mogelijke –en gefundeerde– informatie, zou een latere bespreking dan nu gebruikelijk, wenselijk zijn.

Bij behandeling in de eerste helft van juni is het niet mogelijk om de in de perspectiefnota opgestelde adviezen mede te kunnen baseren op de informatie uit de meicirculaire. Ter vergadering kan dan hooguit (afhankelijk van de exacte vergaderdatum) mondeling worden aangegeven wat de impact van die circulaire lijkt te gaan worden.

Ons voorstel is dan ook om vanaf 2016 de jaarlijkse behandeling van de perspectiefnota op te schuiven van begin juni naar eind juni (laatste donderdag van de maand) en het moment van aanbieden van de perspectiefnota terug te brengen naar twee weken voorafgaand aan de vergaderdatum in plaats van drie weken. Op die manier kunnen wij de meicirculaire meenemen in de afweging omtrent voorstellen aan de raad.

Als de raad er aan hecht dat de perspectiefnota drie weken voor de vergaderdatum aan de raad worden aangeboden zou behandeling in de eerste week van juli kunnen plaats vinden.

Dit voorstel is inmiddels onder de aandacht van de agendacommissie van de raad gebracht.

Bouwgrondexploitatie

De insteek voor de bouwgrondexploitatie voor de komende jaren is dat wij verdere cumulatie van risico's zoveel mogelijk willen voorkomen. Dit beleid is enkele jaren geleden al ingezet. Ook voor 2016 stellen wij voor om voorlopig de prijzen voor uitgifte van bouwgrond niet te verhogen maar te bevriezen op het huidige vastgelegde prijspeil (inclusief bestaande prijsafspraken).

Sociaal Domein

Sinds 1 januari 2015 zijn de decentralisaties van Jeugdwet, WMO 2015 en Participatiewet naar de gemeenten een feit. De implementatie is voorbij en de uitvoering is nu in volle gang. De decentralisaties confronteren gemeenten, gemeenschappelijke regelingen (GR'en) en zorgaanbieders met grote wijzigingen op het terrein van jeugd, zorg en werk. Het is derhalve een complexe stelselwijziging met:

- overdracht van verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden
- nieuw lokaal beleid met een andere manier van werken (integrale aanpak en (boven) regionale samenwerking)
- overdracht van budgetten met een forse bezuinigingsdoelstelling
- lokale kaderstelling (spelregels) door de individuele gemeenteraden met daarbij nieuwe vormen van verantwoording en controle op getrouwheid en rechtmatigheid.

Wij hebben mede op basis van de contractering met de uitvoerende partijen de inkomsten en uitgaven vooralsnog budgettair neutraal in de begroting verwerkt.

De informatievoorziening over het feitelijke gebruik van de voorzieningen in het Sociaal Domein komt veel te langzaam op gang. Ook vanuit de GGZ, ouderen- gehandicapten- en jeugdzorginstellingen worden signalen ontvangen dat de administratieve inbedding van de decentralisaties nog op veel plekken in de keten niet op orde is. De bedrijfsvoering is wat dit betreft nog onvoldoende robuust. Er lijken diverse knelpunten te bestaan ten aanzien van de juiste en volledige verantwoording van (financiële) gegevens tussen de verschillende partijen. Deze knelpunten zijn en zullen onderwerp van gesprek zijn tussen gemeenten, ketenpartners en accountant.

Financieel perspectief

De vertaling van de kaders en uitgangspunten van de perspectiefnota 2016–2019 in samenhang met de ontwikkelingen na vaststelling ervan leiden tot de volgende saldi voor de jaren 2016 t/m 2019:

2016: € 207.000 V
 2017: € 351.000 N
 2018: € 15.000 V
 2019: € 37.000 V

In de tabel en het figuur hieronder ziet u in één oogopslag het totaal van de lasten en baten en de procentuele verdeling van de saldi van de verschillende programma's.

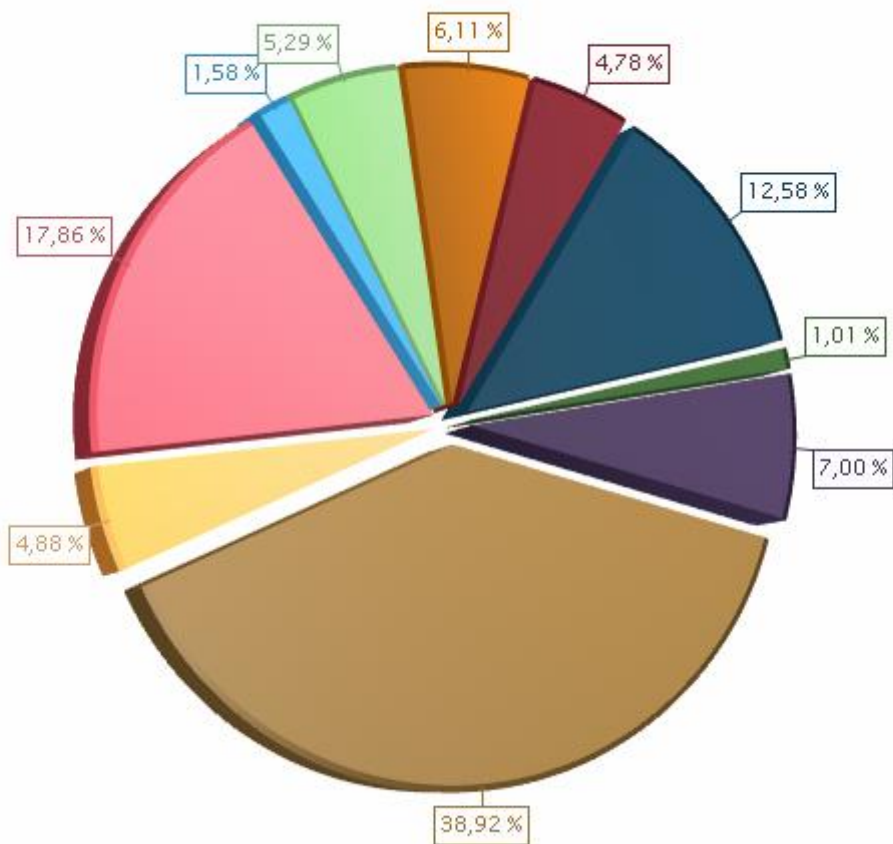
	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	70.543 N	73.283 N	75.324 N	70.668 N	69.395 N	68.475 N
Baten	-70.724 V	-73.384 V	-75.531 V	-70.317 V	-69.410 V	-68.512 V
Saldo	-181 V	-101 V	-207 V	351 N	-15 V	-37 V

Verdeling saldi per programma

Programma 1: 6,11%
Programma 2: 4,78%
Programma 3: 12,58%
Programma 4: 1,01%
Programma 5: 7,00%

Programma 6: 38,92%
Programma 7: 4,88%
Programma 8: 17,86%
Programma 9: 1,58%
Programma 10: 5,29%

Procentuele verdeling saldi programma 1 t/m 10

2.3 Demografische ontwikkelingen

Zowel vanuit de VNG als vanuit de provinciale toezichthouder wordt gemeenten, die mogelijk te maken hebben of te maken krijgen met een afname van de bevolking, geadviseerd om een paragraaf demografische ontwikkelingen toe te voegen aan de begroting en de jaarrekening.

Paragrafen in het algemeen dwingen tot het formuleren van een samenhangend beleid dat de afzonderlijke beleidsterreinen overstijgt en ingrijpende gevolgen kan hebben. Krimp is daar een typisch voorbeeld van.

Een paragraaf demografische ontwikkelingen dwingt ons als gemeente tot het formuleren van een integrale visie op deze ontwikkelingen. Door de beleidsvoornemens en ontwikkelingen in de verschillende programma's in hun samenhang te bezien ontstaat een dwarsdoorsnede van gevolgen en kansen. Dit geldt zowel voor krimp- als zogenaamde anticipeergemeenten. Het gaat er om het proces van bewustwording te stimuleren.

De focus van zo'n paragraaf moet vooral liggen op het in kaart brengen van de verwachte problematiek in de toekomst en de geraamde kosten (krimp; ontgroening; vergrijzing, woningbouw, voorzieningenniveau, etc.).

Omdat deze problematiek met name het strategisch beleid van de afdelingen Samenleving en Ruimte raakt, is het verstandig om hiervoor een werkgroep in te stellen, die een integrale visie op de demografische ontwikkeling c.a. voor onze gemeente gaat opstellen.

Als gevolg van prioriteitsafwegingen is een feitelijke werkgroep nog niet gestart. Er zijn wel op diverse fronten activiteiten in gang gezet en afgestemd, zoals bijvoorbeeld scenario's inzake ontwikkeling van voorzieningen (in ANNO-verband) en deelname in themagroepen Zorgverzekeraar-Gemeenten over wonen-zorg-welzijn. In de nadere integratie van de beleidsafdelingen Samenleving en Ruimte (dragende organisatie) zal de coördinatie van consequenties/aanpak van demografische ontwikkelingen een specifieke plaats krijgen.

2.4 Voortgang realisatie ombuigingsoperatie

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2015–2018 in november van 2014 werd een bezuinigingsplan voor de jaren 2015 tot en met 2018 vastgesteld. De olopende reeks van te realiseren bezuinigingen kent voor het begrotingsjaar 2016 een doelstelling van € 545.000 aan beleidsinhoudelijke bezuinigingen en van € 100.000 in de vorm van een taakstelling voor bedrijfsvoering en samenwerking. De realisatie van de beleidsinhoudelijke bezuinigingen vergt aandacht van zowel de dragende organisatie Tytsjerksteradiel als van de werkmaatschappij 8KTD omdat ook de uit te voeren activiteiten zijn verdeeld over deze twee organisaties. De taakstelling voor de bedrijfsvoering is met twee maal € 50.000 expliciet een aparte opdracht voor deze twee organisaties. Op de gebruikelijke rapportagemomenten zal periodiek over de voortgang van de te realiseren bezuinigingen worden gerapporteerd.

Het laatste moment hiervoor was de tweede bestuursrapportage 2015 waarin de Rapportage voortgang realisatie bezuinigingen 2015–2018 als bijlage was opgenomen.

2.5 Toelichting niet-beleidsrelevante ontwikkelingen

In de informatievoorziening op maat van college naar raad past het onderscheid in het op programmaniveau vermelden van beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen.

In de beleidsrelevante ontwikkelingen meldt het college aan de raad hoeveel kosten de nieuwe wensen van de raad (vaak op basis van eerdere besluitvorming, zoals perspectiefnota's) voor de begroting met zich mee brengen. Deze ontwikkelingen worden per programma expliciet vermeld. Onder de niet-beleidsrelevante ontwikkelingen vallen al die zaken, die op grond van een normale bedrijfsvoering onontkoombaar zijn, omdat hierover afspraken zijn gemaakt. Destijds (vanaf begroting 2001) is met de raad afgesproken, dat de (prijs)ontwikkeling in de niet-beleidsrelevante onderdelen een zaak voor het college zou zijn. Deze ontwikkelingen worden in bijlage 5.3 meegenomen. Bij de niet-beleidsrelevante ontwikkelingen gaat het om de volgende onderdelen:

- Ontwikkeling lonen en premies; inclusief de consequenties van de lopende CAO. Voor toekomstige en/of niet verwerkte CAO's wordt op basis van de richtlijnen van de circulaire van het ministerie van BZK een stelpost opgenomen.
- Ontwikkeling prijzen op basis van verwachte prijsontwikkeling uit de laatste septembercirculaire en kaderbrief.
- Energieprijzen op basis van verwachte prijsontwikkeling.
- Rente (het gehanteerde rentepercentage voor investeringen e.d.).
- Ontwikkeling subsidies; gekoppeld aan het prijsniveau van de circulaire van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
- Tarieven, huren en pachten; gebaseerd op septembercirculaire.
- Vervangingsinvesteringen met betrekking tot de normale bedrijfsvoering worden meegenomen op basis van de actuele aanschafprijzen.

2.6 Besluitvorming

Wij stellen u voor:

1. Akkoord te gaan met het vaststellen van de begroting voor het jaar 2016, inclusief de per programma voorgestelde onttrekkingen aan en stortingen in reserves (zie bijlage 5.2) en de volgende specifieke beleidsvoornemens:
 - Kunstgras Hurdegaryp (Programma 7)
 - Kunstgras Burgum (Programma 7)
 - Plattelandsprojecten en co-financiering (Programma 10)
 - Ontmoetingsruimte Gytsjerk (Programma 10)
2. Kennis te nemen van de meerjarenraming 2017–2019.
3. Akkoord te gaan met de uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente en de daarbij behorende bijlagen, zoals verwoord en opgenomen in de programmabegroting.
4. Akkoord te gaan met de lastenontwikkeling voor de burger, zoals opgenomen in paragraaf 4.7 Overzicht lokale heffingen.
5. Akkoord te gaan met de overige uitgangspunten voor het tarievenbeleid zoals voorgesteld in paragraaf 4.7 Overzicht lokale heffingen.
6. Akkoord te gaan met het niet verhogen van de grondprijzen voor het jaar 2016 zoals voorgesteld in paragraaf 4.5 Grondbeleid.
7. De in paragraaf 4.1 Weerstandsvermogen beschreven risico's te bevestigen.

Vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van 5 november 2015.

De voorzitter,

De griffier,

Programma's

3.1 Algemeen bestuur

‘Aandacht voor kwaliteit’

Het programma Algemeen bestuur omvat zowel de dienstverlening ter ondersteuning van het functioneren van bestuursorganen als de directe dienstverlening aan de burger. Het richt zich op een effectief, efficiënt en transparant bestuur. Een efficiënte en klantgerichte dienstverlening is ook een speerpunt evenals kwaliteit van de ambtelijke organisatie met het oog op de toekomst. Programmapunten die in dit kader de aandacht zullen krijgen zijn: een verbeterslag voor wat betreft de dienstverlening (waaronder KCC), een gestroomlijnd communicatiebeleid, het selectief toepassen van (nieuwe) vormen van burgerparticipatie en het verder werken aan juridische kwaliteitszorg in samenhang met de doorontwikkeling van planning en control. Gezien de grenzen van de middelen zijn de ambities hierbij van een gemiddeld niveau.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Leeuwarden–Tytsjerksteradiel Culturele Hoofdstad 2018 (Directie; 001.01)

De raad heeft eerder ingestemd met het plan van aanpak Leeuwarden–Tytsjerksteradiel Culturele Hoofdstad 2018. Daarin is afgesproken dat de gemeente hierbij faciliterend, verbindend en inspirerend wil werken. Om deze rol goed te kunnen vervullen is een budget nodig dat bedoeld is voor het aanjagen en het stimuleren van initiatieven uit de samenleving en het organiseren van netwerk/inspiratie bijeenkomsten. Om onze meerjarenbegroting 2016–2019 zo weinig mogelijk te belasten, hebben wij bij de tweede bestuursrapportage een bedrag van € 100.000 in een bestemmingsreserve “bijdragen projecten Culturele Hoofdstad 2018” gestort. Vervolgens gaan we uit van een gepland uitgavenpatroon van € 4.000 in 2015 en in de jaren 2016, 2017 en 2018 elk € 32.000. Dit budget wordt beschouwd als een maximaal budget waarbij een eventueel nog niet benut deel aan het eind van het jaar 2018 weer terugvloeit naar de Algemene Reserve.

Voor de inzet van de middelen is afgesproken dat wij in overleg met overige ANNO–gemeenten nog criteria uitwerken waaraan door aanvragers voldaan moet worden om voor een (eenmalige) bijdrage in de kosten van te organiseren culturele activiteiten in aanmerking te komen. Conform de eerdere toezegging krijgt de raad de uitgewerkte set van te hanteren criteria nog ter kennisname voorgelegd.

Evaluatie functioneren raad (Griffie; 001.01)

De raad wil graag het eigen functioneren weer eens tegen het licht houden. Deze wens wordt gevoed door interne ontwikkelingen (nieuwe raad, nieuwe opvattingen) en door externe ontwikkelingen (overheidsparticipatie, netwerksamenleving).

Gezien ontwikkelingen als burger–/overheidsparticipatie en kanteling acht de raad deze herbezinning op het eigen functioneren noodzakelijk. De kosten hiervan worden geschat op € 7.500 en zijn in de begroting 2016 meegenomen.

Projecten ANNO II (Directie; diversen)

Er wordt toegewerkt naar een tweede fase voor ANNO (ANNO II) die vanaf 2016 gaat lopen. De opzet is zo dat er in het kader van ANNO II alleen projecten in aanmerking zullen komen waarvan

de gemeentelijke cofinanciering is geregeld, voor zover het gemeentelijke projecten zijn. Er schuiven in ieder geval vanuit ANNO I projecten door. Voor de doorgeschoven projecten van Tytsjerksteradiel is de dekking geregeld. Het kan zijn dat er zich in de loop van de periode van ANNO II (2016–2020) door Tytsjerksteradiel gewenste projecten zullen aandienen die nu nog niet geregelde cofinanciering van de gemeente vragen.

De planning voor ANNO II is, dat de Agenda in november 2015 ter vaststelling in de gemeenteraden en in december 2015 ter vaststelling in Provinciale Staten komt.

Voorziening APPA (BMO; 001.01)

Bij Loyalis zijn de contante waarden van de pensioenen per 1 januari 2016 opgevraagd. Het gaat om de pensioenen van drie huidige wethouders en twee voormalige wethouders. De contante waarden zijn fors gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit komt onder andere door het dalen van de rekenrente en een hogere levensverwachting. Daarnaast heeft het verhogen van de pensioenleeftijd ook invloed op de contante waarden. De contante waarde stijgt namelijk voor personen die nog pensioen opbouwen. Om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen zijn er extra stortingen in de voorziening nodig:

2015	: € 146.000
2016	: € 66.000
2017	: € 68.000
2018	: € 70.000
2019	: € 72.000
2020	: <u>€ 122.000</u>
Totaal	: € 544.000

Het bedrag voor 2015 is meegenomen in de 2e bestuursrapportage 2015. De reeks voor de jaren 2016 en verder wordt meegenomen in deze begroting.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 1 – Algemeen bestuur

<i>(x € 1.000)</i>	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	4.902	4.027	3.904	3.813	3.857	3.872
Baten	1.311	573	630	619	614	544
Saldo	3.591	3.454	3.274	3.194	3.243	3.328
Begr. wijz.		-63				
Saldo prim.		3.391				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
1.2 Evaluatie functioneren raad	8 N	–	–	–

3.2 Openbare orde en veiligheid

‘Veilig en duidelijk, wanneer nodig handhavend met strakke hand’

Het programma Openbare orde en veiligheid omvat alle gemeentelijke activiteiten op het gebied van handhaving van de openbare orde, bevordering van de veiligheid en activiteiten rondom de bijzondere wetten. Hieraan wordt op verschillende manieren vorm gegeven door het stellen van regels, het verlenen van vergunningen, het maken van beleid, uitvoering geven aan handhaving, organisatie van de rampenbestrijding, de brandweer en de samenwerking met de politie.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Ontwikkelingen begroting Veiligheidsregio (FJZ; 140.01)

Bij de vaststelling van het Financieel Kader van 2016–2019 door het AB van de veiligheidsregio is er als gevolg van indexering materiële kosten, indexering van de lonen (nieuwe CAO) en extra inzet bij de GGD (sommige beschermingstaken zitten onder het landelijke gemiddelde en moeten worden opgehoogd), een extra uitzetting in de begroting van de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) gemeld. De consequenties hiervan zijn meegenomen in onze begroting.

Wij hebben een zienswijze ingediend waarbij de VRF is verzocht om met alternatieve oplossingen te komen om grote uitzettingen in de meerjarenbegroting zoveel mogelijk te voorkomen.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 2 – Openbare orde en veiligheid

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	2.150	2.129	2.608	2.625	2.650	2.642
Baten	-21	45	43	43	43	43
Saldo	2.171	2.084	2.565	2.582	2.607	2.598
Begr. wijz.		127				
Saldo prim.		2.211				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
2.1 Act. begr. Veiligheidsregio	28 N	45 N	64 N	55 N
(Zie ook programma 6)				

3.3 Infrastructuur

‘Sober en doelmatig’

Het programma Infrastructuur omvat de aanleg, het beheer en onderhoud van (water-)wegen en straten c.a., groenvoorzieningen, natuur- en landschapsbescherming, openbare verlichting en verkeersveiligheid. Het programma is gericht op het mogelijk maken van een veilige deelname aan het verkeer en een sober en doelmatig beheer van de openbare ruimte met inachtneming van en respect voor de aanwezige (unieke) kwaliteiten er van, zoveel mogelijk via rationele programma's. Bij de opstelling/herziening van rationele programma's zal er overigens op worden toegezien dat het niveau van de uitgaven doorlopend bestuurlijk kan worden getoetst.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Alternatieve onkruidbestrijding op de verhardingen (MBB; 560:01)

Het landelijk verbod op de toepassing van chemische onkruidbestrijding zal, volgens aankondiging van de verantwoordelijke staatssecretaris, daadwerkelijk per 2016 ingaan. Tot op heden bestrijden wij het onkruid op de verhardingen door één keer per jaar selectief te spuiten en incidenteel te borstelen. Dit met uitzondering van het grondwaterbeschermingsgebied. Daar hebben we de afgelopen jaren één keer per jaar gebrand, met een matig resultaat. De meerkosten hiervan zijn gedekt binnen het vGRP (verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan).

Alternatieve onkruidbestrijding is vele malen duurder dan chemische onkruidbestrijding. Dit omdat de frequentie hoger is en de kosten per ronde duurder zijn. Wij kunnen dit niet opvangen binnen de bestaande budgetten. Vanaf 2016 is hiervoor een extra bedrag van € 64.000 in de begroting meegenomen.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 3 – Infrastructuur

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	7.984	9.350	9.816	7.247	7.286	7.324
Baten	1.028	2.789	3.070	335	272	272
Saldo	6.956	6.561	6.746	6.912	7.014	7.052
Begr. wijz.		77				
Saldo prim.		6.638				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
3.1 Alternatieve onkruidbestrijding	64 N	64 N	64 N	64 N
6.1 Areaaluitbr. ivm AZC	–	–	5 N	5 N

3.4 Economische zaken

‘Werken aan regionale economie en werkgelegenheid’

Het programma Economische zaken omvat activiteiten die een bijdrage leveren aan het in stand houden en zo mogelijk versterken van de economische en toeristisch–recreatieve structuur in de gemeente Tytsjerksteradiel. De basis voor dit programma is vastgelegd in het beleidsplan economische zaken (Mei–elkoar Wurkje; 2012–2016) en het beleidsplan toerisme en recreatie (Alles wat Fryslân moai makket; 2007–2017). De verdere uitwerking van de vastgestelde beleidskaders is een bevoegdheid van het college. Met betrekking tot toerisme en recreatie worden er jaarlijkse uitvoeringsplannen ter informatie aan de raad aangeboden. Via de reguliere planning en control cyclus vindt rapportage over de voortgang van de beleidsplannen en de (eventueel) daaraan gekoppelde jaarplannen plaats.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Glasvezelnetwerk (Ruimte; 320.01)

Aanvankelijk is Tytsjerksteradiel gestart met vraagbundeling snel internet voor bedrijven. Met succes is zowel in Burgum als in de combinatie Skûlenboarch–Kootstertille en Drogeham het bedrijfsleven (wie dat wilde en nodig had) aangesloten op snel internet met voldoende bandbreedte. In de andere kernen Hurdegaryp en de Trynwâlden was onvoldoende kwantiteit voor een succesvolle vraagbundeling. In het buitengebied worden wel ernstige problemen ervaren met internet, vooral het ontbreken van voldoende capaciteit. De provincie Fryslân heeft daarom op provinciale schaal het initiatief genomen te komen tot vraagbundeling in het buitengebied, om zo de aanleg van snel internet te bevorderen. Wij hebben tegen die achtergrond het afgelopen jaar een informatieavond georganiseerd voor bewoners in het buitengebied over de aanleg van glasvezel. Wij willen dit in 2016 samen met Dorpsbelangen, ondernemersverenigingen en LTO vervolgen. Het nog beschikbare budget van € 66.000 is via de tweede bestuursrapportage 2015 doorgeschoven naar 2016.

Netwerk Noordoost (Ruimte; 560.01)

De eerste periode ANNO loopt ten einde. De projecten die wij hadden ingebracht zijn in uitvoering of al succesvol afgerond. Het afgelopen jaar zijn de voorbereidingen gestart voor een volgende periode ANNO in Noordoost Fryslân. In de nieuwe samenwerkingsagenda zal het accent veel minder komen te liggen op projecten, maar meer op processen en projecten. Dat heeft enerzijds te maken met (nieuwe) opgaven zoals de demografische veranderingen (Krimpregio), ambities op Grien en Blau waarbij het proces belangrijk is en uiteraard de beperkte beschikbare middelen. Voor de komende periode wordt ingezet om de (personele) organisatie van ANNO te behouden om de samenwerking binnen ANNO te faciliteren (zie ook programma 1).

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 4 – Economische zaken

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	886	808	678	672	678	678
Baten	324	252	137	137	137	137
Saldo	562	556	541	534	541	541
Begr. wijz.		22				
Saldo prim.		578				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
N.v.t.				

3.5 Onderwijs

‘Ontwikkelen naar brede scholen’

Het programma Onderwijs richt zich op goede onderwijshuisvesting, op de lokale onderwijsagenda, op vervoer van leerlingen waar dat nodig is en op het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling van doelgroepen. Onderwijs zelf is primair de verantwoordelijkheid van de scholen en hun besturen. In deze rolverdeling wordt in onze gemeente door alle betrokkenen werk gemaakt van een goede en stevige samenwerking. Op diverse plaatsen leidt dit tot ontwikkeling van het “brede school”-concept en tot multifunctioneel accommodatiegebruik. Die goede samenwerking maakt ook mogelijk dat onderwijs en onderwijsbeleid prominente pijlers zijn in de integrale benadering van kinderen, jeugd en jongeren en van hun kansen en problemen (WMO-domein opvoeden en opgroeien).

Het programma heeft veel relatie met activiteiten in andere programma’s, zoals Welzijn (WMO, clustering voorzieningen, Centrum Jeugd & Gezin), Sport (Buurt-Onderwijs-Sport projecten), Romte (planontwikkeling), MBB (gebouwen) en Werk & Bijstand (startkwalificatie schoolverlaters).

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Ontwikkeling omgeving Berne kampus (Samenleving; 420.01 / 530.01)

Op dit moment bevindt de verbouw van it Partoer en de realisatie van de clustering van kindvoorzieningen tot Berne kampus Burgum zich in een afrondende fase. Daarnaast is de renovatie van het zwembad inmiddels afgerond.

In de verdere planning zit de herinrichting van de buitenruimte, zoals de schoolpleinen en de ruimte rond het zwembad.

Daarnaast wordt gewerkt aan de plannen voor de verbouw van Kiehoel, in verband met de overname van het ouderenwerk van Kearn door stichting Kiehoel. Voor de buitenruimte daar is met name het realiseren van voldoende parkeermogelijkheden een uitdagende opgave. Door al deze werkzaamheden in eenzelfde gebied, is het idee ontstaan om samen met alle betrokkenen het gebied te herinrichten tot één openbaar (beweeg)gebied. Een eerste ontwerp is inmiddels gemaakt. Door zoveel mogelijk van werk-met-werk uit te gaan, bestaande budgetten te koppelen en aanvullende fondsen / subsidies te werven, is de doelstelling de herinrichting te realiseren zonder een beroep te doen op aanvullende gemeentelijke middelen.

Onderwijshuisvesting (Samenleving; 420.01)

In 2015 veranderen er binnen de onderwijshuisvesting een aantal zaken, die mede hun invloed op de begroting 2016 en verder hebben. Tot 1 januari 2015 waren gemeenten verantwoordelijk voor de nieuwbouw en de uitbreiding van schoolgebouwen in het primair onderwijs en voor het buitenonderhoud en de aanpassing ervan. Op 1 januari 2015 is de wet gewijzigd en zijn de verantwoordelijkheid en het budget voor buitenonderhoud en aanpassing overgeheveld van de gemeenten naar de schoolbesturen.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. Ook constructiefouten blijven voor rekening van de gemeenten.

Schoolbesturen waren altijd al verantwoordelijk voor het binnenonderhoud. Met deze wijzigingen is in de begroting 2016 rekening gehouden.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 5 – Onderwijs

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	5.191	4.182	4.253	4.220	4.167	4.119
Baten	1.786	520	500	500	500	500
Saldo	3.405	3.662	3.752	3.720	3.666	3.618
Begr. wijz.		49				
Saldo prim.		3.711				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
N.v.t.				

3.6 Welzijn

‘Welzijn in de dorpen’

Het programma Welzijn omvat inzet en activiteiten om de participatie van burgers in de samenleving te ondersteunen. Belangrijk deel daarvan is het initiëren en in stand houden van voorzieningen voor jong én oud, van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur, en van overige gemeenschappelijke voorzieningen ter bevordering van de sociale leefbaarheid in de dorpen. De ambitie richt zich op zelfstandigheid/zelfredzaamheid van burgers, groepen en organisaties, op preventie en op multifunctionaliteit van voorzieningen. In het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is de gemeente voor burgers de eerst aanspreekbare overheid. In die verantwoordelijkheid heeft de gemeente een actieve regierol in de afstemming met een groot aantal lokaal werkzame instellingen op het gebied van welzijn, ondersteuning en zorg.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Ontwikkelingen AZC Burgum (Samenleving: 621.01)

Het COA wil het aantal bewoners van het AZC Burgum uitbreiden van 450 naar 600 personen en de huisvesting verduurzamen in eigendom. Hiervoor is inmiddels een intentieovereenkomst getekend. De geplande vervangende nieuwbouw en uitbreiding van accommodaties zorgt voor een beduidend betere huisvesting van de asielzoekers. Hiermee behoort het AZC in Burgum dan tot de zogenaamde kerngroep van de AZC's in Nederland.

De gemeente en het COA zijn bezig om de stedenbouwkundige visie op de locatie en de omgeving goed vorm te geven. De financiële gevolgen kunnen dan ook beter inzichtelijk worden gemaakt. De verwachting is, dat de realisatie pas vanaf 2017 gestalte zal krijgen. Het eerder geformuleerde financiële tijdpad van de perspectiefnota is hiervoor in de begroting aangepast.

Omvormingsplan van peuterspeelzaal naar peuteropvang (Samenleving; 650.02)

Per 1 januari 2017 gelden dezelfde kwaliteitseisen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang. Als gemeente zijn we wettelijk verplicht peuteropvang aan te bieden en deze gefaseerd in te voeren. Samen met Kinderwoud (en omliggende gemeenten) proberen we met ingang van 1 januari 2016 de harmonisatie in haar totaliteit doorgevoerd te hebben. Met de financiële effecten is in de begroting 2016 en verder rekening gehouden.

Ombudsfunctie / Second Opinion Sociaal Domein (Samenleving; diversen)

De raad heeft ingestemd met ons voorstel om samen met Zorgbelang Fryslân een pilot tweede keukentafelgesprek te doen. Hieraan zijn geen kosten verbonden voor de gemeente.

Het tweede keukentafelgesprek kan als second opinion gelden voor de cliënt-gesprekken in de nieuwe verantwoordelijkheden in het sociaal domein.

De raad heeft daarnaast gevraagd om in een nadere memo geïnformeerd te worden over de voor- en nadelen, de mogelijke varianten, de kosten etcetera van een vorm van Vertrouwenspersoon Zorg. Wij hebben u toegezegd u deze informatie in de vorm van een memo aan te bieden.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 6 – Welzijn

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	11.392	21.188	21.499	20.542	20.271	20.195
Baten	2.162	744	633	633	633	633
Saldo	9.230	20.444	20.867	19.909	19.638	19.562
Begr. wijz.		320				
Saldo prim.		20.764				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
2.1 Actualisering begroting VR (zie programma 2)	75 N	75 N	75 N	75 N
6.2 Omvorming peuterspeelzaal	41 V	-	-	-

3.7 Sport

‘Blijvend bewegen’

Het programma Sport betreft de dienstverlening aan de burgers op het gebied van sportvoorzieningen en het stimuleren van sportbeoefening.

Het voorzieningenniveau en de samenwerking met sportclubs bevindt zich in vergelijking met andere Friese gemeenten op een hoog niveau. Wij participeren in Buurt-Onderwijs-Sport projecten (BOS-impuls). Sport is steeds nadrukkelijker een factor in gezondheid, opvoeding, gemeenschapsvorming.

Wat de accommodaties betreft richten wij ons bij ontwikkelingen vooral op mogelijkheden tot clustering van voorzieningen.

Het programma heeft veel relatie met activiteiten in andere programma's zoals Welzijn (WMO, clustering voorzieningen), Onderwijs, Romte (planontwikkeling) en MBB (gebouwen).

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Kunstgras Hurdegaryp (MBB; 530.01)

De raad heeft bij de behandeling van de perspectiefnota aangegeven dat de ambtelijke organisatie en de verenigingen door mochten gaan met het onderzoek naar de mogelijkheden voor kunstgras in Hurdegaryp en dat er een definitief voorstel aan de raad wordt voorgelegd bij de begroting.

De raad verwacht daarbij een financieel concretere onderbouwing van de bijdrage van de gemeente en mogelijkheden waardoor de gevraagde uitzetting in middelen wellicht naar beneden kan worden gebracht. Hier is uitvoering aan gegeven. In bijlage 5.5 (zie blz. 103 e.v.) is de achtergrondinformatie bijgevoegd die heeft geleid tot het volgende voorstel in de begroting.

In de begroting is op basis van onderzoek rekening gehouden met de aanleg van kunstgras in Hurdegaryp in 2016. Dit leidt vanaf 2017 tot een lastenverhoging van € 16.000 per jaar.

Kunstgras Burgum (MBB; 530.01)

De voetbalverenigingen BCV en VV Bergum hebben op verzoek van de raad een rapport met motivatie en haalbaarheid van kunstgras in Burgum gemaakt.

De raad heeft bij de behandeling van de perspectiefnota aangegeven dat de ambtelijke organisatie en de verenigingen door mochten gaan met het onderzoek naar de mogelijkheden voor kunstgras in Burgum en dat er een definitief voorstel aan de raad wordt voorgelegd bij de begroting.

De raad verwacht een financieel concretere onderbouwing van de bijdrage van de gemeente en mogelijkheden waardoor de gevraagde uitzetting in middelen wellicht naar beneden kan worden gebracht. Hier is uitvoering aan gegeven. In bijlage 5.5 (zie blz. 103 e.v.) is de achtergrondinformatie bijgevoegd die heeft geleid tot het volgende voorstel in de begroting.

In de begroting is op basis van onderzoek rekening gehouden met de aanleg van kunstgras in Burgum in 2016. Dit leidt vanaf 2017 tot een lastenverhoging van € 26.000 per jaar.

Sporthal De Westermar (MBB; 530.01)

Sporthal De Westermar is toe aan een grondige renovatie. De huidige staat van het gebouw is slecht. Hoewel de basisfunctie (wedstrijden) nog redelijk kan worden uitgevoerd zijn er in alle

andere opzichten knelpunten. Het betreft hier de bouwkundige staat, de gebruiksfunctie en het ontbreken van de financiële middelen in de begroting voor renovatie.

De oorspronkelijke investering/bouw van de sporthal is in 2017 (na 40 jaar) afgeschreven. Bij de toenmalige financiële opzet werd er niet gereserveerd voor vervanging, een aantal jaren later gebeurde dat wel. Daarmee is nu het moment aangebroken voor voorbereiding van een besluit omtrent het renoveren/verbouwen van de sporthal of het volledig vervangen. In dit besluit zal ook de discussie rondom de toekomst van de Westermar gevoerd moeten worden. Gelet op het toegenomen schoolgebruik, de ontwikkelingen in het gebied, de ontwikkelingen binnen de sportverenigingen, de onderzoeken naar scholen enzovoort is het aan te bevelen om het gebouw mee te nemen in een integrale maatschappelijk vastgoeddiscussie, waarvoor de raad eerder opdracht heeft gegeven.

Er wordt de raad een voorstel voorgelegd bij de perspectiefnota in het voorjaar van 2016. Een en ander kan dan resulteren in een noodzakelijke extra investering in het jaar 2017 vooralsnog op basis van een indicatieve raming (status C) van € 500.000. Vanaf 2018 zou dit dan leiden tot een lastenverhoging van € 26.000 per jaar.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 7 – Sport

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	3.221	3.231	3.286	3.378	3.450	3.483
Baten	649	665	670	675	675	675
Saldo	2.572	2.566	2.616	2.703	2.775	2.809
Begr. wijz.		77				
Saldo prim.		2.643				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
7.1 Kunstgrasveld Hurdegaryp	–	17 N	17 N	17 N
7.2 Kunstgrasveld Burgum	–	26 N	26 N	26 N
7.3 Renovatie Westermar	–	–	45 N	45 N

3.8 Werk en Bijstand

‘Werk boven inkomen’

Het programma Werk en Bijstand omvat een uitgebreid activiteitenpakket voor de doelgroep bijstandsgerechtigden en overige minima in de gemeente. Belangrijke doelstellingen zijn het bewerkstelligen dat zoveel mogelijk inwoners economisch onafhankelijk zijn en meedoen (participeren) in de samenleving op allerlei niveaus. Waar nodig bieden wij de helpende hand. Binnen de participatie heeft de begeleiding van bijstandsgerechtigden naar betaald werk overigens onverkort de prioriteit. Met het vaststellen van de visienota ‘Participatie in Tytsjerksteradiel – meidwaan!’ in 2010¹ is een integraal kader vastgelegd voor het brede scala van beleidsvelden waarop de gemeente werk maakt van participatiebevordering.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Ontwikkelingen bijstand (Samenleving; 610.01)

Het aantal personen dat een uitkering ontvangt, is in 2015 gemiddeld genomen stabiel ten opzichte van 2014. Wij verwachten dat in 2015 gemiddeld 603 personen een uitkering op grond van de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening (BUIG) ontvangen, tegenover gemiddeld 597 over 2014. Dit betekent een stijging van 1%.

Uitgangspunt in de financieringssystematiek van het Rijk is, dat voor alle gemeenten samen een toereikend macrobudget wordt vastgesteld. Dit gebeurt door uit te gaan van de realisaties in het voorgaande jaar, van een inschatting van de effecten van de conjunctuur, de effecten van Rijksbeleid en van een indexering voor de loon- en prijsontwikkeling. Voor de conjunctuurraming wordt de actuele en onafhankelijke rekenregel van het Centraal Planbureau (CPB) gevolgd. Het definitieve macrobudget 2015 voor de gebundelde uitkering bedraagt € 5.595,2 miljoen en is daarmee € 83,2 miljoen hoger dan het voorlopige macrobudget 2015. Dit wordt vooral veroorzaakt door de hoger dan verwachte realisaties van gemeenten aan uitkeringen in 2014, de loon- en prijsbijstelling voor 2015 en effecten van Rijksbeleid.

Het Voorlopig budget BUIG 2016 dat ons is toegewezen is daardoor hoger dan het op dit moment bekende budget BUIG 2015. Niettemin verwachten wij ook voor 2016 dat het budget niet voldoende zal zijn om de uitkeringslasten volledig te dekken.

De bestaande IAU (Incidentele Aanvullende Uitkering) is aangepast. De eigenrisico-drempel van het tijdelijk vangnet, voor zowel 2015 als 2016, wordt verlaagd naar 5%, met behoud van een getrapte vergoeding, waarbij tekorten tot en met 10% voor de helft worden vergoed en tekorten daarboven volledig. Het eigen risico voor onze gemeente wordt afgedekt door de in de meerjarenbegroting opgenomen stelpost.

Participatiewet (Samenleving; 610.01/611.01)

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Met de inwerkingtreding van deze wet, is de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) vervallen. De ambtelijke begeleidingscommissie is bezig met de voorbereidingen ten aanzien van de afbouw SW. Gemeenten zijn verplicht om beleid te maken voor het realiseren van beschut werk en deze lokale invulling in een verordening vast te leggen. Het Rijk gaat de inzet van de voorziening beschut werk ook monitoren. Er zal daarom

¹ Raad 21 oktober 2010; punt 6

concrete besluitvorming door de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân (GR SW Fryslân) moeten plaatsvinden over de afbouw van de bestaande SW en de invulling van de Participatiewet.

De meerjarenbegroting 2016–2019 is, wat de bestaande Sociale Werkvoorziening betreft, gebaseerd op aannames van enerzijds de (concept)begroting 2016 van GR SW Fryslân en anderzijds de middelen die het Rijk beschikbaar stelt in de Integratieuitkering Sociaal Domein. Geconstateerd kan worden dat de middelen voor de bestaande SW in de jaren 2016–2019, zoals het Rijk die bekend maakte in de meicirculaire 2015, volstrekt onvoldoende zijn om de loonkosten van de bestaande SW'ers te dekken. Het verschil zal linksom of rechtsom door de gemeente moeten worden aangezuiverd. Gelet op het financieel perspectief van onze gemeente is een uitzetting van de begroting onverstandig en onhaalbaar. In de begroting hebben wij dit gedekt door een uitname uit de bestaande stelpost ter dekking van verwachte tekorten op de uitkeringslasten. Dit is verantwoord omdat het Voorlopig budget BUIG 2016 hoger is dan eerder verwacht.

Vooruitlopend op de positieve resultaten van de uitvoeringsorganisatie Caparis NV is er overigens opnieuw geen stelpost nodig ter dekking van eventuele tekorten op de bedrijfsvoering.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 8 – Werk en Bijstand

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	17.369	17.655	17.443	16.903	16.449	16.064
Baten	13.333	7.687	7.866	7.603	7.400	7.264
Saldo	4.036	9.968	9.577	9.300	9.049	8.800
Begr. wijz.		-403				
Saldo prim.		9.565				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
N.v.t.				

3.9 Milieu

‘Voor een schoon milieu’

Het programma Milieu omvat de zorg voor milieu, reiniging, compostering, riolering en de sanering van milieuhinderlijke bedrijven. Het programma is gericht op het bevorderen van een schone en hygiënische leefomgeving voor de burgers en het verminderen van de belasting voor het milieu. Preventie en hergebruik van afvalstoffen en hergebruik van secundaire grondstoffen (licht verontreinigde grond en bagger) en regenwater zijn hierbij belangrijke uitgangspunten.

Door middel van het gemeentelijke klimaatbeleid wordt een bijdrage geleverd aan het bereiken van de zogenaamde Kyoto-doelstellingen.

De komende periode zal er meer aandacht aan het beleidsveld “water” worden besteed; hiervoor is een gemeentelijk Waterplan vastgesteld.

In 2008 is de Nota Duurzaamheid vastgesteld, waarbij de raad het ambitieniveau met bijbehorend maatregelenpakket heeft bepaald. De nota vloeit voort uit het collegeprogramma “Mei fleur en faasje”, waarbij prioriteit is toegekend aan het thema “Duurzaamheid”. De financiële vertaling van deze nota is meegenomen in de perspectiefnota 2008 (2009–2012). De externe integratie van het gemeentelijke milieu- en duurzaamheidsbeleid in andere beleidsterreinen, zoals ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, is hierbij van groot belang.

Voor het verkrijgen van draagvlak c.q. het vergroten van het milieubewustzijn vindt gemeentelijke milieucommunicatie plaats. Binnen de begrensde mogelijkheden wordt gestreefd naar een uitvoering van de wettelijke taken op een kwalitatief bovengemiddeld niveau. Datzelfde geldt voor het serviceniveau.

Op het gebied van de milieuhandhaving is de aanpak pragmatisch en praktisch. Naast de “klassieke” rol van controleur, is daarbij ook de rol van adviseur van belang.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Beleid Openbare Verlichting (ruimte; 210.02

Het beleid Openbare Verlichting wordt momenteel geëvalueerd waarbij, naast nieuwe technologische ontwikkelingen, ook de door de Raad vastgestelde bezuinigingen worden vertaald in nieuw beleid. De planning is erop gericht dat het nieuwe beleid in december 2015 aan de raad wordt voorgelegd en vanaf 2016 wordt opgepakt.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 9 – Milieu

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	6.103	6.273	6.220	6.283	6.345	6.412
Baten	5.231	5.351	5.374	5.430	5.509	5.577
Saldo	872	922	846	853	836	836
Begr. wijz.		24				
Saldo prim.		946				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
N.v.t.				

3.10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

‘Een aantrekkelijke woon- en leefomgeving’

Het programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting richt zich op een goede ruimtelijke kwaliteit van het gemeentelijk grondgebied, een plezierig, veilig woon- en werkklimaat en een evenwichtige woningmarkt. Inmiddels is een structuurvisie en een woonvisie opgesteld. Bovendien heeft het onderwerp “Water” meer aandacht gekregen. Hiervoor is begin 2009 een Waterplan vastgesteld. Het maatregelenpakket dat hier bij hoort, is in uitvoering genomen. Het programma Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting heeft verder een relatie met binnen andere programma’s op te stellen beleidsplannen, zoals het economisch beleidsplan, het beleidsplan voor toerisme en recreatie en het gemeentelijk verkeer- en vervoerplan.

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Plattelandprojecten en co-financiering (Ruimte; 810.04)

Noordoost Fryslân maakt zich sterk voor een nieuwe periode (2015–2020) ‘Plattelânsprojekten’. Voor deze periode ligt de focus op ‘Dorpen aan zet’. Dit tegen de achtergrond van demografische ontwikkelingen en veranderingen in het sociaal domein in combinatie met een terugtrekkende overheid die steeds meer van de burger verwacht. Met het Leaderprogramma willen we de beweging naar een samenleving waarin dorpen/gemeenschappen zelfredzaam worden begeleid en waar mogelijk versnellen.

De hoofddoelen zijn:

- het stimuleren van sociaal -ondernemerschap
- het stimuleren van zelfsturing van dorpen
- het versterken van de sociale cohesie.

Deze hoofdlijnen zijn vertaald in zes concrete en integrale actielijnen. Deze actielijnen zijn belangrijk voor steunaanvragen voor projecten uit de dorpsgemeenschappen:

1. training burgerinitiatief
2. naar nieuwe verdienmodellen
3. naar zelfvoorzienende dorpen
4. naar lerende dorpen
5. naar nieuwe ontmoetingsplekken
6. naar zorg(en) voor elkaar.

Voor de benodigde middelen bij cofinanciering willen we eerst gebruik maken van de nog beschikbare middelen van de reserve plattelandsvernieuwing ten bedrage van € 25.000; daarmee denken wij in elk geval een aantal jaren vooruit te kunnen en zo kan voor dit moment het vrij maken van nieuwe middelen achterwege blijven.

Herinrichting Alde Feanen – 3e uitvoeringsmodule (Ruimte; 810.04)

De uitgangspunten / doelstellingen uit het Raamplan worden vertaald naar concrete inrichtingsmaatregelen per deelgebied. Deze maatregelen worden per deelgebied uitgevoerd in uitvoeringsmodules. De gemeente draagt bij in deze kosten. De eerste en tweede uitvoeringsmodule zijn reeds grotendeels gerealiseerd.

De derde uitvoeringsmodule van dit landinrichtingsproject omvat voor onze gemeente een aantal belangrijke doelen:

- het afronden van de vaarroute uit de 2e uitvoeringsmodule (noodzakelijk) en een eindinrichting van de Panhuyspoel
- inrichten van enkele percelen als natuur
- aanleggen van recreatieve voorzieningen

Het Raamplan is eerder in de raad geweest en is kaderstellend voor de verdere planvorming en de (financiële) rol daarin voor de gemeente.

De Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de uitvoering van de plannen, maar dat moet nog worden opgestart. Er zal rekening moeten worden gehouden met een gemeentelijke bijdrage. Het is op dit moment lastig in te schatten wat de exacte gemeentelijke bijdrage zal zijn.

Zodra wij meer weten zullen we met een voorstel richting de raad komen.

Ontmoetingsruimte Gytsjerk (Ruimte: 821.01)

Dorpsbelangen Gytsjerk is samen met een initiatiefgroep en de gemeente op zoek naar een geschikte en haalbare locatie voor een ontmoetingsruimte in Gytsjerk. Er zijn diverse varianten onderzocht, zowel in bestaande gebouwen als ook nieuwbouw nabij de ijsbaan. Het bleek lastig tot een haalbare variant te komen en begin 2015 is daarom het idee geopperd ook onderzoek te doen naar een combinatie met vervangende nieuwbouw van de accommodaties bij het zwembad. Zowel dorpsbelangen, de initiatiefgroep als het college vonden het zeer de moeite waard het idee verder uit te werken en daaraan wordt gevolg gegeven. De initiatiefgroep heeft met het oog op de exploitatie ook contact met andere partijen, die zouden kunnen participeren en bovendien versterkend kunnen zijn voor het concept.

Desondanks is de verwachting gerechtvaardigd dat boven de reguliere onderhouds- en vervangingsinvesteringen ten behoeve van het zwembad een extra bijdrage van € 100.000 nodig zal zijn van de gemeente om deze bredere functie kostendekkend te kunnen realiseren. Deze extra bijdrage vormt gelijk de vereiste cofinanciering voor de provinciale bijdrage uit het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing (ISV). Met de lasten hiervan (rentederving van € 4.000 per jaar vanaf 2017) is in de begroting rekening gehouden.

Wetter- en Willepark Burgum (Ruimte: 821.01)

De bedrijfsverplaatsing van Thermen & Beauty Sauna LeeuwerikHoeve naar de locatie Wijde Ee gaat niet door. Het niet doorgaan van de bedrijfsverplaatsing kent voor de gemeente geen financiële gevolgen maar heeft wel gevolgen voor de inrichtingsmaatregelen van het Wetter- en Willepark. Een deel van de maatregelen was gerelateerd aan deze bedrijfsverplaatsing. Wij bezinnen ons over herprioritering van de maatregelen en zullen de raad hierover te zijner tijd informeren.

Daarbij is het van belang dat de contacten met de gebruikersvertegenwoordigingen van het Wetter- en Willepark goed blijven verlopen. De eerder met deze groepen opgestelde inrichtingsplannen kunnen pas een meer definitief karakter krijgen nadat de met de provincie gesloten package-deal voor wat betreft de structuur van het park is geconcretiseerd.

Bouwgrondexploitatie (Ruimte; 830.01)

Er zit weer wat beweging in de nieuwbouw van woningen in onze gemeente. Dat is natuurlijk goed nieuws, maar de jaren van grote verkoopaantallen zijn voorbij. De bouwgrondexploitatie

blijft hiermee een zorgenkindje van de gemeente, daarom is een actieve verkoopstrategie noodzaak.

De raad heeft op basis van het opiniërende raadsvoorstel “Stimuleren verkoop bouwgrond voor Woningbouw en Bedrijven” (raad 15 oktober; punt 7) verschillende opties voor een actieve verkoopstrategie van bouw kavels besproken.

Op basis van een goede onderbouwing van hoe de fasering van uitgifte van kavels is ingeschat, zal de waardering van de verschillende complexen samen met de accountant worden doorgenomen. Indien noodzakelijk zal aan de raad nog dit jaar een aantal keuzes worden voorgelegd, waarvan de impact niet alleen betrekking kan hebben op het jaar 2015, maar ook op het perspectief voor de jaren 2016 en verder.

Wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Evenals in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 10 – Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	7.633	6.950	3.969	3.797	3.807	3.792
Baten	2.113	3.988	1.134	732	682	564
Saldo	5.520	2.962	2.835	3.065	3.125	3.229
Begr. wijz.		-15				
Saldo prim.		2.947				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
6.1 Ontwikkelingen AZC (zie ook programma 3)	60 N	78 N	78 N	78 N

3.11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Het is geen beleidsprogramma in de zin van de programmabegroting, maar het hoort wel bij het programmaplan. De reden hiervoor is dat een belangrijk deel van de lokale heffingen algemene dekkingsmiddelen zijn en daarom een plaats in het programmaplan hebben.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de uitkeringen uit het Gemeentefonds en de inkomsten uit OZB. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als bijvoorbeeld afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, net als de ontvangsten van de specifieke uitkeringen, in de programma's onder de baten verantwoord.

Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Bespaarde rente	-1.685	-1.370	-1.107	-977	-963	-954
Dividend en winstdeling	-68	-32	-54	-54	-54	-54
Algemene uitkering	-30.425	-27.590	-28.190	-27.293	-27.058	-27.095
Sociaal domein	-	-17.008	-15.949	-15.365	-15.000	-14.765
Onroerendezaakbelasting	-7.237	-7.422	-7.562	-7.583	-7.588	-7.588
Toeristenbelasting	-281	-314	-314	-314	-314	-314
Reclamebelasting	-42	-	-46	-46	-46	-46
Overig	-1.243	-1.281	-2.152	-1.878	-1.920	-1.486
Totaal	-40.981	-55.017	-55.374	-53.510	-52.943	-52.302

Rente eigen reserves

De bespaarde rente van 4% over de reserves wordt als bate toegerekend aan de exploitatie. De verwachte ontwikkeling van de reserves is van invloed op de ontwikkeling van de verwachte bespaarde rente. Bovengenoemd percentage van 4% is een interne verrekenrente. Het gemiddelde rentepercentage van de door de gemeente aangetrokken langlopende geldleningen bedraagt 4,32% (zie hiervoor ook paragraaf 4.6 Treasury). De rente op de markt is op dit moment lager. Wij schatten voor de lange termijn in dat de rente zich uiteindelijk weer zal stabiliseren naar het niveau van voor de kredietcrisis.

Dividend en winstdeling

De gemeente Tytsjerksteradiel ontvangt jaarlijks dividend- en winstdelingsuitkeringen op basis van aandelen en obligaties. In 2016 verwachten wij de volgende uitkeringen:

Omschrijving	Bedrag
Dividend Bank Nederlandse Gemeenten	49.000
Dividend Omrin	4.000
Overig	1.000
TOTAAL:	54.000

Algemene uitkering

Onze begroting is zowel op basis van de meicirculaire als van de septembercirculaire sluitend voor het begrotingsjaar 2016. Volgens de septembercirculaire 2015 gaan de gemeenten er de komende jaren licht op vooruit. Dit is een positieve boodschap. Het gemeentefonds en het provinciefonds ontwikkelen zich evenredig met de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Anders gezegd, geeft het rijk meer geld uit, dan neemt ook de algemene uitkering van de fondsen toe. Bij een afname van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven geldt het omgekeerde. De groei of krimp van de fondsen als gevolg van deze normeringssystematiek wordt accres genoemd en gaat uit van het principe "samen de trap op, samen de trap af".

Wij lijken nu eindelijk na een aantal jaren van de trap af een beetje de trap op te gaan. Een waarschuwing is echter wel op zijn plaats: "Bijna niets is zo onvoorspelbaar als de uitkering uit het gemeentefonds".

Een tamelijk onverwachte meevaller betreft de toevoeging aan het gemeentefonds uit het btw-compensatiefonds. Omdat gemeenten naar inschatting van het ministerie van Financiën de komende jaren minder btw declareren bij het rijk dan het daarvoor geldende plafond, krijgen ze dat niet gedeclareerde deel in het gemeentefonds gestort. In 2016 gaat het om een bedrag van 130 miljoen euro. In 2017 is het wat minder, maar het loopt daarna weer op tot 122 miljoen euro in 2019.

Daarnaast is er de positieve ontwikkeling van de algemene uitkering – het zogeheten accres. Dat wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Vergeleken met de toevoegingen aan het gemeentefonds vanwege de onderschrijving van het btw-compensatiefonds is de accresontwikkeling relatief gezien de komende jaren minder bepalend voor de inkomsten voor gemeenten.

Volgend jaar (= 2016) is er een positieve accresontwikkeling. De belangrijkste verklaring daarvoor ligt in de intensiveringen die zijn opgenomen in de ontwerpbegroting 2016. Belangrijkste elementen zijn de extra uitgaven voor veiligheid/defensie, missies en maatschappelijke prioriteiten zoals de impuls voor beschut werk en de opvang voor peuters. Ook de intensivering van de kinderopvangtoeslag vanaf 2016 heeft een positief accreseffect. Verder tellen de extra rijksuitgaven mee in verband met het CAO-akkoord. Een deel daarvan is overigens al neergeslagen in de verbetering van het accres in 2015.

Navraag bij de provincie leverde het positieve bericht op dat wij de uitkomsten van de septembercirculaire mogen gebruiken voor onze begroting 2016 en verder.

OZB

Bij het samenstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming is op grond van de kaderbrief van januari 2014, de perspectiefnota 2016–2019 (voorjaar 2015) en de nadere kaderstelling voor

de begroting 2016 en verder, rekening gehouden met een verhoging (inflatiecorrectie) van de OZB-opbrengst met 0,75% voor 2016 ten opzichte van 2015.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting wordt niet jaarlijks verhoogd met een index, maar één keer in de paar jaren met een bepaald bedrag. Om ondernemers tijdig op de hoogte te stellen van eventuele wijzigingen in de tarieven is afgesproken om jaarlijks bij de behandeling van de perspectiefnota duidelijkheid te geven over de ontwikkeling van het tarief.

Bij de behandeling van de perspectiefnota 2013 – 2016 is voor de jaren 2013 en 2014 afgesproken om de tarieven met (tweemaal) € 0,10 te verhogen. Het totale tarief voor 2014 kwam daarmee op € 1,00 per persoon per overnachting. Dit is ook het tarief voor de begroting van 2016.

Ruimte voor nieuw beleid in relatie tot kanteling (Directie; diverse)

In relatie tot de ingang gezette kanteling zal zich de komende jaren een nieuwe ontwikkeling voordoen die ook invloed kan hebben op de wijze waarop financiële verwachtingen moeten worden vertaald. Dit kan betekenen dat het wenselijk is om financiële middelen die thans gekoppeld zijn aan bepaalde begrotingsposten te verplaatsen naar meer algemenere posten in de begroting.

Ruimte voor initiatieven vraagt ook om speelruimte in de begroting en daarmee ook een andere verwerking van de financiële middelen.

Een verschuiving van product gerelateerde reservering van middelen voor nieuwe beleid richting programma(-overstijgende) reserveringen kan daarvoor (mogelijk) wenselijk worden. Het tempo en de noodzaak hiertoe zullen mede bepaald worden door de uitwerking en effecten van de kanteling.

Wat levert het op en wat mag het kosten

In de onderstaande tabel zijn de lasten en baten opgenomen die verbonden zijn aan dit programma. Net als in voorgaande jaren wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsrelevante en niet-beleidsrelevante ontwikkelingen. De vaststelling van de lasten en baten van dit programma zal voor het college het kader vormen, waarbinnen de beoogde maatschappelijke effecten zullen worden nagestreefd.

Lasten en baten programma 11 – Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	2.434	2.116	1.648	1.188	434	-106
Baten	41.789	55.405	55.474	53.610	52.943	52.303
Saldo	-39.355	-53.289	-53.826	-52.421	-52.509	-52.409
Begr. wijz.		-206				
Saldo prim.		-53.495				

Analyse beleidsrelevante ontwikkelingen

In onderstaande tabel worden de verschillen in de beleidsrelevante ontwikkelingen ten opzichte van de begroting 2015 verklaard. Voor een uitgebreide analyse verwijzen wij naar bijlage 5.3.

Beleidsrelevante ontwikkelingen t.o.v. begroting 2015 (x € 1.000)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<u>Ontwikkelingen PPN 2016–2019:</u>				
6.1 Bespaarde rente boekwinst	-	7 V	7 V	7 V
6.1 Toename aantal inwoners	-	-	49 V	49 V
6.1 Toename OZB	-	-	5 V	5 V
(zie ook programma 6)				
Actualisering algemene uitkering	624 V	633 V	895 V	939 V
Gevolgen veiligheidsregio	-	74 N	150 N	150 N
Wijziging BBV invest. maatsch. nut	-	35 N	41 N	45 B

Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen

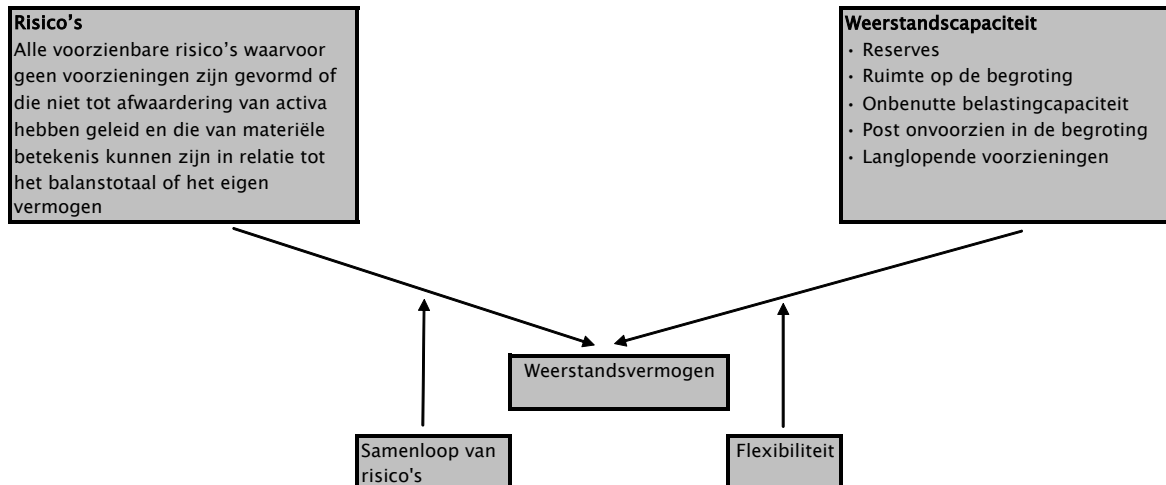
Inleiding

Volgens artikel 11 van het BBV moeten gemeenten inzicht geven in hun weerstandsvermogen. Bij weerstandsvermogen gaat het om het verband tussen de weerstandscapaciteit en de risico's, die je als gemeente loopt. Met andere woorden, hoe goed ben je als gemeente bestand tegen financiële tegenvallers. Toekomstige gebeurtenissen worden zo reëel mogelijk geschat, maar ieder jaar kunnen er onvoorziene zaken gebeuren waar geen rekening mee is gehouden in onze begroting.

De middelen en de mogelijkheden waarover een gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken noemen wij de weerstandscapaciteit. Bij de risicoanalyse kijken wij hoe groot de kans is dat er tegenslagen voorkomen.

De samenhang tussen weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's is hieronder schematisch opgenomen.

Tabel 1: Samenhang tussen reserves, voorzieningen, risico's en weerstandsvermogen

Op 15 mei 2015 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten gewijzigd. Dit in verband met het opnemen van kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en het jaarverslag vanaf de begroting 2016.

Het betreft de volgende kengetallen:

- netto schuldquote
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- solvabiliteitsratio
- grondexploitatie
- structurele exploitatieruimte
- belastingcapaciteit

Deze kengetallen moeten niet individueel bezien worden, maar vragen om een beoordeling van de onderlinge verhouding en samenhang van de kengetallen in relatie tot de financiële positie. In de komende jaren zullen wij in het kader van deze paragraaf de ontwikkelingen in de

kengetallen voor u analyseren en daarbij voor zover van toepassing de effecten van de ontwikkelingen schetsen.

Voor dit jaar wordt eerst volstaan met het toelichten van de betekenis van de verschillende kengetallen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau weer van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote ook exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

Verbeteren van de schuldquote kan door de schulden te verlagen, de bezittingen te vergroten en/of de inkomsten te verhogen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het getal, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

De uitkomst is afhankelijk van de wijze waarop bezittingen in de gemeente worden gewaardeerd. Dat verschilt nogal per gemeente.

Verbeteren van de solvabiliteit kan door het eigen vermogen te vergroten (bijvoorbeeld door het verkopen van de aandelen) en door het vreemd vermogen te verkleinen (bijvoorbeeld door minder te lenen).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de totale baten.

Een norm bepalen is lastig. De boekwaarde van de grond zegt niets over de relatie tussen vraag en aanbod. Het is van belang wat de verwachte vraag is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal kijkt naar de structurele baten en de structurele lasten ten opzichte van de totale baten. Een positief getal geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken.

Dit cijfer kan verbeteren door meer structurele baten of minder structurele lasten op te voeren.

Belastingcapaciteit (woonlasten meerpersoonshuishoudens)

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen c.q. of er ruimte is voor nieuw beleid. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de ruimte die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen is gerelateerd aan de totale woonlasten. En die ruimte wordt dan bepaald door de vergelijking met de gemiddelde woonlasten in Nederland (in het vorige jaar).

In de tabel hieronder is een overzicht van de verschillende kengetallen opgenomen.

Kengetal	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
netto schuldquote	78,45%	72,20%	68,13%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48,89%	46,35%	42,62%
solvabiliteitsratio	29,70%	26,28%	23,86%
grondexploitatie	17,38%	18,56%	14,54%
structurele exploitatieruimte	-1,98%	-0,21%	-0,09%
belastingcapaciteit	103,50%	107,59%	108,04%

Weerstandscapaciteit

De ruimte die in de vermogenspositie en de begroting zit om niet voorziene tegenvallers op te vangen, wordt de weerstandscapaciteit genoemd. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. In de gemeente Tytsjerksteradiel betreft dit de optelsom van het begrotingsoverschot en de onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit heeft onder meer betrekking op de mogelijkheid de OZB-tarieven te verhogen. Binnen onze gemeente is er geen mogelijkheid om de afvalstoffenheffing en de rioolheffing te verhogen. Het kostendekkingspercentage is hier al (ongeveer) 100%.

	2016	2017	2018	2019
Begrotingsoverschot/tekort	207	-351	15	37
Onbenutte belastingcap. OZB	-	-	-	-
Onbenutte belastingcap. ASH	-	-	-	-
Onbenutte bel.cap. rioolrecht	-	-	-	-
Totaal	207	-351	15	37

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen. In beginsel betreft dit de optelsom van het vrij aanwendbare deel van de reserves en de stille reserves.

- Het vrij aanwendbare deel van de reserves is dat deel van de reserves waarvoor nog geen bestemming is vastgelegd. Binnen onze gemeente is dit de algemene reserve.
- De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde en die op korte termijn verkoopbaar zijn. Voor zover op dit moment bekend, heeft onze gemeente geen stille reserves.

Daarnaast is in de exploitatie een aantal stelposten opgenomen voor onvoorziene eenmalige uitgaven. Het betreft de volgende structurele posten:

• Onvoorzien eenmalig	€ 50.000
• Knelpuntenpot voor tijdelijk personeel	€ 91.000
• Stelpost voor zaakschades	<u>€ 18.000</u>
Totaal	€ 159.000

In de onderstaande tabel wordt de incidentele weerstandscapaciteit weergegeven op basis van de vastgestelde programmabegroting 2016–2019.

Weerstandscapaciteit in relatie tot de hoogte van de algemene reserve

Over de gewenste omvang van de algemene reserve en overige reserves werden in het kader van de notities “Reserves eindig of vaste basis, grenzen van ons weerstandsvermogen” (september 2009) en de notitie reserves en voorzieningen (december 2010) afspraken gemaakt.

In de Perspectiefnota 2016–2019 was een voorstel opgenomen voor actualisatie van de uitgangspunten rond signaalniveau en minimale omvang van de algemene reserve. Dit in relatie tot de toegenomen risico's als gevolg van de decentralisaties. De geactualiseerde uitgangspunten zijn verwerkt in de tekst onder de kop "Benodigde minimale omvang reserves in relatie tot weerstandscapaciteit".

Verloop reserves en voorzieningen in begrotingsperiode 2017–2020

In bijlage 5.3 is de stand en het verloop van de reserves en voorzieningen opgenomen. In principe kan de raad in volle vrijheid beslissen over de inzet van middelen uit de algemene reserve en zijn de middelen in de bestemmingsreserves nadrukkelijker voor specifieke doelen bestemd.

Ruwweg daalt de stand van de algemene reserve in deze periode van € 16,7 miljoen naar € 15,6 miljoen. Met deze daling van € 1,1 miljoen is in de berekening van de 'bespaarde rente' uiteraard rekening gehouden.

De bestemmingsreserves dalen in deze periode van € 5,9 miljoen tot € 2,8 miljoen. De voorzieningen blijven in deze periode op een zelfde niveau (per saldo) van € 5 miljoen .

Benodigde minimale omvang reserves in relatie tot weerstandscapaciteit

Uit het verloop van reserves en voorzieningen in de begrotingsperiode 2016–2019 blijkt, dat er sprake is van een afnemend saldo van de reserves (en voorzieningen). Het is vanzelfsprekend dat een jaarlijkse uitname uit reserves eindig van karakter is. Wanneer er sprake is van een structurele daling wordt het ook relevant om te bepalen waar de benedengrens voor de reserves ligt en op welk niveau de streefwaarden liggen.

Een minimaal noodzakelijke omvang van reserves (en voorzieningen) houdt direct verband met het weerstandsvermogen van de gemeente en met de hoogte van structureel inzetbare rentebaten ten behoeve van de exploitatie. Het weerstandsvermogen van een gemeente bestaat uit de vergelijking van financiële risico's die een gemeente loopt met de gemeentelijke weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen geeft dan aan in welke mate de risico's opgevangen kunnen worden. Per risico geven wij naast een beschrijving tevens een beheersmaatregel aan. Hiermee geven wij aan hoe wij met het desbetreffende risico willen omgaan. Daarnaast hanteren wij een (risico)matrix. Daarbij wordt op basis van een aantal factoren voor elk risico een inschatting gemaakt van omvang en kans van optreden. In de begroting nemen wij de structurele rentederving in de begroting als gevolg van reservemutaties mee. Zo houden wij zicht op de meerjarige ontwikkeling van zowel de reserves als op de mate waarin rente-opbrengsten meetellen in de exploitatie.

Voor de stand van de algemene reserve werken we nu met een signaalniveau en met een minimumniveau om eventuele slechte scenario's vroegtijdig te onderkennen en voorkomen.

Hierbij staat signaalniveau voor:

Het binnen een nieuwe perspectiefperiode optreden van een daling van de algemene reserve tot onder het signaalniveau betekent dat maatregelen nodig zijn voor het op termijn op peil houden van de algemene reserve en dat hiervoor tijdig actie wordt opgestart (raad en college).

Het begrip minimumniveau staat voor:

Het binnen een nieuwe perspectiefperiode optreden van een daling van de algemene reserve tot onder het minimumniveau geldt als niet aanvaardbaar. Dit betekent dat maatregelen om het minimumniveau te kunnen blijven garanderen vroegtijdig ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

In het geval dat de stand van de reserve door een onvoorzien noodzakelijke uitname onder het minimumniveau is gedaald, worden bij een eerstvolgende perspectiefnota- en/of programmabegrotingsbehandeling in de raad maatregelen voor een zo spoedig mogelijk herstel van de reservepositie aan de raad voorgelegd.

Voor de meerjarenbegroting 2016–2019 is het signaalniveau voor de algemene reserve gesteld op € 15 miljoen en is het minimumniveau gesteld op € 10 miljoen.

In de nu voorliggende programmabegroting is de minimale stand van de algemene reserve in de gehele perspectiefperiode nu € 15,6 miljoen.

Het saldo blijft daarmee boven het gekozen signaalniveau en dus ook ruim boven het minimumniveau.

Risico's

Niet ieder risico is relevant en hoeft ten laste van de weerstandscapaciteit te worden gebracht. Wij definiëren een risico als volgt:

'Risico's zijn relatief grote bestaande of toekomstige verplichtingen met een buitengewoon karakter, waarbij de omvang en de kans niet is in te schatten (ook niet bij benadering) en die niet worden afgedekt door een voorziening, verzekering of andere beheersmaatregel.'

Risico's, waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 100.000 wordt geschat, worden gezien als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Financiële risico's groter dan € 100.000 worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Voor de paragraaf weerstandsvermogen sluiten we de risico's uit, die samenhangen met de reguliere exploitatie en die met een grote mate van zekerheid periodiek terugkeren. Wij kiezen ervoor waar mogelijk deze risico's te verzekeren of via een voorziening af te dekken.

Begrotingstechnische risico's mogen ook niet leiden tot een beroep op de weerstandscapaciteit, omdat ze beheersbaar zijn door een goede planning & control. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan opneinde regelingen, aantallen bijstandsgerechtigden en bijstelling van rijksbudgetten. Als in het begrotingsjaar sprake is van materiële afwijkingen van de begroting, dan zal dit in de bestuursrapportages aan bod komen. Dat geldt ook voor de niet in geld uit te drukken risico's van bijvoorbeeld vertragingen in processen, het niet realiseren van beleidsdoelstellingen, risico's met betrekking tot arbo en veiligheid, faillissement van aannemers en het aantreffen van bodemvervuiling bij aankoop van grond.

Verzekering van risico's

Een deel van de operationele risico's kan worden afgedekt door het afsluiten van verzekeringen. De vraag of wel of niet een verzekering wordt afgesloten, is het resultaat van een afweging tussen de kans op schade en de kosten daarvan enerzijds en de verzekeringspremie anderzijds. Het bestaande beleid wordt periodiek beoordeeld en indien nodig bijgesteld. Wat betreft het eigen risico is gekozen voor het standaard eigen risico per gebeurtenis.

Risico's ten laste van de weerstandscapaciteit

Op grond van een inventarisatie van risico's zullen onderstaande risico's als deze zich voordoen, ten laste van het weerstandsvermogen van de gemeente moeten worden gebracht.

Gegarandeerde geldleningen

Ter bevordering van het verkrijgen van leningen heeft de gemeente zich in het verleden meerdere malen garant gesteld voor de verplichtingen van de geldnemers tegenover de geldgevers. Per 31 december 2014 stond € 538.000 aan gegarandeerde geldleningen uit aan twee partijen. Als één van deze partijen niet aan zijn verplichtingen kan voldoen dan staat de gemeente hiervoor garant. Daarnaast stond er per 31 december 2014 nog een bedrag van € 60.380.000 aan gegarandeerde

geldleningen uit aan woningbouwcorporaties. Het risico bij deze garantstelling is beperkt, omdat de gemeente een tertiaire achtervang positie heeft.

Beheersmaatregel:

Voor wat betreft de gegarandeerde geldleningen aan twee partijen volgen wij de actualiteit op de voet en nemen wij daar waar mogelijk onze verantwoordelijkheid.

Voor wat betreft de gegarandeerde geldleningen aan woningbouwcorporaties is het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) ook onze waarborg voor het goed volgen van mogelijke risico's. Het WSW stelt eisen aan de kredietwaardigheid van de deelnemende woningbouwcorporaties. Ieder jaar wordt bij de deelnemende instellingen een kredietwaardigheidstoets verricht. Dit garandeert financiers dat zij zaken doen met solide maatschappelijke ondernemingen en beperkt het risico voor de achtervangers. Vanaf 2014 werkt het WSW met een nieuw risicobeoordelingsmodel en worden de gemeenten uitgebreider geïnformeerd. Er zijn tot en met het jaar 2014 geen bedragen betaald inzake de borg- en garantstellingen. Dat wil zeggen: de gemeente is niet als borg aangesproken.

Sinds de oprichting in 1983 is het WSW nog nooit aangesproken op zijn borgverplichting. Ook niet na de financiële problemen bij woningbouwcorporatie Vestia in Rotterdam. De zekerheidsstructuur is niet aangetast en het WSW heeft (net zoals de Nederlandse Staat) een Triple A-rating van Moody's en een AA+rating van Standaard & Poor's.

Als gevolg van de 'Vestia-affaire' was in 2012 de commissie Vermeulen ingesteld die een aantal aanbevelingen in het rapport 'Herstel van Vertrouwen' heeft geformuleerd. Het opvolgen van deze aanbevelingen heeft al geresulteerd in een betere uitvoering van het toezicht.

Bouwgrondexploitatie

Het hebben van een bouwgrondexploitatie brengt financiële risico's met zich mee. In paragraaf 4.5 Grondbeleid worden de financiële risico's van de bouwgrondexploitatie toegelicht.

Beheersmaatregel:

Door het jaarlijks opstellen van geactualiseerde berekeningen op basis van de meest recente ontwikkelingen kunnen wij de raad tijdig informeren via de reguliere P&C cyclus.

Algemene uitkering

Voor het meerjarenperspectief wordt in de circulaire onvoldoende aangegeven waar de gemeenten rekening mee kunnen houden. In die zin blijft de algemene uitkering als belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente een risico.

Beheersmaatregel:

Berichtgeving betreffende ontwikkelingen algemene uitkering uit het gemeentefonds nauwlettend volgen. Zodra meer zekerheid wordt geboden zullen wij een nieuwe berekening confronteren met de berekende algemene uitkering in de begroting. Eventuele verschillen inbrengen via reguliere planning en controlcyclus en daar waar nodig de raad vooraf informeren.

Classificatie risico's

Met het door ons ingevoerde classificatiesysteem voor risico's brengen wij de volgende zaken in beeld:

- Kans optreden van het risico
- Effect van risico op uitvoering bestaand beleid
- Financiële impact van het risico
- Is er sprake van een adequate beheersmaatregel
- Is er sprake van een verwacht beslag op weerstandscapaciteit
- Verwacht beslag op weerstandscapaciteit in euro's

Voor de risico's in deze begroting is op basis van bovenstaande classificatie een analyse gemaakt. Hierbij is ook een te verwachten beslag op de weerstandscapaciteit berekend. De conclusie is, dat de financiële impact van de risico's kan worden opgevangen binnen de weerstandscapaciteit van onze begroting.

In de onderstaande tabel is dit classificatiesysteem opgenomen.

Classificatie risico's								
§ 3.1 Weerstandsvermogen	H(oog) / M(iddel) / L(aag) G(een)							
Risico's begroting 2016	Kans optreden van het risico	Effect van risico op uitvoering bestaand beleid	Financiële impact van het risico	Valt het risico te kwantificeren (€)	Adequate beheersmaatregel vereist en aanwezig	Verwacht beslag op weerstandscapaciteit	Te verwachten beslag op weerstandscapaciteit (€) – min.	Te verwachten beslag op weerstandscapaciteit (€) – max.
Bouwgrondexploitatie	laag	laag	midden	ja	•	•	300.000	600.000
Bijdrage gemeenten aan GR SW/Caparis	hoog	laag	midden	ja	•	•	450.000	900.000
Gegarandeerde geldleningen	laag	geen	laag	nee	•			200.000
							750.000	1.700.000

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Tytsjerksteradiel heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Daarvoor zijn kapitaalgoederen in de vorm van wegen, riolering, water, groen, verlichting, gebouwen enzovoort nodig. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten. In deze paragraaf gaan wij hier verder op in.

'Kapitaalgoederen' zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Deze paragraaf is belangrijk, omdat de blik vaak op de nieuwe investeringen is gericht. Maar onderhoud van de bestaande kapitaalgoederen is wenselijk, voor de huidige gebruikers en om de voorziening in stand te houden voor toekomstige generaties. Het financieel belang van onderhoud is groot, vaak vijftien procent van de begroting.

Beleidskader

Voor onze planning en controlcyclus gelden voor de kapitaalgoederen twee belangrijke aandachtspunten:

- zijn van alle kapitaalgoederen goede en actuele beheerplannen aanwezig;
- zijn plannen en beschikbare gelden met elkaar in evenwicht.

Daarom stellen wij beheerplannen op. De beheerplannen geven inzicht in de werkzaamheden en kosten die nodig zijn om de goederen in goede staat te houden. Soms geven ze ook inzicht in de diverse kwaliteitsniveaus die mogelijk zijn.

Nu zijn goede plannen prachtig, maar niet zonder geld. Een belangrijke vraag is dus of er in de begroting ruimte is voor uitvoering van de plannen.

De raad heeft voor de verschillende kapitaalgoederen kaderstellende uitspraken gedaan, die gelden als kader voor de verschillende beheerplannen. In de onderstaande tabel zijn deze samengevat opgenomen.

Om de kapitaalgoederen op langere termijn in stand te houden, zijn er voldoende (structurele) middelen in de begroting opgenomen.

De provincie Fryslân ziet hier als financieel toezichthouder op toe en vanuit de BBV zijn er richtlijnen opgesteld. Met deze paragraaf geven wij op hoofdlijnen inzicht in de omvang en de staat van het onderhoud van de kapitaalgoederen in Tytsjerksteradiel.

Kapitaalgoed	Beheerplannen aanwezig	Kwaliteitsniveau door raad bepaald	Voldoende financiële middelen beschikbaar	Jaar van vaststelling door raad
Wegen, fiets- en voetpaden	Ja	Ja	Ja	2007
Kunstwerken	Ja	Ja	Ja	2005
Baggeren	Ja	Ja	Ja	2000
Riolering	Ja	Ja	Ja	2012
Openbare verlichting	Ja	Ja	Ja	2010
Groen	Ja	Ja	Ja	2007
Woningen en gebouwen	Ja	Ja	Ja	2011
Integraal huisvestingsplan Onderwijs	Ja	Ja	Ja	2011

Toelichting kapitaalgoederen

Hieronder volgt een toelichting op de verschillende kapitaalgoederen.

Wegen, fiets- en voetpaden

Het beheren en onderhouden van de gemeentelijke verhardingen (wegen/straten, fietspaden en voetpaden) vindt plaats op basis van het door de raad vastgestelde (onderzoek)rapport. Er wordt jaarlijks, mede aan de hand van periodiek uitgevoerde inspecties en na afstemming met andere werkzaamheden en planontwikkelingen, een onderhoudsprogramma opgesteld. Voor de gewenste kwaliteit van de verhardingen zijn op basis van de CROW-systematiek de volgende afspraken gemaakt.

Kengetal	Streefwaarde	Gemeten waarde jaarrekening 2014
Staat van onderhoud wegnen conform CROW-systematiek (objectieve veiligheid)	Voldoende: 70 - 80% Matig: 15 - 20% Onvoldoende: 5 - 7%	Voldoende 81% Matig 7% Onvoldoende 12%

Bruggen, waterwegen en kades (kunstwerken)

Met betrekking tot het onderhoud en vervanging van de civieltechnische kunstwerken (bruggen, tunnels e.d.) is in 2005 het kwaliteitsonderzoek afgerond. Op basis hiervan heeft een meerjarig onderhouds- en investeringsprogramma plaatsgevonden, waarin onder andere alle bruggen zijn opgenomen.

Baggeren

In het jaar 2000 is door de raad een baggerbeleidsplan vastgesteld met bijbehorend kader. Hierop is het jaarlijkse bagger uitvoeringsprogramma gebaseerd.

Riolering

Met de invoering van de Wet Gemeentelijke Watertaken is de gemeente ook zorgplichtig geworden voor overtollig grond- en hemelwater (loketfunctie). Dit is uitgewerkt in het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2012–2019 (vGRP). Hierin is ook het rioolrecht gewijzigd in een rioolheffing. Binnen deze rioolheffing kunnen de kosten verhaald worden welke betrekking hebben op alle onderdelen van de (afval)waterketen.

Uitgangspunt van het rioleringsbeleid is het op een doelmatige wijze beheren en laten functioneren van het gemeentelijke rioolstelsel, waarbij ook geprobeerd wordt een optimale afstemming te bewerkstelligen met de overige gemeentelijke projecten. Daar waar het beheer en onderhoud verweven is met andere factoren binnen de afvalwaterinzameling wordt gestreefd naar een beheer- en onderhoudsvorm op basis van de laagst maatschappelijke kosten.

Op basis van het vGRP wordt jaarlijks een operationeel plan opgesteld.

Openbare verlichting

In de raadsvergadering van 18 februari 2010 heeft de raad het beleidsplan openbare verlichting 2010–2015 vastgesteld. Voor het dagelijks beheer en onderhoud is Tytsjerksteradiel per 1 januari 2015 aangehaakt bij het bestek van de voormalige NOFA gemeenten (Dongeradeel, Dantumadeel, Kollumerland en Achtkarspelen). Het vervangingsonderhoud moet door de gemeente zelf opgezet worden. In het vigerende beleidsplan is o.a. het vervangingsbeleid voor 2010–2015 opgenomen en zijn de beleidsuitgangspunten aangescherpt op het gebied van veiligheid, energieverbruik, duurzaamheid en begrotingssystematiek. Een nieuw beleidsplan is in voorbereiding. Totdat dit is uitgewerkt en vastgesteld worden de beleidsuitgangspunten van het huidige beleidsplan aangehouden.

Groen

Het beheren en onderhouden van groen gebeurt conform het groenbeheerplan, waarbij onder groen wordt verstaan: bomen, bos(plantsoen), (sier)heesters, hagen, gras en vijvers met bijbehorende banken en een hertenkamp. Het beheren van de wegbermen gebeurt conform het bermbeheerplan. Dit houdt in: maaien van bermen, hekkelen van bermsloten, onderhouden van bomen en singels langs de wegen. Daarnaast beheren wij het Roodbaardpark 'De Klinze', het bosgedeelte van Heemstrastate en het geboortebos. Met de raad is een afspraak gemaakt over het minimale niveau van onderhoud.

Kengetal	Streefwaarde	Gemeten waarde jaarrekening 2014
Waarderingcijfer burger m.b.t. staat van onderhoud groen (subjectieve veiligheid)	Minimaal 6,0	6,9

Woningen en gebouwen

Uitgangspunt voor al onze woningen en gebouwen is dat wij deze in een goede onderhoudsstaat beheren. Dat wil zeggen, dat het minimale niveau van het onderhoud passend is bij het noodzakelijke gebruik van het object. De diverse onderdelen van de gebouwen en de installaties zijn ondergebracht in een onderhoudssysteem. Binnen dit systeem wordt op basis van verwachte

levensduur c.q. gebruiksduur een continue meerjarenplanning in stand gehouden. Wij kennen een aantal groepen van gemeentelijke woningen en gebouwen:

- woningen en garageboxen
- sport- en welzijnsgebouwen en dorpshuizen
- gemeentehuis
- havengebouwen
- gebouwen buitendienst

Voor specifieke zaken zoals een liftinstallatie, is een onderhoudsovereenkomst gesloten, die mede gelet op de keuringsvoorschriften, er voor zorg draagt, dat de installatie aan alle veiligheidseisen blijft voldoen.

Integraal Huisvestingsplan

In 2015 veranderen er binnen de onderwijshuisvesting een aantal zaken, die mede hun invloed op de begroting 2016 en verder hebben. Tot 1 januari 2015 waren gemeenten verantwoordelijk voor de nieuwbouw en de uitbreiding van schoolgebouwen in het primair onderwijs en voor het buitenonderhoud en de aanpassing ervan. Op 1 januari 2015 is de wet gewijzigd en zijn de verantwoordelijkheid en het budget voor buitenonderhoud en aanpassing overgeheveld van de gemeenten naar de schoolbesturen. Dit is ook de reden dat het onderwijshuisvestingsplan en onderwijsprogramma waarmee tot 2015 mee gewerkt werd niet meer worden gemaakt.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen. Ook constructiefouten blijven voor rekening van de gemeenten. Bij renovatie zullen gemeente en schoolbestuur in overleg treden en nadere afspraken maken over de bekostiging daarvan (gedeelde verantwoordelijkheid). In de begroting 2016 en de meerjarenramingen is rekening gehouden met deze wijzigingen.

Onderhoud hard- en software

Voor de software die in de organisatie wordt ingezet, wordt bij de aanschaf een onderhoudsovereenkomst met de leverancier gesloten, waarbij naast de levering van aanpassingen en kleine verbeteringen, de ondersteuning bij het gebruik wordt geregeld.

Het onderhoud van de hardware wordt afgedekt via contracten met de leverancier, die afhankelijk van het type apparatuur er voor moet zorg dragen, dat de uitval bij storing tot een minimum beperkt kan blijven. Bij de aanschaf van werkplekapparatuur wordt standaard onderhoud voor een periode van vier jaar gekocht, zodat gedurende deze gebruiksperiode geen extra kosten voor onderhoud behoeven te worden gemaakt en de apparatuur gedurende deze termijn operationeel kan blijven. Evenals bij het onderhoud van het gemeentehuis, is ook hier het uitgangspunt dat op systematische wijze verantwoorde maatregelen kunnen worden genomen ten behoeve van continuering van het bestaande onderhoudspeil.

Gemeentelijke monumenten

De gemeentelijke monumenten zijn overgedragen aan de Stichting Behoud Monumenten in de gemeente Tytsjerksteradiel. Hoewel het eigendom van de monumenten, acht torens en de molen in Sumar, is overgedragen bestaat nog wel de verplichting om een bijdrage te verlenen in de (onderhouds-) exploitatie van die monumenten.

4.3 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onze bedrijfsvoering is gericht op de interne dienstverlening, die nodig is voor de uitvoering van de programma's. In deze paragraaf informeren wij u over de onderwerpen, die in 2016 zullen bijdragen aan de kwaliteit van de bedrijfsvoering of die speciale aandacht krijgen.

Financiële vertaling perspectiefnota

Op het terrein van de bedrijfsvoering geldt, dat er voor het jaar 2016 sprake is van een te realiseren taakstelling op de bedrijfsvoering als onderdeel van het in 2014 vastgestelde bezuinigingsplan. De perspectiefnota zoals die is behandeld in het voorjaar van 2015, brengt op een aantal terreinen van de bedrijfsvoering wijzigingen met zich mee. Dit betreft onderwerpen als weerstandsvermogen en risicobeheersing, vennootschapsbelastingplicht en het anders financieel verwerken van eenmalige investeringen met een maatschappelijk nut. Deze onderwerpen worden toegelicht bij de betreffende onderdelen van deze programmabegroting.

Wat willen we bereiken

Een zo efficiënt en effectief mogelijke bedrijfsvoering, die past bij tegenwoordige ontwikkelingen. Met een focus gericht op de (middel)lange termijn, waardoor de programma's kunnen worden uitgevoerd en de maatschappelijke doelstellingen daarbinnen kunnen worden gerealiseerd. Een, binnen de beschikbaar gestelde middelen, zo optimaal mogelijke dienstverlening aan de burgers en een zo efficiënt mogelijke ondersteuning van het bestuur.

Wat doen we daarvoor

Met een heldere organisatiestructuur, een goed personeelsbeleid, een goede organisatie van de financiële functie en een optimale inzet van bezit en arbeidskrachten, creëren wij een omgeving waarin de ambtelijke professionaliteit en interne én externe dienstverlening zo goed mogelijk tot zijn recht komt en de bedrijfsvoering zo efficiënt en effectief als mogelijk plaatsvindt. Hierbij valt onder meer te denken aan strategische personeelsplanning, het ontwikkelen van informatiebeleid en het onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor samenwerking of uitbesteding van gemeentelijke taken.

Actuele ontwikkelingen

Hieronder volgen de actuele ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen (Directie; diversen)

Met de invoering van de Vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen (Vpb) vanaf 1 januari 2016 krijgen gemeenten (en provincies en waterschappen) te maken met het feit dat ze voor een deel van hun activiteiten onder de vennootschapsbelastingplicht gaan vallen. Het gaat hierbij vooral om gemeentelijke activiteiten op het terrein van exploitatie van sport- en recreatievoorzieningen en de bouwgrondexploitatie.

Op dit moment wordt, samen met Achtkarspelen, met medewerking van een ervaren belastingadviseur gewerkt aan een zo helder mogelijke startsituatie voor 1 januari 2016. De verwachting is dat er uiteindelijk geen materiële belastingplicht zal ontstaan. Wel zal de Vpb vanaf nu een continu aandachtspunt moeten zijn bij het gemeentelijk handelen.

Bezuinigingstaakstelling op de bedrijfsvoering (Directie; gehele organisatie)

Voor het begrotingsjaar 2016 kent het in 2014 vastgestelde bezuinigingsplan 2015–2018 een taakstelling van € 100.000 in totaal, op de bedrijfsvoering van de dragende organisatie Tytsjerksteradiel en de Werkmaatschappij 8KTD, voor elk afzonderlijk € 50.000. Deze taakstelling loopt in de jaren daarna op naar een gezamenlijke taakstelling van 1 miljoen te realiseren in 2018.

Het door directie en management van de dragende organisatie Tytsjerksteradiel opgestelde realisatieplan voorziet voor het jaar 2016 in een reëel haalbaar plan voor de te realiseren € 50.000 en zelfs meer dan dat. De opgestelde planning geeft voor 2016 aan dat er in plaats van € 50.000 een resultaat van € 92.000 als realiseerbaar wordt verwacht. In de begroting is met dit gunstiger bezuinigingsresultaat in 2016 rekening gehouden.

Voor de jaren 2017 en 2018 is in grote lijn een realiseerbaar plan opgesteld en wordt nog gezocht naar het oplossen van enkele knelpunten.

Voor de taakstelling op de bedrijfsvoering van de werkmaatschappij 8KTD is, onder verantwoordelijkheid van directie en management van de werkmaatschappij, sprake van een globaal plan van aanpak dat nog een uitwerking krijgt door middel van de plannen per team die nog in voorbereiding zijn bij de verschillende teamopbouwers van de werkmaatschappij.

Advertentiekosten (BMO; kpl. 311)

Per 1 januari 2014 is het wettelijk verplicht om gemeentelijke publicaties digitaal via de Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) te publiceren.

Daarnaast was in het kader van de bezuinigingen besloten om vanaf 2014 alleen de verplichte advertenties in de Actief te publiceren. In verband met klachten van de burgers is halverwege 2014 besloten om bepaalde advertenties toch – naast het digitaal publiceren – ook in Actief te publiceren. Het gaat hier om de publicaties waarop men een bezwaar- of beroep kan indienen.

Samen met Achtkarspelen is er met ingang van 1 januari 2015 een contract met Actief aangegaan, waardoor er een enorme besparing gehaald wordt. De verwachting is dat er jaarlijks een budget van circa € 30.000 nodig is. Dit levert een structurele besparing op van € 45.000.

Wijziging in voorschriften van het BBV (FJZ; diverse)

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat inmiddels 10 jaar. In het BBV zijn de voorschriften opgenomen waaraan begroting, jaarrekening en andere planning en control instrumenten moeten voldoen. De vernieuwingscommissie Depla heeft in opdracht een rapport

uitgebracht waarin een aantal wijzigingen en aanbevelingen is opgenomen voor de aanpassing van het BBV. De motivatie hiervoor was dat 10 jaar na de opstelling daarvan er diverse ontwikkelingen zijn die vragen om vernieuwing van het BBV. In reactie op het adviesrapport heeft de verantwoordelijk minister van BZK voor het BBV aangegeven dat de aanbevelingen in het rapport in belangrijke mate overeenkomen met de beleidsontwikkeling die het ministerie voorstaat.

Voor de begroting 2016 wordt invulling gegeven aan de presentatie van vijf kengetallen waaruit de financiële weerbaarheid van de gemeente moet blijken. Daarnaast moeten voortaan eenmalige investeringen met maatschappelijk nut worden afgeschreven op basis van levensduur en daarmee vervalt ook onze werkwijze met een bijbehorende onttrekking uit de algemene reserve. Hiermee wordt vanaf 2016 rekening gehouden.

4.4 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft er voor gekozen om bepaalde processen onder te brengen bij organisaties die in deze processen zijn gespecialiseerd. De gemeente blijft verantwoordelijk voor deze processen. In deze paragraaf willen wij u inzicht geven in deze uitbestede processen en de betrokkenheid van de gemeente hierin. In het bijlagenboek van de begroting zijn de kerngegevens per verbonden partij weergegeven.

Algemene uitgangspunten van beleid

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld door de gemeente en dat niet verhaalbaar is, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat. Dit laatste is van toepassing als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Met betrekking tot de verbonden partijen hanteert het college de volgende uitgangspunten:

- De gemeente Tytsjerksteradiel neemt alleen deel in verbonden partijen als daarmee een publieke taak wordt gediend.
- De gemeente Tytsjerksteradiel neemt in principe alleen deel in privaatrechtelijke rechtsvormen als de betreffende taak niet vanuit een publiekrechtelijke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.
- Over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de activiteiten van de verbonden partijen is het de bedoeling te komen tot een vorm van analyse en rapportage ten behoeve van de raad.
- Jaarlijks rapporteert het college aan de raad over de financiële resultaten van de verbonden partijen en de risico's van de gemeente.
- Frequent wordt in de raadsvergadering de gelegenheid geboden aan gemeentelijke vertegenwoordigers in verbonden partijen om informatie te verstrekken aan college en/of raad over ontwikkelingen in verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft op dit moment met de volgende verbonden partijen een relatie:

- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân
- FUMO
- Gemeenschappelijke regeling SW Fryslân
- N.V. Caparis
- Recreatieschap De Marrekrite
- N.V. Afvalsturing Friesland
- Openbaar Lichaam Afvalverwijdering Friesland
- Kredietbank Nederland

- Stichting Openbare Verlichting Fryslân
- Werkmaatschappij 8KTD
- Vitens
- Bank Nederlandse Gemeenten

Uitgangspunten van beleid per verbonden partij

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân

Per 1 januari 2012 is de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân van kracht. De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel het behartigen van de belangen van de gemeenten in Fryslân op de terreinen van:

- a. collectieve preventie volksgezondheid en infectieziektebestrijding
- b. brandweerbijstand
- c. geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
- d. rampen en crisisbeheersing
- e. het in standhouden van en beheren van een gemeenschappelijke meldkamer.

Door de komst van de Veiligheidsregio zijn er nieuwe wettelijke basisvereisten van toepassing.

FUMO

Per 1 januari 2014 is de Friese variant op de Regionale Uitvoeringsdienst, de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) inhoudelijk operationeel. Deze gemeenschappelijke dienst voor alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en It Wetterskip Fryslân voert voor deze deelnemers werkzaamheden uit op het gebied van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO). Meer specifiek liggen de werkzaamheden vooral op het gebied van Omgevingsvergunningverlening onderdeel Milieu en het toezicht op de naleving van milieuregels bij vergunningplichtige bedrijven en bij nader genoemde bedrijfstakken. Ten behoeve van het toezicht zal de FUMO vanaf die datum het toezicht uitoefenen bij ruim 60 bedrijven in Tytsjerksteradiel. Er wordt een dienstverleningsovereenkomst met de FUMO afgesloten waarin wordt aangegeven welke werkzaamheden (per jaar) door de FUMO worden uitgevoerd en onder welke condities. Naast deze verplichte "basistaak" voert de FUMO ook taken uit die vroeger door het Servicebureau de Friese Wouden werden gedaan. Het Servicebureau is in de FUMO opgegaan.

Sociale werkvoorziening en NV Caparis

De wettelijke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot de Wet Sociale Werkvoorziening zijn door de deelnemende gemeenten ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling (SW Fryslân). Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen eigen uitvoeringsorganisatie, maar heeft de taken uitbesteed aan de NV Caparis. De deelnemende gemeenten zijn rechtstreeks aandeelhouder van de NV. Onze gemeente heeft hierin een belang van 7,08%.

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Met de inwerkingtreding van deze wet, is de Wet Sociale Werkvoorziening vervallen. De ambtelijke begeleidingscommissie is bezig met de voorbereidingen ten aanzien van de afbouw SW. Gemeenten zijn verplicht om beleid te maken voor het realiseren van beschut werk en deze lokale invulling in een verordening vast te

leggen. Het Rijk gaat de inzet van de voorziening beschut werk ook monitoren. Er zal daarom concrete besluitvorming door de GR SW Fryslân moeten plaatsvinden over de afbouw van de bestaande SW en de invulling van de Participatiewet.

Recreatieschap De Marrekrite

De Marrekrite is een Gemeenschappelijke Regeling tussen 19 Friese gemeenten en de provincie Fryslân (deelnemers). Het budget van De Marrekrite wordt volgens een bepaalde verdeelsleutel bijeengebracht door de deelnemers. De belangrijkste taak is het beheer en onderhoud van circa 3.500 gratis aanlegplaatsen midden in de natuur en het fietsknooppuntennetwerk. De wandelknooppunten in Friesland zijn nog volop in ontwikkeling. Ook voor het beheer van deze knooppunten is de Marrekrite in beeld.

N.V. Afvalsturing Friesland en OLAF

Afvalsturing Friesland is een naamloze vennootschap waar bijna alle Friese gemeenten aandeelhouder van zijn. Sinds 2005 is Afvalsturing Friesland een onderdeel van Omrin. Daarnaast kent Afvalsturing Friesland een Raad van Commissarissen. Wethouder Rijpstra treedt namens Tytsjerksteradiel op als aandeelhouder. De NV Afvalsturing Friesland is feitelijk in de plaats van het Openbaar Lichaam Afvalverwijdering (OLAF) gekomen. Primaire doelstelling van de NV Afvalsturing Friesland is de verwijdering van huishoudelijk afval op efficiënte en milieuhygiënisch verantwoorde wijze. Als bedrijf heeft Afvalsturing Friesland daarnaast belangen op allerlei terreinen die met afval te maken hebben. In Harlingen is inmiddels een zogenaamde Reststoffen Energie Centrale in bedrijf. Zusterbedrijf NV Fryslân Milieu verzorgt de inzameling van afvalstoffen in ongeveer de helft van de Friese gemeenten. Onze gemeente zamelt met eigen mensen onze afvalstoffen in.

Kredietbank Nederland (KBNL)

De dienstverlening van de KBNL is gebaseerd op samenwerkingsafspraken met diverse gemeenten. De bank houdt zich bezig met financiële dienstverlening, waaronder schuldhulpverlening en het verstrekken van leningen, aan personen die om wat voor reden dan ook niet bij een reguliere bankinstelling terecht kunnen. (Meerderjarige) inwoners van die gemeenten kunnen een beroep doen op de dienstverlening van de KBNL.

Stichting Openbare Verlichting Fryslân

De stichting Openbare Verlichting Fryslân is formeel op 12 juli 2008 opgericht door de Vereniging van Friese gemeenten op verzoek van de OV-partijen. De stichting OV Fryslân fungeert als uitvoerende dienst voor 26 Friese gemeenten en de provincie, die betrokken zijn bij de samenwerking op het gebied van openbare verlichting en inkoop van energie. Het doel van de samenwerking is het voorbereiden en doen uitvoeren van gemeenschappelijk beleid voor het beheren en in stand houden van de openbare verlichting en inkoop van energie en aanverwante producten. De samenwerking tussen de stichting en de 27 deelnemende OV-partijen is in een overeenkomst van samenwerking vastgelegd en ondertekend op 6 november 2008. Met ingang van 1 januari 2015 zijn wij officieel uitgetreden uit de Stichting voor wat betreft het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Wij zijn hiervoor nu aangesloten bij de NOFA gemeenten. Voor het onderdeel inkoop energie blijven wij bij de stichting.

Werkmaatschappij 8KTD

De Werkmaatschappij 8KTD is een samenwerkingsverband op basis van een gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, waarbij gezamenlijk taken op het terrein van dienstverlening en bedrijfsvoering worden uitgevoerd, die leiden tot een behoud van de kwaliteit van de dienstverlening aan onze inwoners.

Vitens

De gemeente heeft een aandelenpakket in Vitens. In verhouding van het aandelenbezit in het totale eigen vermogen is onze zeggenschap gering. Het bezit van aandelen maakt het mogelijk om onze stem indien nodig te laten horen.

Bank Nederlandse Gemeenten

De gemeente heeft voor het geldverkeer een bankrekening bij de Bank Nederlands Gemeenten (BNG). In die hoedanigheid neemt de gemeente deel in het aandelenkapitaal van de BNG. De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het gemeentelijk aandelenbezit kan dan ook gezien worden als een duurzame belegging.

De BNG is een solide financiële dienstverlener, die in haar statuten het werkterrein beperkt tot vooral de overheid en woningbouwcorporaties. Mede daardoor kennen internationale ratingbureaus aan de BNG de hoogste rating voor kredietwaardigheid toe. De risico's die aan deze verbonden partij verbonden zijn, zijn daarom verwaarloosbaar.

4.5 Grondbeleid

Inleiding

Grond is schaars, ruimte is een breed goed. Het aanwenden van ruimte voor de één heeft direct consequenties voor het ruimtegebrek van de ander. Omdat grond en ruimte schaars zijn, heeft de overheid een taak met betrekking tot het inzetten en aanwenden van deze ruimte. Een zekere bemoeienis van de gemeente met het ruimtegebrek is logisch en wenselijk. In het grondbeleid wordt de mate van bemoeienis tot uitdrukking gebracht.

De vraag is, waarom je als gemeente zou ingrijpen in de grondmarkt en welke doelstellingen daarmee worden beoogd. In de notitie Grondbeleid, die in de raadsvergadering van mei 2015 is behandeld, wordt hier dieper op ingegaan. De doelstellingen liggen op de volgende terreinen:

- Volkshuisvesting (bijvoorbeeld het realiseren van betaalbare woningen en het realiseren van woningen voor ouderen/senioren)
- Economische zaken (bijvoorbeeld het behoud van werkgelegenheid)
- Milieu (bijvoorbeeld zorg voor de bodemkwaliteit en waterkwaliteit)
- Financiën (grondbeleid kan worden ingezet om winsten in bepaalde grondexploitaties aan te wenden voor ontwikkelingen, die verliesgevend zijn, maar die vanuit oogpunt van volkshuisvesting, economische zaken en milieu wenselijk zijn)

Daarnaast bevat het BBV kaders en regels, waaraan de inrichting en verantwoording van onder meer begroting en rekening moeten voldoen. Het grondbeleid moet volgens het BBV meer inzichtelijk worden gemaakt. Dit is om twee redenen van belang. Op de eerste plaats gezien het grote financiële belang en de risico's, die hieraan verbonden zijn en op de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen, zoals aangegeven in de programma's. Het grondbeleid kan tot extra baten, of extra lasten leiden en het grondbeleid moet het uitvoeren van programma's ondersteunen. De raad heeft dus meerdere verantwoordelijkheden en beide verantwoordelijkheden moeten door de raad goed in de gaten worden gehouden.

Op basis van de afspraken met de provincie is de volgende afbouw van structurele winstneming in de begroting 2011 en verder verwerkt.

Afbouw winstneming in 8 jaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Winstneming	315.000	300.000	250.000	200.000	150.000	100.000	50.000	

Grondbeleid was en is voor gemeenten een belangrijk instrument voor het realiseren van ruimtelijke doelstellingen voor woningbouw, bedrijventerreinen en overige voorzieningen.

Gelet op de in de Structuurvisie en Woonvisie van 2010 ingezette koerswijziging zal de gemeentelijke grondpolitiek steeds meer facilitair van karakter zijn, omdat er in beginsel buiten Burgum geen nieuwe (planmatige) dorpsuitbreidingen meer zullen volgen.

Visie op het grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid van onze gemeente kenmerkte zich de afgelopen decennia in belangrijke mate als een instrument voor het realiseren van ruimtelijke doelstellingen

(woningbouw; bedrijventerreinen en voorzieningen). Ten behoeve van een maximale sturing in de processen werd als uitgangspunt een actieve grondpolitiek gevoerd.

De nieuwe koers van de Structuurvisie en de Woonvisie heeft tot gevolg dat de gemeente geen planmatige dorpsuitbreidingen (buiten Burgum) meer gaat realiseren en grondaankopen voor dat doel niet meer aan de orde zullen zijn. Mocht in Burgum de beoogde dorpsuitbreiding “De Warren” realiteit worden dan is de huidige grondpositie ruim voldoende. In specifieke situaties, zoals een kleinschalige inbreiding, kan grondverwerving door de gemeente van belang zijn.

Het gemeentelijk grondbeleid is altijd faciliterend geweest ten behoeve van de realisering van de doelstellingen van relevante programma’s. In de praktijk gaat het doorgaans om de realisering van woningbouw- en bedrijvenlocaties (zowel uitbreidings- als inbreidingslocaties) en locaties voor voorzieningen (bijvoorbeeld sport en recreatie). In bepaalde situaties wordt de grondpositie benut voor onder meer natuurontwikkeling, bijvoorbeeld in het kader van landinrichtingsprojecten.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten

Elk jaar vindt in het kader van de 2e bestuursrapportage een herberekening van de te verwachten jaarresultaten van de bouwgrondexploitatie plaats. Deze herberekening is van toepassing op zowel het lopende begrotingsjaar als op de komende meerjarenbegroting. De uitkomst van deze berekeningen heeft geen consequenties voor het meerjarenperspectief.

Exploitatieopzetten

Er zijn geen bijzonderheden te melden bij de verschillende exploitatieopzetten.

Grondprijzen

In onderstaande tabel staan de huidige en voorgestelde (ongewijzigde) grondprijzen.

Voor de begroting 2016 stellen wij voor om voorlopig de prijzen voor uitgifte van bouwgrond niet te verhogen maar te bevriezen op het huidige vastgelegde prijspeil (inclusief bestaande prijsafspraken).

In onderstaande tabel staan de huidige en voorgestelde (ongewijzigde) grondprijzen per m².

woningbouw	2014	2015	2016
vrije sector	€ 145	€ 145	€ 145
middeldure koop	€ 127	€ 127	€ 127
goedkope koop	€70 – €80	€70 – €80	€70 – €80
sociale huur	€55 – €70	€55 – €70	€55 – €70

bedrijvenlocaties	2014	2015	2016
bedrijventerreinen	€ 45	€ 45	€ 45
kantorenlocaties	€ 45	€ 45	€ 45

Informatie complexen

De bouwgrondexploitatie en het grondbeleid kennen een brede belangstelling in Tytsjerksteradiel, vanwege de maatschappelijke en financiële risico's en de invloed hiervan op de beleidsmogelijkheden van de gemeente. Het grondbeleid van de gemeente staat ten dienste van de realisatie van meerdere doelen op het gebied van: volkshuisvesting, economische zaken, milieu, ruimtelijke inrichting en gemeentefinanciën. Het betreft dikwijls omvangrijke investeringen. Aan de grondexploitaties en grondposities met hun lange tijdsperiode van moment van grondverwerving tot oplevering van bouwgrond zijn risico's verbonden. De economische crisis en de demografische ontwikkeling drukken hun stempel op de grondexploitaties door afnemende vraag, dalende (grond)opbrengsten en afnemende financieringsbereidheid. Het risicomanagement van grondexploitaties en grondposities wordt in deze economisch ongunstige tijden op de proef gesteld.

Om de positie van de raad in zijn kaderstellende en toetsende rol binnen de bestaande informatieprocessen tussen raad en college te verstrekken en de informatievoorziening over het grondbeleid transparanter is vanaf vorig jaar in deze paragraaf een tabel opgenomen, waarin veel informatie over de stand van zaken van de bouwgrondexploitatie voor dit moment en het meerjarenperspectief zijn opgenomen. Wij gaan er vanuit dat deze informatie bijdraagt in een beter inzicht in de bouwgrondexploitatie zowel op de korte termijn als de lange termijn (meerjarenprognose).

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarden 31 december 2014	Nog te maken kosten	Verwachte opbrengst	Indicatie winst in €		Nog te verkopen in m2	kavels	Looptijd t/m jaar	Prognose uitgifte 2015-2018	2019 e.v.	Verwachting sc 1	sc 2	sc 3	
nr.: Woningbouw														
5 Burgum West	€ (72.407)	€ 863.514	€ (1.012.400)	€ (221.293)	winst	8.137	m2	12	2023	7	5	😊	😊	😊
16 Sumar 1e fase	€ (90.214)	€ 71.768	€ (87.605)	€ (106.051)	winst	549	m2	1	2016	1	-	😊	😊	😊
22 Garyp Sanhichte	€ 320.328	€ 557.729	€ (1.420.333)	€ (542.276)	winst	10.655	m2	20	2025	12	8	😊	😊	😊
23 Eastermar	€ 89.819	€ 171.179	€ (472.210)	€ (211.212)	winst	3.174	m2	9	2022	5	4	😊	😊	😊
32 Hurdegaryp It Súd II (fase 1&2)	€ 2.639.503	€ 1.411.903	€ (5.652.275)	€ (1.600.869)	verlies	42.217	m2	122	2030	87	35	😞	😞	😞
33 Ryptsjerk De Opslach-noord	€ 113.888	€ 633.607	€ (773.320)	€ (25.825)	winst	5.620	m2	17	2023	6	11	😊	😊	😊
34 Hurdegaryp Fûgelflecht	€ 182.692	€ 7.308	€ (190.000)	€ -	-	1.400	m2	14	2016	14	-	😞	n.v.t.	n.v.t.
39 Wyns	€ 75.974	€ 149.874	€ (239.250)	€ (13.402)	winst	1.650	m2	4	2019	3	1	😊	😊	😊
40 Suwâld (3e fase)	€ 178.400	€ 197.076	€ (413.985)	€ (38.509)	winst	2.998	m2	6	2020	3	3	😊	😊	😊
43 Munein 3e fase	€ 492.224	€ 186.341	€ (918.300)	€ (239.735)	winst	5.637	m2	11	2022	7	4	😊	😊	😊
44 Oentsjerk Kaetsjemuoawei	€ 948.804	€ 522.019	€ (1.659.350)	€ (188.527)	winst	11.410	m2	22	2021	17	5	😊	😊	😊
47 Jistrum De Geasten	€ 173.923	€ 92.497	€ (352.400)	€ (85.980)	winst	2.320	m2	4	2018	4	-	😊	😊	😊
48 Tytsjerk	€ 410.186	€ 448.682	€ (1.007.749)	€ (148.881)	winst	6.095	m2	23	2023	14	9	😊	😊	😊
	€ 5.463.120	€ 5.313.497	€ (14.199.177)	€ (3.422.560)	winst	101.862	m2							
nr.: Bedrijventerreinen														
28 Hurdegaryp Rietlandsvaart-noord	€ 78.538	€ 69.967	€ (189.000)	€ (40.495)	winst	4.200	m2	2	2016	2	-	😊	😊	😊
62 Sumar bedrijventerrein	€ (131.045)	€ 115.188	€ (405.180)	€ (421.037)	winst	9.004	m2	2	2019	1	1	😊	😊	😊
63 Oentsjerk Sanjesfjild	€ 719.618	€ 1.592.062	€ (2.747.425)	€ (435.745)	winst	42.215	m2	18	2023	3	15	😊	😊	😊
64 Burgum Pr. Bernhardstraat	€ 30.539	€ 74.747	€ (190.000)	€ (84.714)	winst	620	m2	1	2017	1	-	😊	😊	😊
73 Jistrum bedrijventerrein	€ 465.019	€ 283.264	€ (723.350)	€ 24.933	verlies	11.630	m2	4	2021	2	2	😞	😞	😞
75 Burgum West bedrijventerrein	€ 820.515	€ 326.470	€ (1.091.305)	€ 55.680	verlies	25.570	m2	4	2020	3	1	😞	😞	😞
77 Noardburgum bedrijventerrein	€ 70.054	€ 36.222	€ (113.225)	€ (6.949)	winst	1.406	m2	1	2016	1	-	😊	😊	😊
79 Garyp Noord bedrijventerrein	€ 677.033	€ 737.633	€ (2.812.550)	€ (1.397.884)	winst	43.270	m2	14	2027	2	12	😊	😊	😊
80 Centrumplan Gytsjerk	€ -	€ 1.685.127	€ (1.722.205)	€ (37.078)	winst	5.834	m2	25	2025	12	13	😊	😊	😊
81 Schalmegedebied Hurdegaryp	€ -	€ 60.000	€ (165.205)	€ (105.205)	winst	1.739	m2	1	2016	1	-	😊	😊	😊
	€ 2.730.271	€ 4.980.680	€ (10.159.445)	€ (2.448.494)	winst	145.488	m2							
	€ 8.193.391	€ 10.294.177	€ (24.358.622)	€ (5.871.054)	winst	247.350	m2							
Verliesvoorziening	€ (1.280.000)													
Boekwaarde balans 31-12-2014	€ 6.913.391													

Risicoreserve bouwgrondexploitatie

Een gemeente moet een passend financieel weerstandsvermogen op bouwen voor de risico's van de grondexploitatie, zoals voor fluctuaties in de ramingen als gevolg van de jaarlijkse actualisatie. Hiervoor is een deugdelijke risicoanalyse nodig die aannames bevat over bijvoorbeeld de conjuncturele ontwikkelingen om het noodzakelijke weerstandsvermogen voor de grondexploitaties te bepalen.

Tot en met 2011 waren er twee reserves, die een relatie hadden met de bouwgrondexploitatie. Dit waren de reserve bouwgrondexploitatie en de reserve sociale woningbouw. In 2011 bleek, dat er geen duidelijke relatie meer lag tussen deze reserves en de risico's die wij binnen de bouwgrondexploitatie lopen. Daarom is bij de jaarrekening 2011 aan de raad voorgesteld beide reserves op te heffen en tegelijkertijd de risicoreserve bouwgrondexploitatie in te stellen op basis van de gemaakte risico-inventarisatie. Dit met ingang van 2012 voor een bedrag van € 444.000. De reserve is bij de begroting 2014 aangevuld met € 800.000. In het kader van een adequaat risicobeheer en ter onderbouwing van het benodigd weerstandsvermogen hebben wij diverse scenario's in het kader van de grondexploitatie beoordeeld. Op basis hiervan is ten laste van de jaarrekening 2014 een verliesvoorziening getroffen die voor een deel wordt gevormd uit de hiervoor bedoelde middelen binnen de risicoreserve bouwgrondexploitatie.

Het restant binnen deze reserve blijft conform de begroting 2014 beschikbaar voor vermindering van toerekening van de kosten van voorbereiding en toezicht ten behoeven van de bouwgrondexploitatie (2015: € 126.000; 2016 en verder € 119.000).

4.6 Treasury

Inleiding

Treasurybeleid betekent het beheren van het geld binnen de gemeente. Dit houdt in het lenen en uitzetten van geld. Het Rijk heeft regels opgesteld over hoe gemeenten hun geld moeten beheren. Deze regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet bepaalt ook, dat gemeenten een treasurystatuut moeten hebben. Het treasurystatuut van de gemeente Tytsjerksteradiel is vastgesteld door het college van B&W op 10 maart 2015. In dit treasurystatuut staan de uitgangspunten, die de gemeente Tytsjerksteradiel hanteert voor het aantrekken en het uitzetten van geld. De Wet Fido geeft gemeenten ook concrete richtlijnen voor het beheersen van renterisico's. Het gaat hierbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximum van de kortlopende schuld. Dit zijn schulden die binnen één jaar betaald moeten worden. Het Rijk wil dat gemeenten de hoogte van hun kortlopende schuld beperkt houden. Wanneer gemeenten een te groot deel van hun financieringsbehoefte regelen met kortlopende schuld, dan wordt het risico van een snelle kostentoeename bij een stijging van de rentestand te groot.

De hoogte van de kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van de totale begrote lasten per 1 januari. Dit percentage is vastgelegd in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden.

Voor de gemeente Tytsjerksteradiel bedragen de totale begrote lasten per 1 januari 2016 € 75.531.000. Voor 2016 betekent dit een toegestane kasgeldlimiet van € 6.420.000. De wettelijke voorschriften bieden de mogelijkheid om de kasgeldlimiet drie achtereenvolgende kwartalen te overschrijden.

Renterisiconorm

Het Rijk wil dat gemeenten het opnemen van langlopende leningen zoveel mogelijk over de jaren spreiden. Langlopende leningen zijn leningen met een looptijd langer dan één jaar. Wanneer er teveel langlopende leningen in één jaar worden opgenomen, dan kan dit een nadeel opleveren voor de gemeente wanneer de rentestand in dat jaar hoog is. Het Rijk heeft daarom de renterisiconorm ingevoerd. De hoogte van de renterisiconorm bedraagt 20% van de totale begrote lasten per 1 januari. Dit percentage is vastgelegd in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden. Uit de onderstaande tabel blijkt dat in de komende jaren op basis van de huidige beschikbare gegevens inclusief de verwachte nieuw aan te trekken financiering aan de renterisiconorm wordt voldaan.

Renterisiconorm (x € 1.000)		2016	2017	2018	2019
1	Begrotingstotaal	75.531	70.317	69.410	68.512
2	Vastgesteld percentage (in wet FIDO)	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm $((1 \times 2) / 100)$	15.106	14.063	13.882	13.702
4	Aflossingen	1.852	5.483	10.930	1.674
5	Ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	13.254	8.580	2.952	12.028

Rentepercentages

De gemiddelde rente op leningen, die tot nu toe voor de gemeentelijke bedrijfsvoering zijn opgenomen, zal als volgt verlopen. Dit is exclusief leningen woningbouwcorporaties. Deze leningen sluizen wij één op één door (bankiersfunctie).

Peildatum	Gemiddelde rente
01-01-2016	4,32%
01-01-2017	4,32%
01-01-2018	4,32%
01-01-2019	4,31%
01-01-2020	4,31%

In de begroting 2016–2019 is voor de te verwachten aan te trekken financiering rekening gehouden met de volgende rentepercentages:

Soort lening	Percentage
Kortlopende leningen	0,50%
Langlopende leningen	4,00%

Saldo financieringsfunctie

De boekwaarde van de bestaande investeringen en de nieuwe geplande investeringen financieren wij met eigen vermogen (reserves en voorzieningen) en vreemd vermogen. Het aan te trekken vreemd vermogen bestaat uit kortlopende leningen en langlopende leningen. Wij hanteren voor het doorberekenen van nieuwe investeringen een vaste verrekenrente, die gekoppeld is aan de objecten en die voor langere tijd ongewijzigd blijft. Voor de rente van het eigen vermogen (zogenaamde bespaarde rente) en de verrekenrente hanteren wij een percentage van 4% (vanaf begroting 2015). Het gebruik van een vaste rekenrente zorgt voor een stabiel beeld van de lasten per programma over de diverse jaren en is daardoor eenvoudiger te analyseren.

Medeverantwoordelijkheid EMU-saldo

In het bestuurlijk akkoord “Beheersen EMU-saldo lokale overheid” is vastgelegd dat met ingang van de begroting 2006 het EMU-saldo van jaar t-1, t en t+1 in de begrotingsstukken van de lokale overheid moet worden opgenomen. Gemeenten worden medeverantwoordelijk voor het halen van de nationale taakstelling met betrekking tot het EMU-saldo.

Volgens het Verdrag van Maastricht mogen lidstaten geen tekort hebben van meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Het tekort of overschot van de decentrale overheden maakt daar onderdeel van uit. Om die reden heeft de minister van Financiën op basis van de wet Fido de mogelijkheid in te grijpen bij een dreigende overschrijding van de EMU-norm.

Om het EMU-saldo te bepalen, moeten we op een andere manier kijken naar de gemeentelijke uitgaven (uitgaven/ontvangsten in plaats van lasten/baten). Het EMU-saldo wordt bepaald door twee factoren:

- Het overschot of het tekort op de gemeenterekening

- Het saldo van investeringen minus afschrijvingen

Gezien deze definitie is het mogelijk dat gemeenten een sluitende begroting hebben, maar dat er in EMU-termen toch sprake is van een tekort. Daarvan kan sprake zijn als er relatief veel wordt geïnvesteerd (gemeenten sturen op de kapitaallasten en niet op het investeringsbedrag als zodanig) of als er veel bestedingen ten laste van de reserves zijn.

Door de bestuurlijke heroverweging van de daling van de EMU-tekortruimte naar 0,4% BBP in 2016 en 0,3% BBP in 2017 is besloten, dat de EMU-tekortruimte voor de decentrale overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) in 2016 –0,4% BBP bedraagt.

De EMU-tekortruimte wordt niet nader verdeeld, met als gevolg dat er voor 2016 geen formeel vastgestelde referentiewaarden op het niveau van provincies, gemeenten en waterschappen zijn.

Maatregelen die een gemeente kan nemen om het EMU-tekort terug te brengen, zijn:

- Uitstel van EMU-relevante grondaankopen
- Temporiseren van investeringen
- Activiteiten grondbedrijf onderbrengen in private contracten
- Huren/leasen in plaats van kopen

In onderstaande tabel is het verwachte EMU-saldo over de jaren 2015 t/m 2017 van onze gemeente weergegeven.

Omschrijving	2015	2016	2017
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2015, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2016	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c. q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.560	-3.126	-780
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.227	3.386	3.591
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	977	1.108	1.011
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	6.039	5.788	4.569
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	468	56	
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	3	39	6
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	2.001	1.551	2.422
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	1.745	4.151	3.007
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.172	724	763
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-4.352	-2.449	-919

Consequenties te hoge bijdrage gemeente aan EMU-saldo:

Voor het feitelijke tekort van de gehele overheid hanteert het kabinet een signaalwaarde van 2,5% van het Bruto Binnenlands Product. Zolang het feitelijke tekort van de gehele overheid onder de signaalwaarde blijft, heeft een overschrijding van de referentiewaarde voor individuele gemeenten geen consequenties. Bij een dreigende overschrijding van het EMU-tekort van de gehele overheid zullen gemeenten maatregelen moeten nemen om hun EMU-saldi terug te brengen naar hun individuele referentiewaarde. Gemeenten krijgen op dat moment te maken met een dubbel slot op de begroting, enerzijds een structureel sluitende begroting op baten- en lastenbasis, anderzijds een individuele referentiewaarde voor het toelaatbare EMU-tekort.

Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (HOF)

Op 23 april 2013 heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal met een ruime meerderheid ingestemd met het wetsvoorstel houdbare overheidsfinanciën.

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) stelt dat de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen. De wet kwantificeert deze gelijkwaardige inspanning echter niet, maar stelt dat deze wordt ingevuld door na aanvang van een nieuw kabinet in een bestuurlijk overleg een EMU-saldopad voor de gezamenlijke decentrale overheden af te spreken. Op 18 januari 2013 hebben het Rijk en de decentrale overheden een financieel akkoord gesloten. Onderdeel daarvan is genoemd saldopad voor de EMU-macronorm voor de gezamenlijke decentrale overheden.

In het financieel akkoord is onderscheid gemaakt tussen een genormeerd saldopad en een saldo-ambitie. Voor de ambitie is aangesloten bij de CPB-raming ten tijde van het Regeerakkoord, die laat zien waarop het saldo van de medeoverheden volgens de modellen van het CPB zou uitkomen door uitvoering van het Regeerakkoord. Bij de norm is daar bovenop een marge ingebouwd. Als de ambitie dus onverhoopt niet gerealiseerd wordt, hoeven de decentrale overheden niet direct maatregelen te nemen.

Schatkistbankieren

Eén van de maatregelen uit het Regeerakkoord van het kabinet is de invoering van het verplicht schatkistbankieren door decentrale overheden. Dit houdt in dat gemeenten, provincies, waterschappen en door hen op basis van de wet Gemeenschappelijke regelingen opgerichte openbare lichamen de middelen die zij (tijdelijk) niet nodig hebben voor de uitoefening van hun taken en verantwoordelijkheden – met andere woorden hun overtollige middelen – aanhouden in de schatkist. Middelen kunnen worden aangehouden via een rekening-courant of in één of meer deposito's.

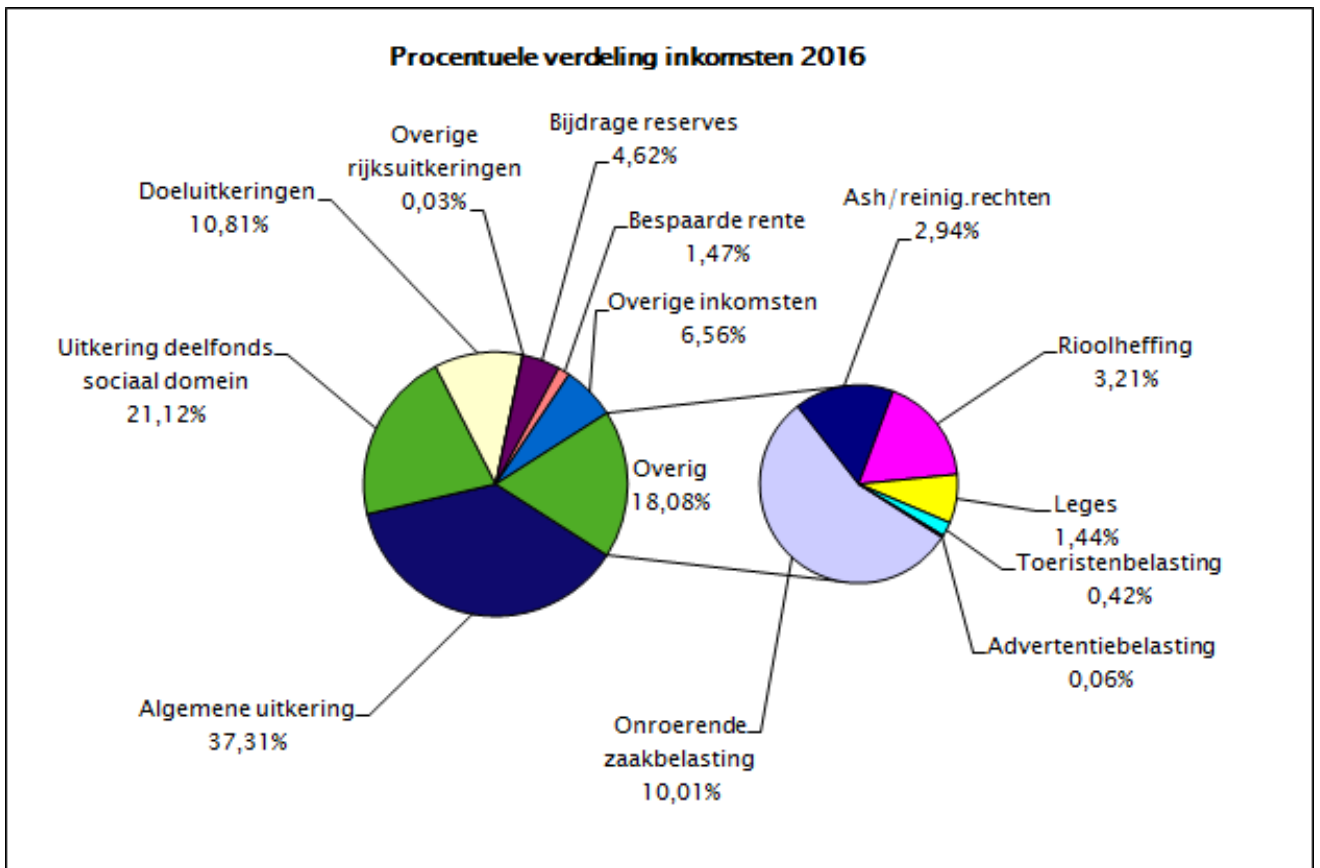
De wijziging van de Wet financiering decentrale overheden in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren) is op 4 juli 2013 aangenomen in de Tweede Kamer. Invoering is voorzien voor uiterlijk eind 2013. De regeling schatkistbankieren voor decentrale overheden is in juli 2013 ter consultatie aangeboden aan het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen. Samenhangend met de wetswijziging, is ook voorzien in een wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en een wijziging van de ministeriële regeling Informatie voor derden (Iv3). Deze wijzigingen in het BBV en in Iv3 dienen het benodigde inzicht te verschaffen in onderlinge leningen en uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier voor de consolidatie in de EMU-schuld. Daarnaast dienen de wijzigingen de uitzettingen in 's Rijks schatkist en de rekening-courantverhouding met het Rijk inzichtelijk te maken.

4.7 Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft een overzicht van de diverse lokale heffingen en belastingen op hoofdlijnen. Hiermee ontstaat inzicht in de lokale lastendruk. Dit is van belang voor de integrale afweging tussen enerzijds beleid en anderzijds inkomsten. Ook wordt weergegeven welk beleid de gemeente in het begrotingsjaar zal voeren ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding hiervan.

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De heffingen worden voor het grootste deel opgebracht door burgers. In het begrotingsjaar 2016 zal 18,08% (18,31% in 2015) van de inkomsten van de gemeente Tytsjerksteradiel afkomstig zijn uit lokale heffingen.

Heffing	2016	2017	2018	2019
Onroerende zaakbelasting	-7.562	-7.583	-7.588	-7.588
Afvalstoffenheffing	-2.061	-2.063	-2.077	-2.077
Rioolheffing	-2.425	-2.490	-2.555	-2.623
Reinigingsrechten	-160	-160	-160	-160
Bouwleges	-481	-481	-481	-481
Toeristenbelasting	-314	-314	-314	-314
Leges burgerzaken	-526	-526	-526	-454
Reclamebelasting	-46	-46	-46	-46
Begrafenisrechten	-15	-16	-16	-16
Overige leges	-52	-52	-52	-52
Marktgeden en staangelden kermissen	-9	-9	-9	-9
Leges historisch onderzoek	-2	-2	-2	-2
Totaal heffingen	-13.653	-13.742	-13.826	-13.822

Uitgangspunten leges- en tarievenbeleid

Algemeen

De uitgangspunten van ons legesbeleid worden expliciet opgenomen in deze paragraaf. Door het eenduidig opnemen van informatie over tarieven en heffingen in de verschillende jaarstukken en het daarbij verstrekken van inzicht in de mate van kostendekkendheid op hoofdlijnen krijgt de raad sturingsmogelijkheden aangereikt. Zo kan de raad op een verantwoorde wijze keuzes maken ten aanzien van de gewenste en benodigde hoogte van tarieven c.a.

Basis van het beleid

Per 1 januari 1994 zijn de (huidige) Gemeentewet en de wet Materiële belastingbepalingen van kracht geworden. De huidige legesverordening kent nog steeds zijn basis vanuit deze wetswijziging. Bij de jaarlijkse vaststelling van deze verordening is telkens vanuit deze kaders verder gewerkt.

Uitgangspunten van beleid voor begroting 2016

Bij het samenstellen van de begroting 2016 en de meerjarenraming is op grond van de kaderbrief van december 2014, de perspectiefnota 2016–2019 (voorjaar 2015) en de nadere kaderstelling voor de begroting 2016 en verder rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Verhoging van de totale OZB-opbrengst met 0,75% voor 2016 ten opzichte van 2015 (kaderbrief december 2014; inflatiecorrectie: 0,75%; en rekening houdend met actuele waardeontwikkeling).
- Verhoging van de afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens met € 1,20 en voor eenpersoonshuishoudens met € 1,20.
- Verhoging van de rioolheffing met respectievelijk € 2,40 en € 3,00 voor huurders van een- en meerpersoonshuishoudens én verhoging met respectievelijk € 4,20 en € 4,80 voor eigenaren; dit op basis van de uitgangspunten vermeld in het GRP.
- De toeristenbelasting bedraagt € 1 per overnachting (PPN 2013–2016).
- Daar waar dat mogelijk was, zijn de tarieven verhoogd met een inflatiecorrectie van 0,75%.

Kostendekkendheid van onze tarieven c.a.

Samengevat hebben de uitgangspunten voor de gemeentelijke belastingen, heffingen, leges en tarieven geleid tot de volgende kostendekkendheidspercentages voor de verschillende onderdelen.

	Baten	Lasten	Saldo	Kostendekkendheid in %
Belastingen:				
Onroerende zaakbelasting (= algemeen dekkingsmiddel)	€ 7.539.000	€ 67.000	€ 7.471.000	n.v.t.
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	€ 2.863.000	€ 2.929.000	€ 66.000-	97,75%
Rioolheffing	€ 2.437.000	€ 2.437.000	€ -	100,00%
Toeristenbelasting (= algemeen dekkingsmiddel)	€ 314.000	€ 6.000	€ 308.000	n.v.t.
<i>Totaal belastingen</i>	<i>€ 13.153.000</i>	<i>€ 5.439.000</i>	<i>€ 7.713.000</i>	
Leges/vergunningen:				
Leges omgevingsvergunning	€ 548.000	€ 1.382.000	€ 834.000-	39,65%
Leges historisch onderzoek	€ 2.000	€ 202.000	€ 201.000-	0,99%
Leges burgerzaken	€ 312.000	€ 524.000	€ 212.000-	59,54%
Begraafplaatsrechten	€ 15.000	€ 28.000	€ 13.000-	53,57%
Secretarieleges	€ 33.000	€ 820.000	€ 788.000-	4,02%
Marktgeden en staangeld kermissen	€ 13.000	€ 19.000	€ 7.000-	68,42%
<i>Totaal leges/vergunningen</i>	<i>€ 923.000</i>	<i>€ 2.975.000</i>	<i>€ 2.055.000-</i>	<i>31,03%</i>
TOTAAL BELASTINGEN EN LEGES/VERGUNNINGEN	€ 14.076.000	€ 8.414.000	€ 5.658.000	

Wanneer de bedragen in de kolom 'baten' afwijken van de bedragen in de tabel in 3.7.1 is er, naast de legesopbrengsten, nog sprake van andere opbrengsten (bijvoorbeeld opbrengst aanmaningen en dwangbevelen bij de OZB)

Wanneer de bedragen in de kolom 'baten' afwijken van de bedragen in de tabel in de inleiding is er, naast de legesopbrengsten, nog sprake van andere opbrengsten (bijvoorbeeld opbrengst aanmaningen en dwangbevelen bij de OZB).

Ontwikkeling van de lokale lasten

Onroerende zaakbelasting

Marconorm 2016

Door de minister van Financiën is voor 2016 een macronorm van 1,57% (septembercirculaire 2015) vastgesteld. Dit betekent dat de toename van de opbrengst van alle gemeenten samen in 2015 niet meer mag bedragen dan 1,57% ten opzichte van de opbrengst van alle gemeenten in 2015. Een overschrijding van genoemd percentage zou kunnen leiden tot een correctie op de algemene uitkering. Per saldo is voor onze gemeente sprake van een verhoging van de OZB met 0,75%. Zolang er per saldo bij alle gemeenten geen sprake is van overschrijding van de macronorm, zal er geen correctie plaatsvinden op de algemene uitkering.

De macronorm voor 2016 (2,74%) is gecorrigeerd voor de (landelijke) overschrijding van de macronorm in 2015(1,17).

Gevolgen nieuw WOZ-tijdvak op OZB heffingspercentages

De waardering van onroerende zaken wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld volgens de regels in de Wet waardering onroerende zaken (wet WOZ). De waarde van de onroerende zaak vormt de basis voor het te betalen bedrag aan onroerende zaakbelasting. De waardepeildatum voor 2016 ligt op 1 januari 2015.

Op dit moment is de taxatie van de woningen en niet-woningen op basis van de waardepeildatum van 1 januari 2015 nog gaande. Wij verwachten eind november / begin december 2015 voldoende zicht te hebben op de waardeontwikkeling als gevolg van de taxatieronde, zodat bij de vaststelling van de OZB-heffingspercentages voor 2016 de tariefsstijging gecorrigeerd kan worden met de gemiddelde waardeontwikkeling. In de raad van december 2015 zullen de

definitieve OZB-heffingspercentages voor 2016 bij het behandelen van de belastingverordeningen worden vastgesteld.

Wij gaan bij de waardeontwikkeling tussen twee peildata altijd uit van het principe, dat de waardestijging wordt vertaald in een verlaging van het uiteindelijke OZB-tarief en een waardedaling wordt vertaald in een verhoging van het uiteindelijke OZB-tarief. In beide gevallen zal de totale opbrengst van de OZB voor en na de peildatum van waardebepaling hetzelfde zijn. De waardedaling in 2015 zal naar verwachting 4,5% voor woningen bedragen. Dit betekent voor de tarieven uiteindelijk een relatieve verhoging. Hiermee is in de tarieven van de OZB rekening gehouden. Wij verwachten in 2016 een stabilisering in de ontwikkeling van de waarden.

Afvalstoffenheffing

Wij gaan in de begroting voor de afvalstoffenheffing uit van een kostendekkend tarief. Voor de afvalstoffenheffing is het voorstel om de onderstaande tarieven voor 2016 te hanteren.

Tabel 4 Tarieven afvalstoffenheffing

	2015	2016	Vershil in €	Mutatie
Meerpersoonshuishouden	171,60	172,80	1,20	0,70%
Eenpersoonshuishouden	120,00	121,20	1,20	1,00%

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting.

Tabel 5 Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	2016	2017	2018	2019
Baten	2.923.000	2.931.000	2.944.000	2.944.000
Lasten	2.923.000	2.931.000	2.944.000	2.944.000
Kostendekkendheid	100%	100%	100%	100%

De baten bestaan uit: afvalstoffenheffing, reinigingsrechten, inkomsten oud papier, metaal, textiel en glas.

Rioolheffing

De gemeente heeft zelf een grote mate van beleidsvrijheid om de heffingsmaatstaf en belastingplichtige voor de rioolheffing te bepalen. Bij de invoering van rioolheffing in 2006 zijn de volgende uitgangspunten voor het tariefbeleid geformuleerd:

- Heffing op basis van vaste tarieven bij gebruiker en eigenaar
- Voor gebruikers een differentiatie in tarief tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens in de verhouding 70:100 (conform de verhouding afvalstoffenheffing)

In maart 2012 nam de raad een besluit over een geactualiseerde vaststelling van de kosten voor rioleringszorg (vGRP) en de toepassing van het principe van 100% kostendekking over een periode van 30 jaar met een jaarlijkse indexatie. Het komende jaar is sprake van een tijdelijke

overdekking. Op basis van het vGRP wordt nu een groter aantal objecten aangeslagen. Ook objecten die voorheen geen aanslag kregen. Voor toepassing van de uitgangspunten voor de rioolheffing zie onderstaande tabel.

Tabel 6 Tarieven rioolheffing

	2015	2016	Vershil in %
Niet aangesloten percelen	54,00	55,20	2,22%
Eigenaar/bewoner			
Eenpersoonshuishouden	154,20	158,40	2,72%
Meerpersoonshuishouden	172,80	177,60	2,78%
Huurder			
Eenpersoonshuishouden	97,20	99,60	2,47%
Meerpersoonshuishouden	115,80	118,80	2,59%
Bedrijf	203,40	209,40	2,95%

In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van riolering weergegeven, zoals deze meerjarig is verwerkt in de begroting.

Tabel 7 Kostendekkendheid rioolheffing

	2016	2017	2018	2019
Baten rioolheffing	2.437.000	2.501.000	2.567.000	2.634.000
Lasten riolering	2.437.000	2.501.000	2.567.000	2.634.000
Kostendekkendheid	100%	100%	100%	100%

Effecten voor de huishoudens

Wij hebben de veranderingen in de tarieven voor OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor onze burgers in de onderstaande tabel in beeld gebracht.

Tabel 8 Lastenplaatjes voor vier voorbeeldhuishoudens

Tarieven gemeentelijke belastingen	2015	2016	absolute stijging
OZB eigenaren woningen (kengetal)	100,00	100,75	0,75
rioolheffing gebruikers EPH	€ 97,20	€ 99,60	€ 2,40
rioolheffing gebruikers MPH	€ 115,80	€ 118,80	€ 3,00
rioolheffing eigenaren/bewoners	€ 172,80	€ 177,60	€ 4,80
Afvalstoffenheffing EPH	€ 120,00	€ 121,20	€ 1,20
Afvalstoffenheffing MPH	€ 171,60	€ 172,80	€ 1,20
Rijtjeshuis / huurder EPH	2015	2016	absolute stijging
OZB eigenaren	€ -	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 120,00	€ 121,20	€ 1,20
Rioolheffing gebruikers	€ 97,20	€ 99,60	€ 2,40
Totaal	€ 217,20	€ 220,80	€ 3,60
Rijtjeshuis / huurder MPH	2015	2016	absolute stijging
OZB eigenaren	€ -	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing	€ 171,60	€ 172,80	€ 1,20
Rioolheffing gebruikers	€ 115,80	€ 118,80	€ 3,00
Totaal	€ 287,40	€ 291,60	€ 4,20
Twee onder één kap / eigenaar-bewoner MPH	2015	2016	absolute stijging
OZB eigenaren	€ 339,20	€ 345,44	€ 6,24
Afvalstoffenheffing	€ 171,60	€ 172,80	€ 1,20
Rioolheffing	€ 172,80	€ 177,60	€ 4,80
Totaal	€ 683,60	€ 695,84	€ 12,24
Vrijstaand / eigenaar-bewoner MPH	2015	2016	absolute stijging
OZB eigenaren	€ 636,00	€ 647,70	€ 11,70
Afvalstoffenheffing	€ 171,60	€ 172,80	€ 1,20
Rioolheffing	€ 172,80	€ 177,60	€ 4,80
Totaal	€ 980,40	€ 998,10	€ 17,70

MPH = meerpersoonshuishouden

EPH = eenpersoonshuishouden

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt in 2016 € 1,00 per persoon per overnachting. Dit is door de raad besloten bij de vaststelling van de PPN 2013 - 2016.

Reclamebelasting

De raad heeft in zijn vergadering van 19 december 2013 besloten tot het invoeren van een reclamebelasting waarbij de opbrengsten gebruikt zullen worden om een ondernemersfonds te voeden. Het doel van dit fonds is om het de ondernemers mogelijk te maken in het centrum promotionele activiteiten te organiseren en in te spelen op de ontwikkelingen van het Nieuwe Winkelen en de leegstandsproblematiek.

De heffing geschiedt op de volgende grondslagen:

- een vast bedrag van € 75
- een tarief van € 1,90 per € 1.000 WOZ-waarde (niet-woning) met een maximum van € 725

Op grond van de kohieromzet 2015 (stand juli 2015) wordt rekening gehouden met een opbrengst van € 46.000 in 2016.

Tarieven

Daar waar dat mogelijk was, zijn de tarieven verhoogd met een inflatiecorrectie van 0,75%.

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van belasting. Dit is het geval als aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de invorderingswet is voldaan. Tot nu toe is in onze gemeente maximaal gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor kwijtschelding. Zo is bij ons ook kwijtschelding voor het eigenarendeel van de OZB mogelijk. In een deel van de gevallen (langdurige bijstandsccliënten, ouderen met een laag inkomen) wordt automatisch kwijtschelding verleend.

Tabel 9 Kwijtschelding

Kwijtschelding	2014	Voorlopig 2015	Begroting 2016
Automatische kwijtschelding	226	279	250
Toekenning op aanvraag (volledig)	145	40	120
Toekenning op aanvraag (gedeeltelijk)	62	51	
Totaal aantal kwijtscheldingen	433	370	370
Aantal afgewezen aanvragen	155	36	0
Kwijtschelding in bedrag	102.000	86.000	100.000

In de begroting 2016 is rekening gehouden met een bedrag van € 100.000 aan kwijtschelding. De raming is gebaseerd op de aantallen uit de rekening 2014 en de voorlopige werkelijke aantallen van 2015 tegen de tarieven en verwachtingen, zoals deze in de begroting 2016 zijn meegenomen. Ook is rekening gehouden met een na-ijl effect van de slechte economische omstandigheden van de laatste jaren.

4.8 Rechtmatigheid

Inleiding

In deze paragraaf informeren we u over de stand van zaken met betrekking tot rechtmatigheid.

Controleschema 2015–2018

Voor de periode 2015–2018 is in overleg met de accountant een (nieuw) controleschema opgesteld. Het controleschema is zo ingericht dat elk proces minimaal eens in de drie jaar bij de interne controle is betrokken. De accountant heeft ingestemd met onze roulerende controleaanpak.

Op basis van de genoemde uitgangspunten zullen meerjarig de volgende processen cyclisch worden gecontroleerd. De controleperiode is gelijk aan de periode van het collegeprogramma en de politieke termijnagenda

Proces	2015	2016	2017	2018
Subsidies	X	X	X	X
Wet Maatschappelijke Ondersteuning	X	X	X	X
Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	X	X	X	X
Leerlingenvervoer		X		
Werk en Bijstand incl. kinderopvang ²	X	X	X	X
Belastingen	X		X	
Belastingen - toeristenbelasting	X		X	
Inkoop en aanbesteding incl. staatssteun	X	X	X	X
Leges - secretarie en leges APV	X		X	
Leges - bouwleges en overige leges		X		X
Rekenkamercommissie		X		
Financieel beheer (verordening 212, 213 en 213a)	X			
Treasury			X	
Hypotheken		X		
Planschade		X		
Grondbedrijf		X		

Dit controleschema garandeert geen goedkeurend oordeel over de rechtmatigheid. Het uiteindelijke oordeel zal afhangen van de uitkomsten van de interne controles en de controle van de externe accountant. Afhankelijk van de resultaten kan de frequentie en/of de inhoud van een controle aangepast worden.

Op basis van belangrijke wijzigingen in wet- en regelgeving of naar aanleiding van de uitkomsten van de interne controles kan het controleschema indien nodig tussentijds worden bijgesteld.

² Interne controle wordt uitgevoerd door De Wälden.

Doorontwikkeling rechtmatigheid

In 2013 is gezamenlijk met Achtkarspelen het interne controleplan 2013–2016 opgesteld. Hiermee zijn er gezamenlijk kaders beschreven, waarbinnen de interne controle wordt uitgevoerd. Het interne controleplan onderscheidt twee soorten interne controles, namelijk de (financiële) rechtmatigheidscontroles en de controles ten behoeve van het Horizontaal Toezicht. Horizontaal toezicht is de nieuwe controlestrategie van de belastingdienst. Deze nieuwe controlestrategie houdt in, dat het reguliere verticale toezicht, met controle achteraf, wordt omgezet in horizontaal toezicht met overlegmogelijkheden vooraf.

Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen hebben beiden een convenant met de Belastingdienst met betrekking tot Horizontaal Toezicht. Regelmatig zijn er overleggen met de Belastingdienst om de consequenties van dit convenant te implementeren in de organisatie. Voor de Werkmaatschappij 8KTD zal er nog een convenant met de Belastingdienst worden afgesloten.

Bijlagen

5.1 Politieke termijnagenda en collegeprogramma

Politieke termijnagenda

Op 19 maart 2014 is er een nieuwe gemeenteraad gekozen. Op 24 april 2014 heeft de raad de politieke termijnagenda vastgesteld. Daarin staat aangegeven welke politieke relevante onderwerpen de raad in de komende periode wil behandelen en waarin hij een sturende (kaderstellende) rol wil spelen. De raad geeft in de politieke termijnagenda aan het college duidelijke prioriteiten mee.

Ook de raadsperiode 2014–2018 zal voor een groot deel in het teken staan van bezuinigingen en er zal niet veel financiële ruimte zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Aan de andere kant moet de raad wel visies ontwikkelen en kaders aangeven op de meest belangrijke beleidsterreinen. Het instrument van de politieke termijnagenda beperkt zich per definitie tot de agendering en daarmee de procedurele kant van de zaak. Pas als de onderwerpen op termijn (informerend, opiniërend of besluitvormend) in de raad komen, worden deze inhoudelijk behandeld. De politieke termijnagenda is een product van de hele raad, van alle zeven fracties.

Op 19 juni 2014 heeft het college aan de raad aangegeven, wat in de komende periode een haalbare planning is voor het behandelen van de onderwerpen uit de politieke termijnagenda. De onderwerpen uit de politieke termijnagenda 2014–2018, met daarbij de door het college aangegeven planning – op een aantal punten aangepast en geactualiseerd –, zijn de volgende:

1. Aansluiting op de arbeidsmarkt

Planning was: voor 1 juli 2015. De Contourennotitie Participatiewet is op 21 mei 2015 aan de orde geweest, de Participatieverordening op 25 juni 2015. Het minimabeleid is op 9 oktober 2014 behandeld.

2. Evaluatie Woonvisie

Planning: 2017, in samenhang met de evaluatie van de structuurvisie. Dit vooraf laten gaan door een themabijeenkomst/symposium bevolkingsontwikkeling en leefbaarheid.

3. Gezinslocatie Burgum

Planning was vierde kwartaal 2014. Het punt is op 20 november 2014 behandeld.

4. Huisvesting

Planning: 2016.

5. Duurzame energie

Planning: het onderwerp krijgt extra aandacht in de reguliere beleidsvoortgangsrapportages.

6. Ontmoetingsplaatsen

Planning: derde kwartaal 2017.

7. Burger aan zet

Planning was: Oriënterende notitie: december 2014/januari of februari 2015. Evaluatie pilot burgerparticipatie is op 18 september 2014 aan de orde geweest. Een eerste, meer procedureel gerichte notitie is op 26 maart 2015 behandeld. Een en ander wordt verder uitgewerkt. Bij de uitwerking is vanuit de raad een Klankboerdgroep Kanteling betrokken. In het kader van deze uitwerking is er op 16 juni 2015 een workshop van de raad gehouden. Op 17 september 2015 is er een vervolgbijeenkomst geweest.

8. Ontwikkeling van het kind

Planning: begin 2016.

9. MKB (Midden- en KleinBedrijf)

Planning: tweede kwartaal 2016.

10. Gemeenteraad

Planning was: vierde kwartaal 2014, en is nu: eerste kwartaal 2016.

11. Onderhoud verhardingen

Planning was: 2015. Het punt is opiniërend besproken op 26 maart 2015. De besluitvormende behandeling is gepland voor het eerste kwartaal van 2016.

12. Jongeren en gemeentepolitiek

Planning: dit wordt gedurende de raadsperiode ingevuld via activiteiten als [Democr@city](#) en [klassenbezoek@Gemeentehuis](#) en inspelen op initiatieven vanuit de samenleving.

13. Digitale Agenda Tytsjerksteradiel

Planning was derde kwartaal 2015. Het punt staat nu weer voor 19 november 2015 op de planning.

14. Lichtbeleid buitengebied

Planning: in samenhang met evaluatie lichtbeleid open stallen; staat gepland voor vierde kwartaal 2017.

15. GVVP (Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan)

Planning was tweede kwartaal 2015. Het onderwerp is opiniërend besproken op 10 september 2015.

16. KH2018 (Kulturele Haadstêd 2018)

Planning was 2015. Het onderwerp is op 22 januari 2015 als informerend punt aan de orde geweest.

Collegeprogramma

Nadat in april 2014 het Coalitieakkoord 2014–2018 tot stand kwam, bracht het nieuwe college in juni 2014 het collegeprogramma 'Fan âld tinken nei nij dwaan' uit, in het Fries.

In het programma wordt geconstateerd, dat er veel op de gemeente afkomt. Van groot belang wordt het doorvoeren van de drie decentralisaties in het Sociaal Domein – AWBZ, jeugdzorg en Participatiewet. Er komen daarmee veel taken van het Rijk over. Met een behoorlijke korting en een opneemfinanciering op de daarmee over te dragen middelen. Deze taken zullen dan ook op een andere manier moeten worden uitgevoerd. Naast transitie dus ook transformatie. De Kanteling moet in versterkte zin worden toegepast, in de breedte van de gemeentelijke taken, bij de instellingen en bij de burgers. Meer gebruik maken van de eigen kracht van de burger en van de gemeenschap. Van de kracht van de zeventien sterke dorpen, van de verenigingen, de kerken, de buurten in de dorpen. Van 'âld tinken', denken vanuit de gemeente en het gemeentehuis, naar 'nij dwaan', samen met de burgers het welzijn op peil houden. Het college geeft hierbij in het programma ook al een wat meer uitgewerkte richting aan.

Niet alleen in het Sociaal Domein, maar 'gemeentebreed' zal de gemeente meer moeten loslaten en meer gebruik moeten maken van de kracht in de samenleving. Het moet meer 'overheidsparticipatie' worden, de gemeente die participeert in initiatieven van burgers. Daarmee staat ook een rijke verscheidenheid van die initiatieven op de voorgrond en niet een uniforme aanpak vanuit de gemeente. Dit vraagt een omslag in politiek, bestuurlijk en ambtelijk denken en handelen.

De start van de nieuwe periode staat ook in het teken van een forse financiële taakstelling voor de komende jaren, van ongeveer € 2 miljoen structureel. Daarnaast steekt het college – door het anders uitvoeren van de taken in het kader van de hiervoor genoemde decentralisaties – in op het effectief inzetten van alle hiermee gemoede budgetten, om zo geld te besparen, ook voor het daarmee overeind kunnen houden van de voorzieningen in de dorpen. Het college gaat het bezuinigingsproces in met als uitgangspunten: een sluitend meerjarenperspectief per 2018, een evenredige verdeling over de interne bedrijfsvoering (belangrijke component: samenwerking Achtkarspelen) en het externe beleid.

Er is zo weinig ruimte voor het maken van nieuw beleid. Deze periode zal dan ook 'beleidsluw' zijn. Maar het college blijft alert op de kansen die zich aandienen. En er zullen niet minder bestuurlijke en ambtelijke activiteiten nodig zijn. De hiervoor aangegeven lijn van transformatie en loslaten zal veel inspanning vragen. Dat geldt ook voor de voorbereiding, besluitvorming en uitvoering van de bezuinigingstaakstelling. Er wordt veel bestuurskracht verwacht.

Binnen de aangegeven financiële context zijn voor het college in deze periode belangrijke punten:

1. Een hoofdlijn voor de komende jaren is, dat het college een omslag wil bereiken naar het als gemeente meer aansluiten bij en faciliteren van initiatieven in de samenleving in plaats van het zelf als gemeente initiatieven nemen en uitvoeren.
2. Voor het Sociale Domein staat het college voor een efficiënte en gekantelde werkwijze, die veel meer de kracht van de dorpsgemeenschappen benut. De in het kader van de transitie te vormen teams zullen daarbij een taak krijgen in de verdeling van de hiermee gemoede budgetten. Uitgangspunt is verder, dat deze transformatie zal leiden tot een duidelijke besparing in deze periode.

3. Voor de transities in het Sociaal Domein werkt het college verder de al vastgestelde uitgangspunten voor elk van de transities uit en vult het college deze in 2014 verder in. Met een overgangperiode moet in 2016 alles ‘draaien’.
4. Het college stimuleert, dat er een goed aanbod en een goede spreiding van onderwijsvoorzieningen in de gemeente blijft. Hierbij is mee het initiatief en de inzet van alle betrokkenen nodig.
5. Het college richt zich, met het oog op het vervallen van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) per 1 januari 2015, op een goede transformatie van de bestaande structuren in de Wsw naar de nieuwe situatie, met oog voor de mensen om wie het gaat.
6. Het college blijft invulling geven aan het minimabeleid en ontziet dit beleid in de bezuinigingstaakstelling.
7. Er wordt naar de mogelijkheden stevig ingezet op de bestrijding van de werkloosheid. Daarbij is vooral de bestrijding van de werkloosheid onder jongeren een speerpunt.
8. Tytsjerksteradiel blijft zich profileren als duurzame gemeente.
9. De bestaande Woonvisie en Structuurvisie vormt voor het college in deze periode het uitgangspunt voor het ruimtelijk- en volkshuisvestingsbeleid. Deze visies worden aan het einde van de periode geëvalueerd. Als uitvloeisel hiervan zal het gebied ‘de Warren’ bij Burgum in deze periode de huidige bestemming houden en zullen er ook geen (ontwerp)bestemmingsplannen voor dit gebied in procedure worden gebracht.
10. Het college zet in op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en voldoende verscheidenheid in woningen.
11. Het college zorgt voor een goede bereikbaarheid van de gemeente via een adequate mix van digitale, telefonische en fysieke kanalen.

Het college geeft aan in deze periode met volle inzet sturing en invulling te gaan geven aan zijn bestuurlijke taken, en dat verder:

– *met vertrouwen*

in elkaar en in de partners met wie wordt samengewerkt;

– *met loslaten*

het college kijkt eerst naar eigen initiatief vanuit de samenleving; als voorbeeld worden de in het kader van de transities te vormen teams genoemd, die – binnen vastgestelde kaders – ruimte krijgen om problemen in de uitvoering op te lossen;

– *met een sociaal gezicht*

er is oog voor mensen die het moeilijk hebben;

– *met duidelijkheid*

het college let op heldere besluitvorming en consequente uitvoering. In het collegeprogramma worden vervolgens in de verschillende afzonderlijke programma’s de punten aangegeven die het college wil bereiken of een accent wil geven.

1. Algemeen Bestuur

1. Omslag naar het als gemeente meer aansluiten bij en faciliteren van initiatieven in de samenleving. In lijn met deze omslag omvorming van het budget voor burgerparticipatie tot een budget voor initiatieven in het kader van de Kanteling.
2. Goede bereikbaarheid van de gemeente via een adequate mix van digitale, telefonische en fysieke kanalen.
3. Inzet op een kwalitatief goede dienstverlening door de gemeente. Ook m.b.t. de zich ontwikkelende dienstverlening vanuit de teams in het kader van de transities en transformatie in het Sociaal Domein.
4. Samenwerking met Achtkarspelen: inrichting van de organisatie en invulling van de taken van het openbaar lichaam Werkmaatschappij 8KTD volgens het overeengekomen '3c-scenario', in 2015.
5. In de samenwerking met andere gemeenten meer richten op samenwerking op thema's en de daarbij geëigende schaal dan op samenwerking in vaste samenwerkingsverbanden. Deze lijn is ook uitgangspunt bij de gedachtevorming over de toekomst van de Stadsregio Leeuwarden. Oog voor de meerwaarde van ANNO (Agenda Netwerk Noord Oost) en staan voor de in het kader van deze agenda gemaakte afspraken.
6. Alertheid op mogelijkheden voor verdere digitale dienstverlening en kansen ten gevolge van andere ontwikkelingen op het gebied van digitalisering.
7. Nadrukkelijk aandacht voor informatieveiligheid.
8. Oog voor de Europese dimensie in regelgeving en randvoorwaarden en voor de mogelijkheden van 'Europa', ook op het gebied van subsidies.

2. Openbare orde en veiligheid

1. Goed inspelen op de grootschaliger structuren op het gebied van openbare orde, veiligheid en handhaving (Veiligheidsregio Fryslân, de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing – FUMO en de Politie) en zorgen voor een goede inbreng vanuit de gemeente in de bestuurlijke organen van deze verbanden.
2. Een goede uitvoering van de recente regelgeving op het gebied van de drank en horeca, met daarbij ook een beroep op de verantwoordelijkheid van de ondernemingen zelf.
3. Nadrukkelijker aandacht voor de meer 'sociale' en preventieve beleidsaspecten op het gebied van veiligheid.

3. Infrastructuur

1. Aan het werk met beeldkwaliteitgestuurd beheer van de openbare ruimte. Meer integraal kijken naar de openbare ruimte en meer samen met de burgers optrekken. Ook een evaluatie van dit nieuwe beheer in deze periode.
2. In het kader van de overdracht van wegen ten gevolge van de aanleg van de Centrale As streven naar een inrichting van deze wegen die zo goed mogelijk past bij de nieuwe, afgewaardeerde schaal.
3. Bij het onderhoud van wegen letten op de kritische grens van een voldoende balans tussen demiddelen voor het onderhoud en de aansprakelijkheidsrisico's.

4 Economische Zaken

1. Alertheid en inspringen op kansen en ontwikkelingen in de gemeente voor bedrijven en instellingen.
2. Een goede facilitering van en dienstverlening aan het bestaande bedrijfsleven en de instellingen in de gemeente.
3. Inzet op het in stand houden van een sterke middenstand in de gemeente, waaronder vitale kernwinkelgebieden in Burgum, Hurdegaryp en Gytsjerk.
4. Evaluatie in het najaar van 2016 van de maatregelen in het kader van het centrummanagement voor Burgum – reclamebelasting en functioneren en draagvlak van het ondernemersfonds.
5. Bij voldoende vraag gefaseerd het bedrijventerrein Garyp–Noard in ontwikkeling brengen.
6. Stimuleren van de aanleg van toekomstzeker internet. Onder andere door de aanleg goed te faciliteren. Hierbij ook inzet op het ontwikkelen van gemeentelijk/regionaal beleid in aanvulling op de provinciale beleidsinitiatieven.
7. Een open oog, in contacten met het bedrijfsleven en de instellingen, bij aanbestedingen en verder in beleid met werkgelegenheidsaspecten, voor mogelijkheden voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Het hierbij nauw aan elkaar verbinden van economische en sociale aspecten.
8. Aangrijpen van de kansen die zich voordoen in het kader van de Culturele Hoofdstad 2018, in overleg met de culturele en toeristische sector. Daarbij de gemeente goed voor het voetlicht brengen.

5. Onderwijs

1. Stimuleren, dat er een goed aanbod en een goede spreiding van onderwijsvoorzieningen in de gemeente blijft. Hierbij is mee het initiatief en de inzet van alle betrokkenen nodig.
2. Goed laten verlopen van de overgang van de verantwoordelijkheid voor buitenonderhoud en aanpassing van schoolgebouwen in het primair onderwijs – met ingang van 2015 – naar de schoolbesturen, met ook het bijbehorende budget. En de gevolgen hiervan, ook intern, goed regelen.

6. Welzijn

1. Voor het Sociaal Domein staan voor een efficiënte en gekantelde werkwijze, die veel meer de kracht van de dorpsgemeenschappen gebruikt. Uitgangspunt is verder, dat deze transformatie zal leiden tot een duidelijke besparing in deze periode. Een en ander werkt gemeentebreed in beleidsonderdelen door en heeft ook uitwerking naar budgetovereenkomsten en subsidievoorwaarden.
2. Uitwerken en verder invullen van de al vastgestelde uitgangspunten voor elk van de transities in het Sociaal Domein, in 2014. 2015 is een overgangsjaar naar 2016, waarin alles zal gaan ‘draaien’.
3. Bevorderen van de sociale cohesie in de dorpen en buurten, mee in relatie met de onder 1. en 2. genoemde punten.4. Inzet, ook met het oog op de taken in het kader van de decentralisaties, op het slim en effectief gebruik van accommodaties voor onderwijs-, sport- en welzijnsvoorzieningen, met uitgekende combinaties van functies.

7. Sport

1. Bij de tijd brengen van het zwembad 'De Wetterstins' in Burgum, via een renovatie in 2015.
2. Besluitvorming in 2014 over de aanleg van kunstgrasvoorzieningen voor de voetbalverenigingen in Burgum, in samenhang met de besluitvorming over de meer definitieve inrichting van het AZC-terrein. Met daarbij de voorwaarde, dat verenigingen in de omgeving ook van deze voorziening gebruik kunnen maken.
3. Inzet op kunstgrasvoorzieningen in Hurdegaryp, onder de voorwaarde dat er een goede koppeling kan worden gelegd met andere wenselijke ontwikkelingen in Hurdegaryp en dat verenigingen in de omgeving ook van deze voorziening gebruik kunnen maken.

8. Werk en Bijstand

1. Verder uitwerken en invullen van de al vastgestelde uitgangspunten voor de decentralisatie met betrekking tot de Participatiewet, in 2014.
2. In relatie tot het vervallen van de Wet sociale werkvoorziening en de komst van de Participatiewet (1-1-2015) richten op een goede transformatie van de bestaande structuren naar de nieuwe situatie, met oog voor de mensen om wie het gaat.
3. Invulling blijven geven aan ruimhartig minimabeleid en ontzien van dit beleid in de bezuinigingstaakstelling.
4. Naar de mogelijkheden stevig inzetten op de bestrijding van de werkloosheid. Daarbij is vooral de bestrijding van de werkloosheid onder jongeren een speerpunt.

9. Milieu

1. Blijven profileren van Tytsjerksteradiel als duurzame gemeente. Evaluatie van het beleid in deze periode en eventueel bijstellen ervan, in nieuwe en kansrijke richtingen.
2. Volgen van en goed inspelen op de ontwikkelingen naar het opwaarderen van reststoffen uit de afvalinzameling, in het kader van de 'circulaire economie'.
3. Evaluatie van het lichtbeleid voor open stallen in deze periode. Dan een mogelijke uitbreiding van het lichtbeleid naar andere objecten/gebieden – zoals sportvoorzieningen, reclameuitingen, bebouwde kom – aan de orde stellen.

10. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

1. Aanhouden van de bestaande Woonvisie en Structuurvisie als uitgangspunt voor het ruimtelijken volkshuisvestingsbeleid. Evaluatie van deze visies aan het einde van de periode. Het gebied 'de Warren' bij Burgum houdt in deze periode de huidige bestemming en er zullen ook geen (ontwerp) bestemmingsplannen voor dit gebied in procedure worden gebracht.
2. Inzet op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en voldoende verscheidenheid in woningen, onder andere via afspraken met WoonFriesland.
3. Inzet in Burgum, Hurdegaryp en Garyp op een forse investering in leefbaarheid via het project 'Kansen in kernen'.

4. Beschermen en versterken van de positie van Burgum als regionaal centrum, via ontwikkelingen als 'Waterfront Burgum', de herinrichting van de Markt en omgeving, en 'Kansen in kernen'.
5. Tot stand brengen in deze periode van een herontwikkeld centrum van Gytsjerk.
6. Werken aan een versterkte positie van Earnewâld, onder andere via het mogelijk maken van ontwikkelingen op grond van het nieuwe bestemmingsplan.
7. Letten op de mogelijkheden voor meer ontwikkelingen op het gebied van natuurbeheer. Uitvoeren van het ecologisch ontwikkelingsplan.

11. Dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

1. Ingaan van het voor deze periode afgesproken bezuinigingsproces met als uitgangspunten: een sluitend meerjarenperspectief per 2018, een evenredige verdeling over de interne bedrijfsvoering (belangrijke component: samenwerking Achtkarspelen) en het externe beleid.
2. Met adequaat sociaal flankerend beleid begeleiden van de krimp in het aantal arbeidsplaatsen bij de gemeente, een gevolg van de bezuinigingstaakstelling.
3. Inzet, mee in relatie tot de vorming en 'vulling' van de Werkmaatschappij 8KTD, op de ontwikkeling van de 'dragende' ambtelijke organisatie naar een 'netwerkorganisatie', met minder hiërarchische lagen, meer ruimte voor de professionals en minder strakke afbakening van organisatie-eenheden.
4. Bevorderen van een bredere en meer flexibele inzet van de medewerkers, met het zelf verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen en 'onderhoud' van hun professionaliteit. Vragen van een meer externe en procesgerichte instelling van de medewerkers. 5. Inzet op meer evenwicht in de personeelsopbouw van de ambtelijke organisatie, met meer jong talent en gerichte aandacht voor (het aantrekken van) medewerkers met een beperking of met grote afstand tot de arbeidsmarkt.

De uitvoering van de punten uit het collegeprogramma zal, in veel gevallen via een vertaling naar meer operationele beleidsvoorstellen, te volgen zijn in de periodieke beleidsvoortgangsrapportages.

5.2 Totaaloverzicht reserves en voorzieningen

Reserves

Volgens het BBV behoren de reserves te worden onderverdeeld in algemene reserve(s) en bestemmingsreserves. Jaarlijks vindt een beoordeling van de (bestemmings)reserves plaats. Hierbij wordt ondermeer beoordeeld in hoeverre de (bestemmings)reserves toereikend en benodigd zijn. De rente over de reserves (en voorzieningen) wordt niet bijgeschreven, maar wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel voor de gewone dienst. De stortingen en onttrekkingen uit de reserves staan per programma toegelicht in het overzicht 'Wat mag het kosten'. De stand van de reserves is in de onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 1 Overzicht verloop reserves (x € 1.000)

Stand per 1/1 jaar	Algemene reserve	Bestemmingsreserves	Totaal eigen vermogen
2016	16.709	5.916	22.625
Storting	-	160	160
Onttrekking	807	2.686	3.493
2017	15.902	3.390	19.292
Storting	-	-	-
Onttrekking	137	312	449
2018	15.765	3.078	18.843
Storting	-	-	-
Onttrekking	74	207	281
2019	15.691	2.871	18.562
Storting	-	-	-
Onttrekking	74	84	158
2020	15.617	2.787	18.404

Specificatie stortingen en onttrekkingen reserves (x € 1.000)

Mutaties reserves (980)	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Stortingen:				
Programma 3:				
Storting in res. Kansen in kernen	160	-	-	-
Totaal stortingen	160	-	-	-
Onttrekkingen:				
Programma 1:				
Bijdr. reserve pens. wethouders	98	93	88	84
Programma 3:				
Bijdr. res. KIK voorber. en toezicht	224	-	-	-
Bijdr. res. KIK uitvoering	2.145	-	-	-
Bijdr. AR GVVP	74	74	74	74
Bijdr. AR bermen en erftoegangsw.	153	-	-	-
Bijdr. AR reconstr. hoofdinfrastr.	276	63	-	-
Programma 9:				
Bijdr. AR onderzoeken waterplan	10	-	-	-
Programma 10:				
Bijdr. risicores. bouwgrondexpl.	119	119	119	-
Bijdr. AR Waterfront	294	-	-	-
Programma 11:				
Bijdr. res. sociaal flankerend beleid	100	100	-	-
Totaal onttrekkingen	3.493	449	281	158

Vorzieningen

Vorzieningen betreffen naar verwachting onvermijdelijke uitgaven ten aanzien van te kwantificeren financiële verplichtingen en risico's. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is een niet vrijblijvende zaak van het dagelijks bestuur als verantwoordingsplichtige. Voorzieningen zijn daardoor van invloed op de resultaatbepaling. In het kader van het bepalen van de noodzakelijke omvang van de voorzieningen is van de bestaande voorzieningen beoordeeld, of de omvang nog voldoende is om er de toekomstige kosten van te kunnen betalen. De stand van de voorzieningen is in de onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 3 Overzicht verloop voorzieningen (x € 1.000)

1/1 jaar	Onzekere verplichting en en verliezen	Risicovoor- zieningen	Onderhouds – voorziening en	Voorziening en i.v.m. van derden verkregen middelen	Voorziening en elders belegd	Totaal voorziening en
2016	1.976	945	2.119	11	286	5.337
Storting	260	–	798	51	–	1.109
Onttrekking	20	–	645	51	9	725
2017	2.216	945	2.271	11	277	5.720
Storting	267	–	693	51	–	1.011
Onttrekking	55	–	649	51	9	764
2018	2.429	945	2.315	11	269	5.969
Storting	274	–	694	51	–	1.019
Onttrekking	905	–	819	51	9	1.784
2019	1.797	945	2.190	11	260	5.203
Storting	282	–	695	51	–	1.028
Onttrekking	20	–	878	51	9	958
2020	2.060	945	2.007	11	251	5.274

Tabel 4 Specificatie stortingen en onttrekkingen voorzieningen (x € 1.000)

Onzekere verplichtingen en verliezen	2016	2017	2018	2019
Storting:				
Voorziening APPA	234	241	249	256
Bindingsgelden	26	26	26	26
Totaal	260	267	275	282
Onttrekking:				
Bindingsgelden	20	20	20	20
Totaal	20	20	20	20
Onderhoudsvoorzieningen				
Stortingen	798	693	694	695
Onttrekkingen	645	649	819	878
Voorz. van derden verkregen middelen				
Storting	51	51	51	51
Onttrekking	51	51	51	51
Risicovoorzieningen				
Stortingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-
Voorzieningen elders belegd				
Stort. in voorz. best.cie. Mr. Frankesk.	-	-	-	-
Ontr. in voorz. best.cie. Mr. Frankesk.	9	9	9	9

5.3 Analyse verschillen per programma

In onderstaande tabellen wordt een sluitende analyse per programma ten opzichte van de begroting 2015 gegeven. De beleidsmatige ontwikkelingen zijn genoemd in de diverse programma's. De overige verschillen zijn door diverse autonome ontwikkelingen ontstaan. Dit zijn onder andere de CAO-afspraken, actualisering van de investeringen, temporisering van eenmalige investeringen met een maatschappelijk nut, indexering, actualisering doorbelasting salarissen en overige kostenplaatsen e.d.

Programma 1 Algemeen bestuur

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	4.902	3.964	3.904	3.813	3.857	3.872
Baten	1.311	573	630	619	614	544
Saldo	3.591	3.391	3.274	3.194	3.243	3.328
Beleidsmatige ontwikkelingen			8 N	–	–	–
Onttrekking res. pens. wethouders			4 N	9 N	14 N	18 N
Overige autonome ontwikkelingen			129 V	206 V	162 V	81 V

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	2.150	2.256	2.608	2.625	2.650	2.642
Baten	–21	45	43	43	43	43
Saldo	2.171	2.211	2.565	2.582	2.607	2.599
Beleidsmatige ontwikkelingen			28 N	45 N	64 N	55 N
Overige autonome ontwikkelingen			326 N	326 N	332 N	333 N

Programma 3 Infrastructuur

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	7.984	8.218	9.816	7.247	7.286	7.324
Baten	1.028	1.580	3.070	335	272	272
Saldo	6.956	6.638	6.746	6.912	7.014	7.052
Beleidsmatige ontwikkelingen			64 N	64 N	69 N	69 N
Reconstructie hoofdinfrastructuur			39 N	175 V	238 V	238 V
Bijdr. AR reconstr. hoofdinfrastruct.			39 V	175 N	238 N	238 N
Kansen in kernen			1.631 N	738 V	738 V	738 V
Reserve Kansen in kernen			1.601 V	608 N	608 N	608 N
Bermerftoegangswegen			-	153 V	153 V	153 V
Bijdr. AR bermerftoegangswegen			-	153 N	153 N	153 N
Herinrichting It Breed Eastermar			70 V	70 V	70 V	70 V
Bijdr. AR herinrichting It Breed E'mar			70 N	70 N	70 N	70 N
Herinrichting Lageweg Burgum			11 V	11 V	11 V	11 V
Bijdr. AR herinrichting Lageweg B'gum			11 N	11 N	11 N	11 N
Grondruil De Klinze			78 N	78 N	78 N	78 N
Bijdr. AR grondruil De Klinze			78 V	78 V	78 V	78 V
Verlengen voetpad Jistrum			23 V	23 V	23 V	23 V
Bijdr. AR verlengen voetpad Jistrum			23 N	23 N	23 N	23 N
Overige autonome ontwikkeling			14 N	340 N	437 N	475 N

Programma 4 Economische zaken

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	886	714	678	672	678	678
Baten	324	137	137	137	137	137
Saldo	562	578	541	534	541	541
Beleidsmatige ontwikkelingen			-	-	-	-
Alde paden, nije wegen			10 V	10 V	10 V	10 V
Bijdrage AR Alde paden, nije wegen			10 N	10 N	10 N	10 N
Overige autonome ontwikkelingen			37 V	44 V	37 V	36 V

Programma 5 Onderwijs

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	5.191	4.231	4.253	4.220	4.167	4.119
Baten	1.786	520	500	500	500	500
Saldo	3.405	3.711	3.753	3.720	3.666	3.619
Beleidsmatige ontwikkelingen			-	-	-	-
Overige autonome ontwikkelingen			42 N	9 N	45 V	92 V

Programma 6 Welzijn

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	11.392	21.299	21.499	20.542	20.2571	20.195
Baten	2.162	536	633	633	633	633
Saldo	9.230	20.763	20.866	19.909	19.638	19.562
Beleidsmatige ontwikkelingen			34 N	75 N	75 N	75 N
Overige autonome ontwikkelingen			69 N	929 V	1.200 V	1.276 V

Programma 7 Sport

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	3.221	3.308	3.286	3.378	3.450	3.483
Baten	649	665	670	675	675	675
Saldo	2.572	2.643	2.616	2.703	2.775	2.808
Beleidsmatige ontwikkelingen			-	43 N	88 N	88 N
Overige autonome ontwikkelingen			27 V	17 N	44 N	77 N

Programma 8 Werk en Bijstand

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	17.369	17.252	17.443	16.903	16.449	16.064
Baten	13.333	7.687	7.866	7.603	7.400	7.264
Saldo	4.036	9.565	9.577	9.300	9.049	8.800
Beleidsmatige ontwikkelingen			-	-	-	-
Overige autonome ontwikkelingen			12 V	265 V	516 V	765 V

Programma 9 Milieu

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	6.103	6.288	6.220	6.283	6.345	6.412
Baten	5.231	5.342	5.374	5.430	5.509	5.577
Saldo	872	946	846	853	836	835
Beleidsmatige ontwikkelingen			-	-	-	-
Waterplan			10 N	-	-	-
Bijdrage AR Waterplan			10 V	-	-	-
Overige autonome ontwikkelingen			100 V	93 V	110 V	111 V

Programma 10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	8.913	4.157	3.969	3.797	3.807	3.792
Baten	3.132	1.210	1.134	732	682	564
Saldo	5.781	2.947	2.835	3.065	3.125	3.228
Beleidsmatige ontwikkelingen			60 N	78 N	78 N	78 N
Gebiedsontwikk. Zuid en Midden			250 V	250 V	250 V	250 V
Bijdr. AR gebiedsontw. Zuid en Midden			250 N	250 N	250 N	250 N
Waterfront Burgum			294 N	-	-	-
Waterfront Burgum			294 V	-	-	-
Risicoreserve bouwgrondexpl.			7 N	7 N	7 N	126 N
Overige autonome ontwikkelingen			179 V	33 N	93 N	77 N

Programma 11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten	2.434	1.595	1.647	1.188	434	106
Baten	41.789	55.060	55.474	53.610	52.943	52.303
Saldo	-39.355	-53.495	-53.827	-52.422	52.509	-52.409
Beleidsmatige ontwikkelingen			624 V	531 V	765 V	805 V
Strategische personeelsplanning			-	-	100 V	100 V
Bijdr. res. soc.flank.bel str. pers.plan.			-	-	100 N	100 N
Overige autonome ontwikkelingen			292 N	1.604 N	1.751 N	1.891 N

5.4 Eenmalige kosten en opbrengsten

Eenmalige kosten en opbrengsten exploitatie (x € 1.000)

Prog.	2016	2017	2018	2019	Opmerkingen
1	8	-	-	-	Evaluatie functioneren raad
	8	-	-	-	
3	153	-	-	-	Bermen erftoegangswegen
3	276	63	-	-	Reconstructie hoofdinfrastructuur
3	74	74	74	74	GVVP
3	224	-	-	-	Kansen in kernen toezicht
3	2.145	-	-	-	Kansen in kernen uitvoering
	2.872	137	74	74	
5	21	-	-	-	Tijdelijke huisvesting Mr. Frankeskoalle
	21	-	-	-	
9	10	-	-	-	Onderzoeken waterplan
	10	-	-	-	
10	15	5	25	10	Karakteristieke panden/ redengevende omschr.
10	214	-	-	-	Waterfront Burgum
10	-100	-50	-	-	Winstafdracht bouwgrondexploitatie
	129	-45	25	10	
11	-75	-	-	-	Renteontwikkeling kortlopende leningen
11	-20	-	-	-	Terugdraaien huurderiving De Balstien
11	-60	-	-	-	Huur AZC 2016 geheel jaar
	-155	-	-	-	
kpl	101	-	-	-	Eenmalige uitkering salarissen juli 2016
kpl	100	100	-	-	Sociaal flankerend beleid
	201	100	-	-	
	3.086	192	99	84	

Enmalige stortingen en onttrekkingen reserves (x € 1.000)

Prog.	2016	2017	2018	2019	Opmerkingen
3	-224	-	-	-	Bijdr. reserve KIK voorber. en toezicht
3	-2.145	-	-	-	Bijdr. reserve KIK uitvoering
3	-74	-74	-74	-74	Bijdrage AR GVVP
3	-153	-	-	-	Bijdrage AR bermen en erftoegangswegen
3	-277	-63	-	-	Bijdrage AR reconstr. hoofdinfrastructuur
	-2.873	-137	-74	-74	
9	-10	-	-	-	Bijdrage AR Onderzoeken waterplan
	-10	-	-	-	
10	-119	-119	-119	-	Bijdrage risicores. bouwgrondexploitatie
10	160	-	-	-	St. in reserve Kansen in kernen
10	-294	-	-	-	Bijdrage AR Waterfront Burgum
	-253	-119	-119	-	
11	-100	-100	-	-	Bijdrage res. Sociaal flankerend beleid
	-100	-100	-	-	
	-3.236	-356	-193	-74	

Structurele stortingen en onttrekkingen reserves (x € 1.000)

Prog.	2016	2017	2018	2019	Opmerkingen
1	-98	-93	-88	-84	Bijdr. reserve pensioenen wethouders
	-98	-93	-88	-84	

5.5 Kunstgrasvelden

Aanleiding

Op verzoek van de gemeenteraad bij de behandeling van de Sportnota 2010–2015 hebben de voetbalclubs vv Hardegarijp en de combinatie vv Bergum/BCV via een haalbaarheidsonderzoek de noodzaak van kunstgras onderzocht. Bij de behandeling van de PPN 2016–2019 in juni van dit jaar hebben beide clubs een concreet verzoek om kunstgrasvelden ingediend. Vv Hardegarijp heeft in 2011 een eerste haalbaarheidsonderzoek bij de raad ingediend. De raad heeft toen besloten om het besluit tot 2015 uit te stellen. BCV/vv Bergum heeft in 2013 een eerste rapport ingediend en op 23 mei een aanvraag met een eerste verkenning aan de raad voorgelegd.

Naar aanleiding van de PPN behandeling in juni heeft de raad kennis genomen van de laatste stand van zaken. De raad heeft opdracht gegeven om de voorstellen concreet uit te werken voor behandeling van de begroting in november. Belangrijke aandachtspunten zijn de concrete financiering, de maatschappelijke taken van de clubs en de beschikbaarheid van de velden voor gastgebruik. Deze bijlage gaat in op deze aandachtspunten.

Situatie tot op heden

De voetbalclubs hebben kenbaar gemaakt dat zij in de dagelijkse praktijk geconfronteerd worden met de praktische beperkingen van hun sportcomplexen.

1. Capaciteit

BCV / vv Bergum hebben een complex bestaande uit 7 wedstrijd velden en 5 oefenhoeken. Op dit moment zijn de wedstrijd faciliteiten afdoende. Op het gebied van de trainingsfaciliteiten is er sprake van krapte. Beide clubs spelen met het 1e team in de 1e klasse en er is een groot jeugdledenbestand. De moderne vorm van trainen past niet meer bij het huidige veldaanbod. Zo missen de clubs een volledige trainingsveld dat gelijkwaardig is aan een wedstrijd veld. De noodzaak om de huidige inrichting van het park aan te passen wordt ambtelijk onderschreven.

Vv Hardegarijp heeft een complex bestaande uit 3 wedstrijd velden, een oefenhoek ter grootte van een klein wedstrijd veld en nog een kleine oefenhoek. Er is voldoende wedstrijd capaciteit op dit moment. De trainingsfaciliteit is echter krap. In het moderne voetbal is 2 keer per week trainen voor alle teams gangbaar. Dat is nu niet mogelijk op het huidige complex. De laatste berekening met de KNVB methode heeft uitgewezen dat de krapte nog verder is toegenomen. De vraag naar trainingsruimte is ten opzichte van 2011 verder toegenomen.

Voor beide sportveldcomplexen geldt dat er een capaciteitstekort ligt op de trainingsfaciliteiten.

2. Kwaliteit

De velden van BCV/vv Bergum worden intensief bespeeld. Daarnaast geeft het hoofdveld van BCV problemen. Het is niet goed speelbaar vanwege problemen met de grasmat. Bij normale omstandigheden houden de velden zich redelijk tot goed. Op dit moment traint vv Bergum ook op het tweede speelveld waardoor de wedstrijd kwaliteit onder druk staat.

De velden van VV Hardegarijp zijn van een redelijk goede kwaliteit. In de praktijk wordt geconstateerd dat de kwaliteit van de kleine oefenhoek sterk onder druk staat door intensief

gebruik. Daarnaast wordt ook het oefenveld zeer intensief gebruikt. De verzanding en, bij regenval, modder die ontstaat, is voor de kwaliteit van de trainingen niet bevorderlijk.

Het medegebruik door andere partijen op natuurgras heeft een negatieve invloed op de kwaliteit. Natuurgras kan veel hebben, maar dient te kunnen herstellen. Deze herstelgroei is van groot belang voor de kwaliteit gedurende een heel voetbalseizoen. Medegebruik op andere dagen verstoort het herstel waardoor er een cumulatieve verslechtering plaats kan vinden.

De intensiviteit van spelen en de korte herstelperiodes van de grasvelden verminderen de toch al krappe trainingsfaciliteit kwantitatief en kwalitatief.

3. Maatschappelijke taken

De voetbalclubs krijgen telkens een grotere verantwoordelijkheid in de samenleving. Het gaat niet meer alleen om voetbal. De maatschappelijk rol neemt sterk toe. Steeds vaker zijn er externe partijen die gebruik willen maken van velden en de faciliteiten van de clubs (douchegelegenheden ed.).

Dit toenemende gebruik heeft ook weer invloed op de kwaliteit van de velden.

Hieronder geven de verenigingen aan welke taken zij voor zich zelf zien of al uitvoeren:

BCV/VV Bergum

- Niemand aan de zijlijn
Via werkervaring plekken stellen wij ons actief op voor ondersteuning en begeleiding. Concreet gaat het om ondersteuning van het wedstrijdsecretariaat, onderhoudswerkzaamheden, ICT ondersteuning enz., enz. BCV is voorts officieel door het CIOS aangewezen als "stageorganisatie" voor studenten van deze opleiding. Beide verenigingen hebben tenslotte een koers uitgezet voor een meer gestructureerde aanpak in dezen.
- Een leven lang voetbal
De tijden veranderen. De samenleving verandert evenals de rol van sport en de sportvereniging daarin. De voetballers en hun wensen veranderen. En dus is de vraag: hoe speel je hier als vereniging op in? De KNVB ondersteunt nieuwe initiatieven en hieronder 10 voetbalvormen op een rij:
 - *Welpenvoetbal (4 en 5 jaar)*
 - *School en Voetbal*
 - *Straatvoetbal*
 - *Meidenvoetbal*
 - *Zaalvoetbal*
 - *G-voetbal*
 - *Zomeravondvoetbal*
 - *7x7 35/45+ voetbal*
 - *Walking football 60+*
- Aanvullende maatschappelijke aspecten

In het kader van deze rapportage is er door vertegenwoordigers van de beide verenigingen diverse contacten gelegd om de behoefte aan een medegebruik van het sportcomplex te inventariseren. Hieronder noemen we een aantal van deze contacten/potentiële gebruikers.

- In toenemende mate wordt van beide verenigingen medewerking gevraagd om nieuwe doelgroepen toe te voegen. Concreet liggen nu vragen voor introductie van het G-voetbal (voetballers met een beperking) en het wandelvoetbal (60+).
- De (sportieve) buitenschoolse opvang, waar a.g.v. continuoosters kinderen vanaf ca. 14.30 uur opgevangen dienen te worden, De sportdagen van het Basisonderwijs, hebben baat bij een belastbare veldaccommodatie gedurende het gehele schooljaar (dus tot begin juli). Voor het Voortgezet Onderwijs geldt eveneens dat een “stabiele” en altijd beschikbare veldaccommodatie meer mogelijkheden biedt voor het verkennen van meerdere veldactiviteiten.
- Bredere beweeginitiatieven Buurtsport wordt genoemd als een nuttig beweeginitiatief en biedt daarnaast ondersteuning aan de oproep tot sociale cohesie. Initiatieven elders ten aanzien van de individuele, (nog) niet georganiseerde sporter behoren tot de mogelijkheden om nader onderzocht te worden.
- Het AZC heeft nu geen eigen voetbalveld en in de praktijk spelen de bewoners regelmatig op de (Koningsland)velden. In verband wordt bijvoorbeeld gemeld dat op Pinkstermaandag een voetbaltoernooi is georganiseerd op de velden. Het kunstgras beschikbaar stellen op gezette tijden voor het AZC en wellicht een bijdrage van het COA hiervoor, kan financieel en maatschappelijk het draagvlak weer verbreden.

VV Hardegarijp

- Activiteiten in het kader van ‘ **sociaal maatschappelijke proeftuin** ’ met als belangrijkste doelen:
 - aanbieden innovatieve voetbalactiviteiten;
 - multifunctioneel gebruik bestaande ruimten;
 - betrekken van nieuwe doelgroepen (scholen, andere verenigingen, zorginstellingen).

Mogelijke activiteiten:

- de voetbalmarathon, voetbalvaria voor het primair- en middelbaar onderwijs, meisjes keepers dag, de Voetbal2daagse, partnertoernooien;
- de buitenschoolse opvang
- het inzetten van een combinatiefunctionaris voor o.a. een sportdag voor de groepen 3 t/m 8 op het kunstgrasveld, het organiseren van een aparte

voetbalclinic door bijv. jeugdtrainer, voetbalfeestjes, op het kunstgrasveld kunnen allerlei sportspelletjes worden georganiseerd, van voetbal tot hockey, van tennis tot volleybal maar ook gewone bewegingssporten.

- Mannen–“**trim**”. Dat is een groep van ruim twintig 45–plussers die iedere woensdagavond gebruik maken van het trainingsveld en op de vrijdagavond in een door de KNVB opgezette reguliere competitie deelnemen.
- Vrouwen 2. Dat is een groep van zo’n 15 vrouwen die iedere maandagavond gebruik maken van het trainingsveld en op de vrijdagavond in een door de KNVB opgezette reguliere competitie deelnemen.
- “**Keepersschool Friesland**”, waar jeugdige aspirant–keepers de belangrijkste kneepjes van het keepersvak worden bijgebracht.
- de “**Univé–voetbaldagen**” en
- de “**Siebe Nicolai voetbaldagen**”
op welke dagen in totaal een **paar honderd** jeugdige (kandidaat)voetballers uit de wijde omtrek spelenderwijs de beginselen van de voetbalsport worden bijgebracht.
- De jaarlijkse **schoolvoetbaltoernooien** gehouden.
- Het sportcomplex van de VVH wordt verder ***om niet*** gebruikt door het **Tjalling Koopmans College**. Het huidige gebruik is 3 dagen per week. Bij een jaarlijkse uitbreiding van de school zal dat gebruik kunnen oplopen tot 5 dagen per week.
- De **wielervereniging Otto Ebbens** zal jaarlijks in de maand december gebruik maken van ons sportcomplex.
- **Minipupillen** (ook wel kaboutervoetbal genoemd).
- **Kangoeroe** Kinderen van 4–5 jaar spelenderwijs kennis laten maken met sport en spel
- **Kaatsvereniging “Reitsje Him”** : maakt gebruik van een van onze velden gedurende de maanden april tot en met september. De kaatsvereniging maakt tevens gebruik van de kleedkamers en douches beschikbaar gesteld door de vv Hardegarijp. De vv Hardegarijp ontvangt geen bijdrage echter ervaart wel de gevolgen. Groot onderhoud is niet of nauwelijks mogelijk waardoor de velden bij begin van de competitie reeds erg kwetsbaar zijn.
- **Tennisvereniging “Galefjild”** te Hurdegaryp. Leden gedurende het seizoen kennis laten maken of gebruik laten maken van elkaars sportfaciliteiten
- “**Copini Outdoorsport**” In samenwerking organiseren wij jaarlijks een outdoor–evenement voor jeugd en volwassenen op en rond het sportpark.
- “**Kearn**” Afspraken gemaakt samen met jongeren om jeugd een plek te geven om te sporten en ze met elkaar kunnen rondhangen. Gesprekken met “Kearn” en jongeren lopen nu.
- Er is een start gemaakt met overleg inzake in te voeren **continue rooster in 2018**. Vv Hardegarijp gaat dan buitenschoolse (sport)–activiteiten regelen.

Uitvoering Participatiewet:

- De VVH speelt reeds in op hetgeen van belang wordt geacht in het kader van de op 1 januari 2015 van kracht zijnde “Participatiewet”!
Om maar twee voorbeelden te noemen:

- Een asielzoeker uit Irak, die vanuit het AZC te Burgum in Hurdegaryp is komen wonen, wordt door de VVH opgevangen en werkt als vrijwilliger onder begeleiding mee in onze organisatie, Hij zal deze wijze sneller integreren, onze taal leren en als gevolg daarvan sneller aan het arbeidsproces deelnemen.
- Een gehandicapte jongeman maakt deel uit van (onder andere) onze jeugdcommissie waardoor ook hij bezig blijft met het zich ontwikkelen, hij een goed zelfbeeld behoudt en daardoor zijn kansen op een maatschappelijke betrekking behoorlijk vergroot.
- **Structureel gebruik Tjalling Koopmans College**
Het TKC. gaat structureel gebruik maken van de sportvelden. Mede om de bezettingsproblemen in Sporthal De Hege Fiif op te lossen wil TKC een vaste periode per jaar buiten sporten. In deze periode wordt geen gebruik meer gemaakt van de sporthal (Er wordt een apart advies opgemaakt voor De Hege Fiif).

4. Toekomstperspectief

Op de huidige complexen zit het trainingsgebruik op slot. Dat houdt in dat groei van de clubs i.c.m. uitbreiding van taken en initiatieven niet of nauwelijks mogelijk is. Het perspectief op de toekomst bestaat nu uit het handhaven van de bestaande situatie.

Aanpak van het probleem

Een conventionele uitbreiding van natuurgrasvelden is op beide complexen niet of nauwelijks mogelijk. De gevraagde uitbreiding in de vorm van kunstgras voldoet aan de vraag in zowel kwantitatief als kwalitatief opzicht.

- Op sportcomplex Koningsland willen we natuurgras vervangen voor kunstgras en wel 1 wedstrijdveld en 1 oefen/wedstrijdgedeelte ter grootte van circa 0,5 wedstrijdveld (totaal 1,5 veld);
- Sportcomplex Jintewarren willen we 1 wedstrijdveld vervangen voor 1 kunstgrasveld;

Wat vragen we als tegenprestatie?

We vragen de clubs om een commitment voor de lange termijn aan te gaan op het gebied van de maatschappelijke taken en het medegebruik van andere partijen. Als er kunstgras komt, zullen de verenigingen in ieder geval de eerder genoemde initiatieven moeten ontwikkelen. Dit kan omschreven worden in een plan van aanpak waarin prestatie en tegenprestatie worden vastgelegd.

Daarnaast zullen de clubs zelf een stuk (mee)financiering van de bijbehorende investering op moeten brengen. Dit kan op diverse manieren (zie ook financiële aspecten). We vergen van de verenigingen een grote inzet in het aanleggen (vrijwilligers, sponsors) en financieel om kunstgras te kunnen krijgen.

5. Medegebruik sportverenigingen

De omliggende voetbalverenigingen zijn gevraagd naar het potentiële medegebruik.

Aan de voorzitters van Suawoude, V en V 68, Suameer, Eastermar Jistrum en Noardburgum is de vraag voorgelegd in hoeverre men gebruik wenst te maken van de toekomstige accommodatie.

Uit deze contacten is gebleken dat met name Suameer, Suawoude en V en V. 68 interesse om (incidenteel) gebruik te maken van de nieuwe accommodatie. Bij Suameer en Suawoude gaat het om periodiek spelen van een wedstrijd wanneer hun eigen accommodatie dat niet toelaat. V. en V. 68 heeft meer structurele interesse getoond. Met deze vereniging zal nader contact plaats moeten vinden over de wensen en mogelijkheden. E.e.a. kan plaatsvinden in vervolg op de raadsbeslissing. Jistrum heeft tenslotte nog gemeld dat gebruik overwogen wordt bij slechte weersomstandigheden. Rijperkerk heeft aangegeven afspraken te willen maken voor structureel gebruik in Hurdegaryp.

6. Combinatie kunstgras in de gemeente

Bij mede- of gastgebruik van verenigingen moet wel aangetekend worden dat dit uiteraard beslag legt op de trainingscapaciteit op de betreffende locaties en dat de keuze voor slechts één locatie betekent dat deze ene locatie voor al het gastgebruik van de gemeente moet zorgen, ook voor de club die geen kunstgras krijgt. Dit maakt de beschikbaarheid van kunstgras voor andere clubs lastig in te plannen is. Wij willen dat er op één avond in de week een primaat van het kunstgrasveld geldt voor andere clubsuit onze gemeente zonder kunstgras. Indien er in twee dorpen kunstgras komt kan er beter ingespeeld worden op de wensen van de andere clubs dan wanneer er gekozen wordt voor één locatie. Tarieven voor verhuur voor eigen gemeentelijke clubs komen lager te liggen dan voor externen.

De KNVB vraagt clubs om vaste uitwijklocaties aan te geven bij uitval van wedstrijden.

7. Financiële uitwerking

In de PPN-stukken is een berekening gemaakt van de lasten die gepaard gaan met de aanleg van de gevraagde kunstgrasvelden. Een actuele marktconsultatie heeft geen gewijzigd beeld opgeleverd. De gemeente heeft een lastenoverzicht gemaakt van de aanleg en afschrijving van de kunstgrasmatten. Alle overige investeringen met betrekking op de velden worden door de clubs zelf ingeboekt.

VV Hardegarijp

De club wil graag de kunstmat op de plaats van het bestaande hoofdveld aanleggen. Daarmee kan de club zelf de investeringen als de geraamde extra kosten bij nieuwe aanleg (€ 30.000 tot € 50.000 extra in de randzaken van het aanleggen van een kunstgrasveld (verlichting, bestrating, sponsoring, hekwerk, et cetera)), passen in de bestaande vervangingen van de club zelf. Nieuwe aanschaf is niet direct nodig. Wel zullen er extra werkzaamheden gedaan worden om de aankleding op wedstrijdniveau (KNVB norm) te krijgen.

VV Burgum / BCV

Beide clubs krijgen te maken met een volledig nieuwe aanleg van randzaken rondom het kunstgras. De aankleding moet volgens de KNVB normen aangelegd worden. Onder aankleding wordt in dit verband verstaan omheining, bestrating en verlichting ed. Aanleg en financiering van deze voorzieningen komen voor rekening van de clubs en is door de clubs begroot op € 100.000,

In overleg met de clubs wordt er nog een extra mogelijkheid onderzocht om te de kosten verder terug te brengen. Er zijn mogelijkheden binnen het zelf verhuren van het kunstgras door verenigingen en het overnemen van onderhoudstaken op het kunstgrasveld.

De clubs gaan dan zelf de verhuur regelen van de kunstgrasvelden. Dat doen zij in eigen beheer in combinatie met een aantal door de gemeente gestelde voorwaarden. Door de verhuur bij de clubs onder te brengen zal er een behoorlijke stimulans ontstaan om de velden ook daadwerkelijk te verhuren aan andere gebruikers. Het biedt ook de verenigingen weer de mogelijkheid om met een actieve verhuurstrategie extra middelen te vergaren.

Ook door zelf meer onderhoudswerkzaamheden op te pakken kan er een extra bijdrage vanuit de clubs komen. Het is echter nog niet duidelijk of deze werkzaamheden ook daadwerkelijk een verlichting van lasten voor de gemeente opleveren. Vooral VV Hardegarijp wil zich inzetten voor dit onderdeel.

Financiële opzet VV Hardegarijp (status A)

Jaarlijkse lasten Kunstgrasveld	€ 20.000
Vaste bijdrage club	€ 2.700
Extra bijdrage door verhuur of onderhoud	€1.000
Totale lasten	€ 16.300

Financiële opzet BCV/Burgum (status A)

Jaarlijkse lasten 1,5 Kunstgrasveld	€ 28.500
Vaste bijdrage clubs	€ 2.400
Totale lasten	€ 26.100

Afsluitend

Kwalitatief en kwantitatief is er bij beide sportveldcomplexen een probleem in de trainingscapaciteit. Naast de groei van het aantal leden en de eisen die het moderne voetbal stelt aan de velden (meerdere malen per week trainen) vragen maatschappelijke activiteiten en gastgebruik meer van de clubs en de velden. Kunstgras kan hiervoor de oplossing zijn. De trainingscapaciteit wordt verhoogd en er is geen periode van herstel nodig zoals bij natuurgrasvelden. Daarnaast vraagt het aanleggen van kunstgras van de verenigingen een grote inzet aan vrijwilligers, sponsors maar ook aan financiële middelen. Het traject van eventuele aanleg is ook een gezamenlijk traject van de verenigingen met de gemeente.

N.B. Uitgebreide stukken van o.a. de clubs zelf kunnen online beschikbaar gesteld worden waardoor meer achtergrondinformatie verkregen wordt.